

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งคดีอุบัติเหตุจราจร :
ศึกษารณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

ร้อยตำรวจเอกศิริชัย ศรีชัยปัญญา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TRAFFIC ACCIDENT CASES AND THE USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN CONFLICT
MANAGEMENT : A CASE STUDY OF METROPOLITAN POLICE DIVISION 7

POL.CAPT.SIRICHAIR SRICHAIPANYA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งคดี

โดย

อุบัติเหตุจราจร : ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

สาขาวิชา

ร้อยตำรวจเอกศิริชัย ศรีชัยปัญญา

อาจารย์ที่ปรึกษา

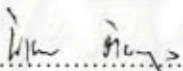
สังคมวิทยา

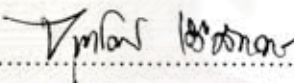
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... กรรมการ
(อาจารย์ สุมนทิพย์ จิตสว่าง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริชัย ศรีชัยปัญญา , ร.ต.อ. : กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งคดีอุบัติเหตุจราจร : ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 (TRAFFIC ACCIDENT CASES AND THE USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN CONFLICT MANAGEMENT : A CASE STUDY OF METROPOLITANT POLICE DIVISION 7) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย จำนวน 91 หน้า.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน และสังคม และวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ของพนักงานสอบสวนในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และประมวลผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาจากงานวิจัย หนังสือ ส่วนนการสอบสวน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยภาคสนาม (field research) โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ซึ่งศึกษาจากคดีจราจรที่มีลักษณะแตกต่างกันตามประเภทของคดี ในพื้นที่ศึกษา โดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ในแต่ละคดี ได้แก่ กลุ่มพนักงานสอบสวน กลุ่มที่เป็นฝ่ายผู้ต้องหา และกลุ่มที่เป็นฝ่ายผู้เสียหาย

ผลการวิจัยพบว่า คดีจราจรเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ โดยวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานสอบสวนคดีจราจร มีการใช้รูปแบบลักษณะต่างๆ คือ 1.การให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง 2.การให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง โดยมีคนกลางซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย 3.การที่พนักงานสอบสวนจัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยมีคนกลางที่มีใช่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย 4.การที่พนักงานสอบสวนจัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยมีคนกลางที่มีใช่พนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย 5.การจัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและชี้ขาด

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา สังคมวิทยา

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ศิริชัย ศรีชัยปัญญา

Prof. Dr. Jutarat Eueamnit

4781151124 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD: RESTORATIVE JUSTICE / CONFLICT / TRAFFIC / INVESTIGATOR / POLICE

SIRICHAIRICHAI SRICHAIPANYA, POL.CAPT.: TRAFFIC ACCIDENT CASES AND THE
USE OF RESTORATIVE JUSTICE IN CONFLICT MANAGEMENT : A CASE
STUDY OF METROPOLITAN POLICE DIVISION 7 THESIS ADVISOR :
ASST.PROF.JUTHARAT UA-AMNOEY, Ph.D, 91 pp.

The main purpose of this study is to apply restorative justice in traffic accidents among those involved - the offender, the victim, the inquisitor and society. Also, it aims to help the inquisitor manage conflicts by using restorative justice when dealing with damage negotiation. This study is qualitative research comprising documentary research and field research. The field research includes non-participant observation and in-depth interview. The case study is conducted in the area under the jurisdiction of the Metropolitan Police Division. Different traffic accidents are studied and are divided into 3 groups: the inquisitor, the offender and the victim.

It is found that there are five ways to deal with conflicts. First, both parties are asked to negotiate the damages themselves. Second, both are asked to negotiate the damages themselves with the presence of a third party who is not the inquisitor acting as a mediator. Third, the inquisitor arranges the negotiation between both parties and there is a third party who is not the inquisitor acting as a mediator. Fourth, the inquisitor arranges the negotiation between both parties and there are mediators. One is any individual who is not the inquisitor and the other is the inquisitor. Fifth, both parties are asked to negotiate the damages and the inquisitor acts as a mediator and an umpire.

Department SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY Student's signature.....*Sirichai*.....

Field of study SOCIOLOGY

Advisor's signature.....*J. Uamnoy*.....

Academic year 2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งล้วนแต่มีความปรารถนาดีต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก บุคคลแรกที่จะต้องขอกล่าวขอบพระคุณในที่นี้ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในด้านความรู้ทางวิชาการ การสนับสนุนให้กำลังใจ กระตุ้นเตือน ตลอดจนช่วยเหลืออื่นๆ ทุกด้าน จนผู้เขียนรู้สึกเป็นพระคุณอย่างยิ่ง นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล ซึ่งเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์สุมนทิพย์ จิตสว่าง กรรมการวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนในการให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณข้าราชการตำรวจ และผู้ให้ข้อมูลทั้งหลายที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม การวิจัย โดยได้เสียสละเวลาส่วนตัวในการให้ผู้เขียนสัมภาษณ์ รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ ขณะที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ความช่วยเหลือผู้เขียนด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งเป็นต้นสังกัดเดิม ที่ได้ให้ความสนับสนุน และให้โอกาส ผู้เขียนในการเข้ารับการศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะบิดา มารดาของผู้เขียน ตลอดจนญาติพี่น้อง อีกทั้งเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน ที่ได้ให้กำลังใจให้กับผู้เขียนมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มศึกษา จนจบการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1.บทนำ	
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
ขอบเขตในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประชากร.....	5
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	6
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	7
2.เอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีความขัดแย้ง(conflict theory).....	8
ทฤษฎีอาชญากรกับผู้กระทำผิดในคดีจราจรทางบก (criminal theory and offender of traffic accident case).....	11
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice).....	16
พนักงานสอบสวนกับวิธีการจัดการคดีจราจร (investigator and management of traffic accident cases).....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

บทที่	หน้า
3. ผลการวิจัยจากการศึกษา	
กรณีศึกษาที่ 1 : แท็กซี่ขับชนคนเดินข้ามถนนบาดเจ็บสาหัส.....	48
กรณีศึกษาที่ 2 : ขับรถจักรยานยนต์ชนคนเดินถนนเสียชีวิต.....	51
กรณีศึกษาที่ 3 : ขับรถเก๋งชนคนข้ามทางม้าลายบาดเจ็บสาหัส.....	54
กรณีศึกษาที่ 4 : นายทหารขับรถชนคนริมถนน.....	57
กรณีศึกษาที่ 5 : นายดาบตำรวจขับรถยนต์ชนกันเสียชีวิต.....	59
กรณีศึกษาที่ 6 : รถจักรยานยนต์ชนท้ายรถประจำทางเสียชีวิต.....	62
กรณีศึกษาที่ 7 : ร้อยตำรวจเอกหญิงขับรถเก๋งเฉี่ยวชนรถจักรยานยนต์...	64
กรณีศึกษาที่ 8 : รถแท็กซี่ชนรถแวน.....	65
กรณีศึกษาที่ 9 : รถแท็กซี่เฉี่ยวชนคนข้ามถนน.....	67
กรณีศึกษาที่ 10 : รถจักรยานยนต์ชนบรรทุก 6 ล้อ.....	68
กรณีศึกษาที่ 11 : รถแท็กซี่ขับชนคนข้ามถนน.....	69
กรณีศึกษาที่ 12 : รถยนต์ขับชนรถจักรยานยนต์ได้รับบาดเจ็บ.....	70
4. การอภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษา.....	73
5. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	78
รายการอ้างอิง.....	86
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่

- 1 แสดงสถิติคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกในพื้นที่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล 4
ตั้งแต่ เดือนมกราคม - ธันวาคม ปี 2547.....4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่	
2.1 แสดงทางเลือก 4 วิธี ในการจัดการความขัดแย้งของ Ron Claassen	24
2.2 แสดงการดำเนินคดีจราจร (คดีอาญา) โดยสังเขป.....	41
5.1 แสดงรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของพนักงานสอบสวน ในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก.....	79

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะเศรษฐกิจทุกวันนี้มีการเจริญเติบโตและมีการแข่งขันกันมาก คนในสังคมมีรายได้จากการทำงานอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ทำให้ผู้คนสามารถจัดหาพาหนะต่างๆ เป็นส่วนตัวได้ง่ายดาย เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ อื่นๆ อีกทั้งปัจจุบันราคาเครื่องยนต์มีการแข่งขันกันสูง บริษัทต่างๆ ได้แข่งขันกันจัดโปรโมชั่นเกี่ยวกับรถยนต์ใหม่ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการซื้อขายรถยนต์ คนในสังคมก็สามารถมีรถยนต์เป็นของตัวเองได้ง่าย

เมื่อคนสามารถมีรถยนต์เป็นของตัวเองได้ง่าย ทำให้เกิดสภาวะรถยนต์มาก ก่อให้เกิดสภาวะมลพิษ อากาศเสีย และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ ปัญหาของอุบัติเหตุจราจรทางบก ซึ่งนับวันยิ่งจะมีความรุนแรงของปัญหามากขึ้น ซึ่งการเกิดอุบัติเหตุทำให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน อีกทั้งก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ทางด้านร่างกายทรัพย์สินพอที่จะเยียวยาให้กลับคืนมาสู่ปกติเหมือนเดิมได้ แต่หากเกิดการสูญเสียชีวิตของคนแล้วก็ตาม มันไม่อาจนำกลับคืนมาได้ ตามที่ปรากฏในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2550 ในส่วนของจำนวนอุบัติเหตุสะสมเป็นจำนวนมากในช่วง 7 วันระว่างอันตราย คือตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2550 ถึงวันที่ 17 เมษายน 2550 มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นทั้งสิ้น 4,274 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต รวม 361 คน มีผู้บาดเจ็บรวม 4,805 คน¹

ในการเกิดอุบัติเหตุจราจรนั้น เป็นที่ทราบดีว่าย่อมเกิดการสูญเสีย ทั้งทางด้านทรัพย์สินและร่างกายหรือชีวิต และเป็นคดีอาญาอย่างหนึ่งที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวน อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม เพื่อที่จะตัดสินว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก ฝ่ายใดมีความประมาทฝ่ายใดไม่ประมาท หรือฝ่ายใดประมาทมากน้อยกว่ากัน การทำสำนวนการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนย่อมจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ขับขี่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ถ้าทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุก็ต้องตกเป็นผู้ต้องหาทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะต้องถูกฟ้องศาลเป็นจำเลยต่อไป ในหลายคดีจนเกือบทุกคดีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานสอบสวนในคดีนั้นๆ จะต้องจัดการให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเจรจาในเรื่องค่าเสียหายอันนำไปสู่การปรองดอง อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งในเรื่องการตกลงในความเสียหายทางแพ่ง และรวมไปถึงทางอาญาด้วย โดยฝ่ายที่เสียหายก็ต้องการได้ค่าเสียหายมาก และฝ่ายที่ตกเป็นผู้ต้องหาที่จะต้องรับผิดชอบก็ต้องการที่จะลดค่าใช้จ่ายของตนให้น้อยที่สุด จนอาจจะไม่ต้องจ่ายค่าเสียหายเลย ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องหาวิธีการเพื่อ

¹ ที่มา : ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน, เมษายน พ.ศ.2550

ทำให้เกิดความสมานฉันท์กันขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องศาล หรือผู้ที่ต้องถูกลงโทษ ตามกฎหมายต่อไป อาจจะมีการลดหย่อนผ่อนโทษ หรือไม่ได้รับโทษเลย ก็เป็นได้ ซึ่งหากคู่กรณี สามารถตกลงกันได้ก็เป็นสิ่งดีไป ผู้กระทำผิดก็ไม่สมควรต้องได้รับการลงโทษในทางอาญา เหมือนกับผู้กระทำผิดในลักษณะอื่นอันมีลักษณะของอาชญากร เช่น ทำร้ายร่างกาย ฆ่าผู้อื่น ลัก ทรัพย์ หรืออื่นๆ โดยผู้เขียนเห็นว่า ผู้กระทำผิดในคดีจราจรบางประเภท (ยกเว้นเรื่องขับรถขณะเมา สุรา หรือเสพสารเสพติดอื่นๆ จนเกิดอุบัติเหตุ) เป็นผู้ต้องหาที่ควรนำจะปฏิบัติต่อโดยไม่ใช้วิธีการ แบบผู้ต้องหาทั่วไป

จากการที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย มุ่งเน้นเพียงการนำตัวผู้กระทำผิดมา ลงโทษ และการนำโทษจำคุกมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำผิดอย่างกว้างขวาง ทำให้กระบวนการยุติธรรม ทางอาญาของไทยประสบปัญหาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำผิดโดย ประมาทในคดีอุบัติเหตุจราจร

โดยหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแล้วนั้น โทษจำคุกนั้นมิได้เหมาะสมกับความผิดทุก ประเภท แต่เหมาะสมสำหรับการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคม แม้การ กระทำความผิดโดยประมาทในคดีอุบัติเหตุจราจร จะเป็นความผิดต่อแผ่นดิน แต่ผู้กระทำผิดก็มิได้มี เจตนาร้ายในการกระทำความผิดและมิได้มีเจตนาเป็นโจร การที่ผู้กระทำผิดโดยประมาทต้องอยู่ ร่วมกับผู้กระทำผิดที่มีเจตนาชั่วร้ายและความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ย่อมก่อให้เกิดการถ่ายทอด นิสัยการเรียนรู้ และเกิดรอยมลทินขึ้นได้

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ในการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานขับ รถโดยประมาท จึงเป็นการกระทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดีดังกล่าวมี ประสิทธิภาพมากขึ้น แต่การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ในคดีขับรถประมาท จำต้องพิจารณาหลายด้าน และมีขอบเขตการใช้อย่างจำกัด เนื่องจากการกระทำความผิดฐานนี้ เกิดขึ้นได้หลายปัจจัย และผลของการกระทำความผิดก็เป็นการล่วงละเมิดในสิทธิเสรีภาพทาง ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้อื่นอีกด้วย จึงควรพิจารณาเป็นรายคดีไป

ผู้วิจัยเห็นว่าขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเรื่องค่าเสียหายในคดีจราจรนั้นมีความ สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่น้อยไปกว่าขั้นตอนการสอบสวนอื่นๆ เพราะบางคดีนั้นหากคู่กรณี สามารถเจรจาตกลงค่าเสียหายกันได้แม้เป็นคดีที่มีความเสียหายมาก เช่น มีผู้ถึงแก่ความตาย หาก เห็นว่าไม่เกิดปัญหาใด ๆ พนักงานสอบสวนโดยคู่กรณีนั้นก็ยังสามารถตกลงกันได้โดยไม่ต้องเข้าสู่ กระบวนการสอบสวน แต่ทั้งนี้การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยขั้นตอนของกฎหมาย แต่มีหลายวิธีของการจัดการเจรจาตกลงค่าเสียหายในคดีจราจรนั้น ที่ทำให้การดำเนินคดีจราจร ง่ายตายขึ้น ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้รับประโยชน์ และสังคมเกิดความปรองดองกัน ผู้เสียหาย

ได้รับการเยียวยาผลร้าย ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ สังคมได้รับประโยชน์ แต่หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถจัดการเจรจาในเรื่องค่าเสียหายได้ในบางคดีก็อาจทำให้คดีจราจรนั้นมีความยุ่งยากขึ้นได้ อันทำให้คดีนั้นขึ้นสู่ศาล เป็นการเพิ่มภาระที่ไม่จำเป็นให้แก่ศาลต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษา ในสาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม และเป็นข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนี้โดยตรง ได้เล็งเห็นและมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการจัดการคดีจราจร ให้ไปสู่การตกลงประนีประนอมยอมความกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการจัดการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีมีความปรองดองกัน มีความเข้าใจกันในทางที่ดี อันจะเป็นการประสานความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่ง ส่งผลให้เกิดความสันติสุขและความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน และสังคม
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ของพนักงานสอบสวนในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดความเสียหายทั้งทางด้านทรัพย์สิน ร่างกาย และชีวิต อีกทั้งเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย
2. ศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตอำนาจสอบสวนของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เพราะเป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์เกิดอุบัติเหตุจราจรสูงพื้นที่หนึ่งของกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยในปี พ.ศ.2547 มีสถิติคดีเกิดขึ้นและได้รับแจ้ง จำนวน 4,239 ครั้ง ค่าประมาณการความเสียหาย 26,596,556 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.8 ของสถิติที่เกิดขึ้นและได้รับแจ้งทั้งกองบัญชาการตำรวจนครบาล ดังปรากฏในตารางสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตั้งแต่เดือน มกราคม-ธันวาคม ปี 2547 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสถิติคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกในพื้นที่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตั้งแต่ เดือนมกราคม - ธันวาคม ปี 2547

หน่วยงาน	รับแจ้ง (ราย)	ทรัพย์สินเสียหาย มูลค่า (บาท)
กองบังคับการตำรวจนครบาล 1	6,815	108,001,800
กองบังคับการตำรวจนครบาล 2	8,748	83,112,446
กองบังคับการตำรวจนครบาล 3	2,345	21,694,871
กองบังคับการตำรวจนครบาล 4	7,813	58,464,753
กองบังคับการตำรวจนครบาล 5	7,929	29,781,629
กองบังคับการตำรวจนครบาล 6	3,540	15,139,160
กองบังคับการตำรวจนครบาล 7	4,239	26,596,556
กองบังคับการตำรวจนครบาล 8	4,386	23,756,970
กองบังคับการตำรวจนครบาล 9	6,378	50,919,800
กองบังคับการตำรวจจราจร	2,614	67,459,200
รวม	54,807	484,927,185

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ http://www.police.go.th/stat/traffic_1_47.pdf

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยผลลัพธ์สุดท้ายคู่กรณีสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง
2. การจัดการคดีจราจร หมายถึง รูปแบบของพนักงานสอบสวนที่จัดให้คู่กรณีในคดีจราจร อันได้แก่ ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแทนบริษัทประกันภัย ได้ตกลงเจรจากันในเรื่องค่าเสียหาย รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ อันเกิดจากอุบัติเหตุในคดีจราจรของตน ในระหว่างการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์ในการประนีประนอม สร้างความเข้าใจกัน และลดความขัดแย้ง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีระหว่างคู่กรณี
3. คดีจราจร หมายถึง คดีอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเกิดความเสียหายต่อชีวิต หรือร่างกาย และหรือทรัพย์สิน
4. วิธีการจัดการเจรจาของพนักงานสอบสวน หมายถึง การที่พนักงานสอบสวนเป็นคนกลางในการเจรจาจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก

5. กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 หมายถึง กองบังคับการสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านฝั่งธนบุรี อันได้แก่ ท้องที่ของ สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน สถานีตำรวจนครบาลบางขุนนนท์ สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย สถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่ สถานีตำรวจนครบาลบางเสาธง สถานีตำรวจนครบาลท่าพระ สถานีตำรวจนครบาลธรรมศาลา สถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง และสถานีตำรวจนครบาลบวรเมณฑล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ของการกระทำผิดโดยประมาท โดยเฉพาะการกระทำผิดคดีจราจรที่พนักงานสอบสวนจะได้แนววิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก
2. เพื่อเสนอแนะข้อมูล องค์ความรู้ และผลการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสังคมโดยส่วนรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. พนักงานสอบสวน ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้รับผิดชอบการทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจรตัวอย่าง เพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์แห่งคดี กระบวนการดำเนินคดี การจัดการความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของการจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจรที่ตนรับผิดชอบดังกล่าว
2. คู่กรณีที่เป็นผู้เสียหายในคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามข้อ 1 เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผลลัพธ์ของความขัดแย้ง และผลสัมฤทธิ์ของความขัดแย้งดังกล่าว
3. คู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาในคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามข้อ 1 ประเด็นการสัมภาษณ์เดียวกันกับ ข้อ 2

โดยผู้เขียนได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จำนวน 12 คดี ซึ่งเป็นคดีที่เกิดในท้องที่ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ในแต่ละคดีจะประกอบด้วย พนักงานสอบสวน คู่กรณีทั้งที่เป็นฝ่ายผู้เสียหาย และฝ่ายผู้ต้องหา ซึ่งในแต่ละฝ่ายก็อาจจะมียุคคลหลายคนร่วมกันในการเข้าร่วมวงเจรจา หรือในการเกี่ยวข้องในทางคดี เช่น เป็นพยาน เป็นคนกลาง เป็นต้น โดยจะคัดเลือกเฉพาะเจาะจงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลจากสำนวนการสอบสวน หนังสือและ เอกสารที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะใช้เทคนิคการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) แล้วยังมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth Interview) โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ส่วนตัว เพื่อใช้ในการกำหนดประเด็นการสอบถามขึ้น โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นการถามในระหว่างมีการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนซึ่งจะอาศัยช่วงเวลาที่แต่ละฝ่ายสามารถตอบคำถามได้ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่มีเหตุเกิดขึ้น จนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินคดี หรือสิ้นสุดการเจรจาตกลงกัน

โดยในการสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ได้เริ่มต้นจากการแนะนำตัวและอธิบายให้ผู้ตอบคำถามได้เข้าใจความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และหากในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ตอบคำถามไม่เข้าใจ ผู้เขียนก็จะอธิบายคำถามดังกล่าวให้ฟัง ในการตอบคำถามผู้เขียนได้ให้ความอิสระในการตอบคำถาม และให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งหากผู้ตอบคำถามไม่ยอมตอบคำถามใดๆ ผู้เขียนก็จะไม่พยายามถาม หรือหากผู้ตอบคำถามไม่ยอมตอบคำถามแล้ว หรือผู้เขียนเห็นว่าผู้ตอบคำถามรู้สึกมีความเบื่อหน่าย ผู้เขียนก็จะยุติการสอบถามทันที ในการสัมภาษณ์นั้นผู้เขียนได้ใช้การจดบันทึกข้อมูลไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้ต่างๆ สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หากข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอ หรือไม่สมบูรณ์ ผู้เขียนก็จะไม่นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากกรณีศึกษานั้นๆ มาใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยจากเอกสาร (documentary Research) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีจราจรโดยศึกษาจากงานวิจัย หนังสือ สำนวนการสอบสวน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. การวิจัยภาคสนาม (field Research) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบขั้นตอน วิธีการจัดการในคดีจราจรของพนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบกับใช้ประสบการณ์ตรงของผู้เขียนที่รับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตำแหน่งพนักงานสอบสวน ทำการสังเกตการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน การแสดงออกของบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจากการผู้เขียนได้เลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเข้าไปสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม นั้น เนื่องจากผู้เขียนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางคดี และในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ บางครั้งเป็นการที่จกต้องกระทำอันเป็นความลับ และผู้เขียนไม่อยากจะเข้าไปในลักษณะการก้าวร้าวอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมากนัก จนอาจจะเกิดปัญหาอุปสรรคต่อการทำงานของพนักงานสอบสวน และอาจจะเกิดปัญหาต่อความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในทางคดีได้ ซึ่งในการศึกษานั้น ผู้เขียนได้ศึกษาจากคดีจราจรที่มีลักษณะแตกต่างกันตามประเภทของคดีจราจรทางบก ทั้งสามประเภท จำนวนประเภทละ 5 คดี โดยตั้งเป้าหมายไว้จำนวน 15 คดี โดยมีกลุ่ม

ตัวอย่าง 3 กลุ่ม ในแต่ละคดี ได้แก่ กลุ่มพนักงานสอบสวน กลุ่มที่เป็นฝ่ายผู้ต้องหา และกลุ่มที่เป็นผู้เสียหาย

ผู้เขียนได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ.2548 ถึงเดือนสิงหาคมปี พ.ศ.2550 โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลคดีที่น่าสนใจ และมีข้อมูลที่น่าจะนำมาใช้ในการประกอบการวิจัยได้ จำนวน 12 คดี ซึ่งไม่ครบตามที่ผู้เขียนได้ตั้งเป้าหมายไว้ คือ จำนวน 15 คดี เนื่องจากเกิดปัญหาจากการปฏิบัติเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานสอบสวน บางรายคดี ไม่มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล เนื่องจากจะต้องจัดการบริการประชาชน อีกทั้งข้อมูล บางอย่างเป็นความลับทางการสอบสวน จึงยังไม่สามารถเปิดเผยได้ ในส่วนของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ในบางคดีไม่เต็มใจให้ข้อมูล และไม่ยอมตอบคำถามสัมภาษณ์บางคำถาม อาจจะไม่เกรงว่าจะทำให้ คู่กรณีล่วงรู้ความคิด ความต้องการของตน และปัญหาสุดท้ายเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้เขียนเอง ที่มีหน้าที่การงานมากมาย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้การลงพื้นที่เก็บข้อมูลไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการประสานงานจากผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ จะนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย โดยจะวิเคราะห์โดยเน้นที่ลักษณะของความขัดแย้งมีลักษณะใดบ้าง วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างไร ผลลัพธ์ของการจัดการความขัดแย้งดังกล่าวเป็นอย่างไร และการนำหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาวิเคราะห์กับการจัดการความขัดแย้งในคดีจราจรของพนักงานสอบสวนจากกรณีศึกษาที่ได้จากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความขัดแย้ง (conflict theory)
2. ทฤษฎีอาชญากรกับผู้กระทำผิดในคดีจราจรทางบก (criminal theory and offender of traffic accident case)
3. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice)
4. พนักงานสอบสวนกับวิธีการจัดการคดีจราจร (investigator and management of traffic accident cases)

1 ทฤษฎีความขัดแย้ง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเอาแนวความคิดเรื่องความขัดแย้ง มาใช้พิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับการตกลงเจรจาในคดีจราจรทางบก ซึ่งโคเซอร์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีความขัดแย้งไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีความขัดแย้งของ Coser

โคเซอร์ (Coser 1956, อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์ , 2543) ได้ให้คำนิยามความขัดแย้งไว้ว่า เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้งกันอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยมที่ปรารถนา สถานะภาพ อำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป้าหมายของกลุ่มที่ขัดแย้งมิได้จำกัดขอบเขตเพียงเพื่อบรรลุสิ่งที่ตนปรารถนาเท่านั้น แต่ยังต้องการให้คู่แข่งต้องยอมจำนน หรือได้รับความเสียหาย รวมทั้งมุ่งหวังที่จะขจัดคู่แข่งให้หมดสิ้นลงไปด้วย

โคเซอร์ (Coser , 1956 อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์ , 2543) ยังได้อธิบายทฤษฎีความขัดแย้งโดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า Conflict Function Model ไว้ที่น่าสนใจโดยอธิบายว่า “การขัดแย้งนั้นไม่ได้มีแต่ผลเสียอย่างเดียว แต่มีผลในทางสร้างสรรค์ มีผลในทางดีได้ด้วย” ตามความคิดของ โคเซอร์ องค์การสังคม (รวมทั้งสังคมมนุษย์ด้วย) มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. โลกทางสังคมเป็นระบบอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหน่วย (parts) ต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องกัน
2. ระบบสังคมทั้งหมดต่างก็ไร้ดุลยภาพ มีความตึงเครียดการขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างหน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กันนี้

3.กระบวนการ (ทางสังคม) ต่างๆ ภายในหน่วย หรือระหว่างหน่วยของระบบ (เช่น สังคมมนุษย์) ดำเนินชีวิตในภายใต้เงื่อนไขต่างๆ เพื่อที่จะซ่อมบำรุงเปลี่ยนแปลง เพิ่มหรือลด บุคลากร และความสามารถปรับตัวของระบบ

4.กระบวนการ (ทางสังคม) หลายอย่าง เช่น ความรุนแรง ความเห็นคัดค้าน ความเบี่ยงเบน และการขัดแย้ง ซึ่งถือเป็นการทำลายระบบนั้น ในขณะที่เดียวกันและภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง อาจถือเป็นสิ่งเพิ่มพูนสร้างสรรค์บูรณาการและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของระบบได้ด้วย

แนวคิดเรื่องความขัดแย้งของโคเซอร์ สรุปได้ดังนี้

ก. สาเหตุของการขัดแย้ง

1. การขัดแย้งเกิดจากการที่กลุ่มไม่ได้ประโยชน์เกิดความสงสัยข้องใจความถูกต้องของการแบ่งปันทรัพยากรหายาก
2. การขัดแย้งเกิดจากการไม่ได้ประโยชน์สืบเนื่องมาจากลักษณะเชิงเปรียบเทียบมากกว่าลักษณะเด็ดขาด

ข. ความเข้มข้นของการขัดแย้ง

1. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากความขัดแย้งของสาเหตุการขัดแย้ง
2. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากขนาดของอารมณ์ผูกพันของสมาชิกกลุ่มขัดแย้ง
3. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากการที่โครงสร้างสังคมมีความเข้มงวด และมีวิธีการดูดกลืนความเครียดและการขัดแย้งน้อย
4. ความขัดแย้งจะไม่เข้มข้นถ้ากลุ่มขัดแย้ง ขัดแย้งกันด้วยผลประโยชน์แท้จริง (เห็นได้ชัดแจ้ง)
5. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากการขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ไม่แน่แท้ (เห็นได้ไม่ชัดแจ้ง)
6. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากผลประโยชน์ส่วนรวมเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว
7. ความเข้มข้นของการขัดแย้งเกิดจากการขัดแย้งเนื่องมาจากค่านิยมและประเด็นสำคัญทางสังคม

ค. ความยาว (ระยะเวลา) ของการขัดแย้ง

1. ความขัดแย้งจะยืดยาวหากคู่ขัดแย้งไม่จำกัดเป้าหมายลง
2. ความขัดแย้งจะยืดยาวหากคู่ขัดแย้งไม่สามารถเห็นพ้องกันเรื่องเป้าหมายได้
3. ความขัดแย้งจะยืดยาวหากคู่ขัดแย้งไม่รู้ความแตกต่างของตนสัญลักษณ์แห่งชัยชนะและพ่ายแพ้ของตน

4. ความขัดแย้งจะสิ้นสุดหากผู้นำกลุ่มขัดแย้งทั้งสองฝ่ายต่างรู้สึกว่าการบรรลุเป้าหมายมีราคาแพงกว่าการได้ชัยชนะระหว่างกัน

5. ความขัดแย้งจะสิ้นสุดหากผู้นำของกลุ่มขัดแย้งต่างมีความสามารถชักชวนสมาชิกกลุ่มให้ยุติการขัดแย้งได้

ง. ประโยชน์ของการขัดแย้ง

1. การขัดแย้งที่มีความเข้มข้นจะทำให้ขอบข่ายของกลุ่มขัดแย้งแต่ละกลุ่มมีความชัดเจน

2. การขัดแย้งที่มีความเข้มข้นและการแบ่งงานอย่างชัดเจนระหว่างสมาชิกของกลุ่มขัดแย้งแต่ละกลุ่ม จะทำให้เกิดการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของโครงสร้างอำนาจการตัดสินใจ

3. การขัดแย้งที่มีความเข้มข้นและเชื่อว่าจะมีผลกระทบไปทุกส่วนของแต่ละกลุ่มจะทำให้เกิดความมั่นคงขึ้นในแต่ละกลุ่มขัดแย้ง

4. ความสัมพันธ์ขั้นปฐมภูมิระหว่างสมาชิกกลุ่มขัดแย้งและความขัดแย้งที่มีความเข้มข้น จะทำให้แต่ละกลุ่มสามารถสลายความไม่ลงรอยกันและพฤติกรรมเบี่ยงเบนภายในแต่ละกลุ่มลงไปได้ และยังจะสามารถบังคับให้อยอมรับบรรทัดฐานและค่านิยมของกลุ่มอีกด้วย

5. โครงสร้างสังคมของกลุ่มขัดแย้งที่เข้มงวดน้อยและการขัดแย้งระหว่างกันที่ไม่เข้มข้นมาก จะเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มสามารถเปลี่ยนแปลงระบบไปในแนวทางส่งเสริมการปรับตัวและความมั่นคง

6. ความขัดแย้งที่เกิดบ่อยๆ จะทำให้ไม่สามารถเป็นเครื่องแสดงการไม่ลงรอยกันในค่านิยมสำคัญ และสามารถรักษาคุณภาพได้มากขึ้น

7. ความขัดแย้งที่เกิดบ่อยและไม่เข้มข้นมาก จะทำให้แต่ละกลุ่มขัดแย้งสามารถสร้างระเบียบบรรทัดฐานกำกับการขัดแย้งขึ้นมาได้

8. ระบบสังคมที่ไม่เข้มงวดมาก จะทำให้การขัดแย้งสามารถสร้างสมดุลและระดับสูงต่ำของอำนาจในระบบขึ้นมาได้

9. ระบบสังคมที่ไม่เข้มงวดมาก จะทำให้การขัดแย้งเป็นสาเหตุให้เกิดความสัมพันธ์แบบผสม (associative coalitions) ที่การยึดเหนี่ยวกันและบูรณาการของระบบเพิ่มขึ้น

จากแนวคิดทฤษฎีความขัดแย้งของโคเซอร์นั้น หากพิจารณาในส่วนของความขัดแย้งในคดีจราจรทางบกแล้ว เห็นว่าเกิดจากผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มความขัดแย้ง แต่จะมีองค์ประกอบของความขัดแย้ง อันได้แก่ ความเข้มข้น และความยาวของความขัดแย้งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ความขัดแย้งก็จะมีประโยชน์บ้างดังที่โคเซอร์ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น

แต่ก็มีทฤษฎีที่น่าสนใจของแฮมบลิส และไซด์แมน ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งไว้ในอีกด้านหนึ่งดังต่อไปนี้

1.2 ทฤษฎีความขัดแย้งของแชมบลิส และไฮด์แมน

ตามทฤษฎีของแชมบลิสและไฮด์แมน (Chambliss & Seidman, 1971 อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2531: 111) กระบวนการนิติบัญญัติสนใจตอบสนองเฉพาะต่ออุปสงค์ของกลุ่มที่มีอำนาจทางสังคม ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมอาชญากรจึงไม่ใช่ประเด็นปัญหาทางศีลธรรม แต่เป็นประเด็นปัญหาทางการเมือง แชมบลิสและไฮด์แมนได้พัฒนา “ทฤษฎีกระบวนการนิตินัย” (Theory Legal Process) ซึ่งประกอบด้วย 21 บททฤษฎีอย่างไรก็ดีสาระสำคัญของทฤษฎีกระบวนการนิตินัยพอสรุปได้ คือ

1. ในสังคมซับซ้อน อำนาจทางการเมืองผูกพันอย่างใกล้ชิดกับตำแหน่งทางสังคม
 2. กลุ่มที่มีตำแหน่งทางเศรษฐกิจและการเมืองยิ่งสูงขึ้น ย่อมมีโอกาสสะท้อนความคิดเห็นของตนให้ปรากฏในกฎหมายมากยิ่งขึ้น
 3. กฎหมายซึ่งกำหนดโทษเกี่ยวกับพฤติกรรมบางประเภทของบุคคลที่มีตำแหน่งทางสังคมต่ำมักมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด ในขณะที่กฎหมายซึ่งบัญญัติห้ามพฤติกรรมบุคคลชั้นกลางและชั้นสูงมักถูกละเลยในการบังคับใช้
 4. ในกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายอย่างเป็นกลาง ซึ่งบุคคลในทุกชนชั้นมักละเมิดอย่างเท่าเทียมกันยิ่งผู้กระทำผิดมีตำแหน่งทางสังคมต่ำลงเพียงใด การลงทัณฑ์ตามระวางโทษที่กำหนดไว้ก็ยิ่งแน่นอนขึ้นเพียงนั้น
 5. เมื่อมีการลงทัณฑ์ บุคคลซึ่งอยู่ในชนชั้นต่ำสุด มักได้รับโทษสูงสุด
- โดยสรุปนักอาชญาวิทยาความขัดแย้งได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยการสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคม กล่าวคือ อย่างน้อยที่สุด สังคมต้องบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายอาญาเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยส่วนรวมไม่ใช่เฉพาะเพื่อผลประโยชน์ของนายทุนและผู้มีอำนาจในสังคม

ในการนำทฤษฎีความขัดแย้งของโคเซอร์ มาใช้นั้น ได้นำประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความขัดแย้ง อันได้แก่ สาเหตุของการขัดแย้ง ความเข้มข้น และความยาว (ระยะเวลา) ของความขัดแย้ง มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ไขความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจากรถทางบก อีกทั้งได้ทราบจากแนวคิดที่ว่าความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดได้ทั้งความเสียหายและประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายได้รับจากความขัดแย้งนั้นๆ และในทฤษฎีของแชมบลิส และไฮด์แมน ได้ทำให้มองเห็นลักษณะความขัดแย้งที่สัมพันธ์กับสถานะภาพทางสังคม เช่น บุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง ผู้มีอิทธิพล กลุ่มคนที่มีตำแหน่งทางเศรษฐกิจต่างๆ

2. ทฤษฎีอาชญากรกับผู้กระทำผิดในคดีจรรยาทางบก

1. ความหมายของอาชญากรรม

ซัทเทอร์แลนด์ และ เครสเซย์ (Sutherland and Cressey, 1966:15-16) ได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมไว้ว่า “อาชญากรรมคือ พฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายอาญา พฤติกรรม

ที่ไม่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาถือว่าไม่เป็นอาชญากรรม แม้ว่าพฤติกรรมนั้นจะผิดศีลธรรม มีความต่ำทราม หรือไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม”

พอล เทปเพน (Paul Tappen, 1960:10) ได้กล่าวไว้ว่า “อาชญากรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญา หรือมีเจตนาละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายอาญาบังคับไว้ให้กระทำ โดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิดอาชญากรรม หรือความผิดลหุโทษ”

เจฟเฟอรี (Jeffery, 1990:6-7) กล่าวว่า อาชญากรรมถูกกล่าวถึงใน 2 ลักษณะแตกต่างกันคือ

1. มุมมองของนักกฎหมายถือว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน หรือละเมิดกฎหมายและต้องมีการลงโทษจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีอาชญากรรม และ

2. มุมมองของนักอาชญาวิทยา หรือนักสังคมวิทยาถือว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ละเมิดต่อวัฒนธรรม หรือบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งนักสังคมศาสตร์ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมในเรื่องของกระบวนการ หรือกลไกในการควบคุมทางสังคม และวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการควบคุมทางสังคม

อรัญ สุวรรณบุบผา (2518:19) ได้กล่าวไว้ว่า อาชญากรรม หมายถึง “ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ”

สุพัตรา สุภาพ (2546:42) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรม (Crime) ว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา กระทำผิดต่อสาธารณะ หรือรัฐ เช่น การปลอมเอกสารของทางราชการ การฆ่าคนตาย การทำลายของหลวง เป็นต้น ไม่อาจล้างความผิดด้วยการชดเชยค่าเสียหายได้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนัก เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน เพราะสังคมถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพของสังคม และความผิดอาญาให้รวมถึงการงดเว้นการกระทำที่กฎหมายระบุให้ทำด้วย เช่น การโกงภาษี ค่าภาคหลวง การไม่เป็นทหาร ฯลฯ หนึ่งความผิดอาญานั้น แม้ไม่ได้ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด การค้าประเวณี แม้เพียงผู้กระทำเกิดความเสียหายเองแต่ก็เป็นความผิดอาญา

2. การพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรจึงเป็นอาชญากรรม (พิศาล มุขแจ้ง, 2540:

ก.ในแง่ นักกฎหมาย มีความเห็นว่า “อาชญากรรมเป็นความประพฤติกฎหมายอาญาห้ามและมีบทลงโทษไว้” ซึ่งถือว่าเป็นความหมายอย่างกว้าง

แนวคิดนี้ตรงกับคำกล่าวของชาวโรมันโบราณที่ว่า “หากไม่มีกฎหมายก็ไม่มีอาชญากรรม หรือการกระทำผิด”

แนวพิจารณาของนักกฎหมายดังกล่าวแล้วนี้ เท่ากับถือว่าบุคคลผู้ละเมิดกฎหมายอาญาเป็นอาชญากรไปหมด แต่นักอาชญาวิทยามีความเห็นที่ อาชญากรรม หมายถึงการกระทำที่ชั่วร้ายจริงๆ เท่านั้นแม้ผู้กระทำจะหลุดพ้นจากเงื้อมมือของกฎหมายไปได้ ก็ยังคงถือว่าเป็นอาชญากรรม ในทางตรงกันข้ามการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่ชั่วร้ายก็ไม่ถือว่าผู้กระทำเป็นอาชญากร เช่น ความผิดลหุโทษ เราไม่ถือว่าผู้กระทำผิดลหุโทษเป็นอาชญากร ถ้าจะถือว่าผู้ที่กระทำผิดเป็นอาชญากรไปเสียทั้งหมดละก็ แม้คำหาบเร่ ผู้ที่ไม่ข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือขับรถฝ่าไฟแดง ก็เป็นอาชญากรไปหมดซึ่งรู้สึกว่าจะไม่ยุติธรรมเลย

ข.ในแง่ นักอาชญาวิทยา “อาชญากรรม” ตามทัศนะของนักอาชญาวิทยานั้น มองกันแง่ของความร้ายแรงของการกระทำและความชั่วที่มีอยู่ในตัวของผู้กระทำ และถือว่าผู้กระทำผิดที่แสดงถึงความชั่วร้ายเท่านั้นเป็นอาชญากร ซึ่งถือว่าเป็นความหมายอย่างแคบ

3. ประเภทของอาชญากรรม

เนื่องจากอาชญากรรมมิได้มีลักษณะแห่งการกระทำผิดเหมือนกัน หรือเป็นแบบเดียวกันหมด จึงต้องแยกประเภทไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและกำหนดกฎหมายต่าง ๆ

การจำแนกประเภทของอาชญากรรมตามหลักจริยธรรมตามหลักจริยธรรมหรือศีลธรรม ซึ่งนักอาชญาวิทยาส่วนมากมักกล่าวถึง คือ (อัณณพ ชูบำรุง, 2523 :16)

1.อาชญากรรมที่มีความผิดในตัวของมันเอง หรือมีความผิดทางศีลธรรม ซึ่งนักอาชญาวิทยา เรียกว่า “Mala in Se” อันได้แก่ ฆาตกรรม ปล้น ทรัพย์ การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การค้าอาวุธปืนเถื่อน ฯลฯ

2.อาชญากรรมที่ไม่มีความผิดในตัวของมันเอง แต่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายกำหนดห้ามไว้ เรียกว่า “Mala Prohibita” เช่น การละเมิดกฎหมายแรงงาน การละเมิดลิขสิทธิ์ การลอกเลียนแบบสินค้า การขายของหนีภาษี การขบถรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ ฯลฯ

อาชญากรรมออกเป็น 5 ประเภท ตามลักษณะพฤติกรรม คือ (ประชุม
เปี่ยมสมบูรณ์,2531:10)

- (1) อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย
- (2) อาชญากรรมพื้นฐาน
- (3) อาชญากรรมองค์กร
- (4) อาชญากรรมคอปกขาว
- (5) อาชญากรรมพิเศษ

ประเภทหนึ่ง อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย หมายความว่าถึง
อาชญากรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการละเมิดศีลธรรมจรรยาของบุคคล และการที่เรียกว่าอาชญากรรม
ปราศจากผู้เสียหายก็เพราะกระทำความผิด และผู้เสียหายก็คือบุคคลคนเดียวกัน ตัวอย่างของ
อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน การค้าประเวณี การทำแท้ง
การมีและใช้สิ่งลามกอนาจาร เป็นต้น ตามหลักวิชาอาชญาวิทยา อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย
เป็นอาชญากรรม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอาชญากรรมประเภทอื่นๆ แล้วจัดว่าเป็นภัยอันตรายต่อ
สังคมในระดับต่ำ

ประเภทที่ 2 อาชญากรรมพื้นฐาน หมายความว่าถึง อาชญากรรมซึ่ง
เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์ ร่างกายและหรือชีวิตของบุคคลอื่น ตัวอย่างอาชญากรรมพื้นฐาน
เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆังทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และฆ่าผู้อื่น เป็นต้น
นอกจากนี้ อาชญากรรมพื้นฐานยังอาจแยกพิจารณาได้เป็นสองชนิด คือ อาชญากรรมพื้นฐานที่ไม่
ใช้กำลังรุนแรงและอาชญากรรมพื้นฐานที่ใช้กำลังรุนแรง กล่าวได้ว่าอาชญากรรมพื้นฐานเกิดขึ้นมา
พร้อมๆ กับมนุษยชาติและเป็นอาชญากรรมที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในทุกสังคม โดยอาจแตกต่างกันก็
เพียงความถี่ และความรุนแรงเป็นประการสำคัญ ส่วนอาชญากรรมผู้ประกอบอาชญากรรมพื้นฐานก็มัก
ปรากฏทั้งกลุ่มที่เป็นมืออาชีพ และกลุ่มที่ไม่ใช่มืออาชีพ

ประเภทที่ 3 อาชญากรรมองค์กร หรืออาชญากรรมร่วมกันกระทำความผิด
หมายความว่าถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชาในรูปของ
องค์กร โดยจัดการวางแผน และการดำเนินงานเพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่างๆ
อย่างมีระบบ เป็นขบวนการ บางครั้งถ้าจำเป็นก็จะใช้วิธีการรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลทาง
การเงิน เศรษฐกิจและการเมืองหนุนหลัง หรือให้ความร่วมมือทำให้สามารถประกอบการทุจริต
ต่างๆ ได้สะดวก ตัวอย่างอาชญากรรมองค์กร ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้าผู้หญิง การค้า
อาวุธสงคราม สินค้าหนีภาษี เจ้ามือสลากกินรวบ เป็นต้น ผู้บริหารระดับสูงของอาชญากรรม
ประเภทนี้ มักถูกเรียกว่า มาเฟีย (Mafia) หรือเจ้าพ่อ

ประเภทที่ 4 อาชญากรรมคอปกขาว หมายความว่าถึง อาชญากรรมซึ่ง ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่ว่าในภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือ เอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางไม่ชอบ เพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ตัวอย่างของอาชญากรรมคอปกขาว เช่น สมุห์บัญชียกยอกเงินในความรับผิดชอบของตน ข้าราชการรับเงินคอมมิชชั่นในการประมูลก่อสร้างสถานที่ราชการ และคณะกรรมการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการรับเงินโดยมิชอบจากบุคคลผู้สมัครสอบ เป็นต้น ในอดีต ขอบเขตของอาชญากรรมคอปกขาว มักมุ่งเพียงการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจากตำแหน่งหน้าที่ การงานของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจในลักษณะของการทุจริตคอร์ปชั่นแต่ในปัจจุบัน ขอบเขตของความหมายได้ขยายไป ครอบคลุมถึงการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของบุคคลผู้ ดำรงตำแหน่งในภาคเอกชน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างบุคคลระดับสูงของ ภาคเอกชนกับภาคราชการด้วย

ด้วยเหตุนี้ อาชญากรรมคอปกขาวจึงมักถูกขนานนามว่าเป็นอาชญากรรม ของชนชั้นสูง ในขณะที่อาชญากรรมพื้นฐานก็คือ อาชญากรรมของชนชั้นต่ำ อาชญากรรมของชน ชั้นสูงแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงดังในกรณีของอาชญากรรมองค์กร แต่ก็มีจุดหมาย ปลายทางที่มุ่งถึงผลประโยชน์ตอบแทนในทางมิชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การ ควบคุมอาชญากรรมคอปกขาวมักเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก เพราะการประกอบอาชญากรรม ดังกล่าว นอกจากจะเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นที่ยกย่องของสังคมแล้ว การ ประกอบอาชญากรรมคอปกขาว ยังมีลักษณะซ่อนเร้นจากสายตาและการสังเกตของสาธารณชน และสื่อมวลชนต่างๆ อีกด้วย การค้นพบและการเปิดเผยเกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้จึงมีระดับ ต่ำมาก ทั้งๆ ที่นักอาชญาวิทยาเชื่อว่า อาชญากรรมดังกล่าวน่าจะแพร่กระจายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา

ประเภทที่ 5 อาชญากรรมพิเศษ หมายความว่ารวมถึง อาชญากรรม ซึ่งมี ลักษณะแตกต่างไปจากอาชญากรรม 4 ประเภทแรกที่กล่าวมาแล้ว แต่อาชญากรรมเหล่านี้มีความ สำคัญและจำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นกรณีพิเศษ ตัวอย่างเช่น อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจและพาณิชย์ อาชญากรรมก่อการร้ายและอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น อาชญากรรมเหล่านี้มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน ซึ่งยากแก่การศึกษาและการควบคุมใน ทำนองเดียวกับอาชญากรรมองค์กรและอาชญากรรมคอปกขาว กล่าวได้ว่าการควบคุม อาชญากรรมพิเศษเหล่านี้ กระบวนการยุติธรรมมักไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังแต่ มัก จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจทั้งภายในและหรือ ระหว่างประเทศ

สุดสงวน สุธีพร (2528:11) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับผู้กระทำผิดกฎหมาย
จรรยาไว้ ดังนี้ว่า

ความหมายของอาชญากรรมโดยนัยทางกฎหมาย จะมองที่พฤติกรรมของ
มนุษย์ กล่าวคือ ถ้าหากมีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอาญาแล้ว ก็ถือว่าเป็นการ
ประกอบอาชญากรรมทั้งสิ้นโดยจะไม่นำเอาสภาวะทางจิตใจซึ่งเป็นองค์ประกอบทางจิตใจของ
ผู้กระทำผิด มาเป็นสาระสำคัญ

แต่อาชญากรรมโดยนัยทางสังคม จะมองถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐาน
ของสังคม หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม โดยคำนึงถึงความร้ายแรงและเจตนาชั่วร้ายของ
ผู้กระทำเป็นหลัก หากการกระทำผิดดังกล่าวเป็นการกระทำผิดที่มีลักษณะความผิดในตัวเองย่อมถือ
ว่าเป็นอาชญากรรมโดยชัดแจ้ง ส่วนความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด นักสังคมวิทยาได้
แยกการทำความผิดนี้ออกโดยมิได้ถือว่าเป็นการประกอบอาชญากรรม ผู้กระทำผิดจึงไม่มีความ
ประพฤติเป็นอาชญากร (Criminoid Behavior)

ดังนั้น การกระทำผิดต่อกฎหมายจรรยาโดยนัยทางกฎหมายและ
ความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงถือเป็นอาชญากรรม และผู้กระทำผิดก็ถือว่าเป็นอาชญากร และเป็น
อาชญากรรมชนิดที่ไม่มีความผิดในตัวของมันเอง ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความผิดจรรยาเป็นความผิด
ประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด มิได้เป็นความผิดในตัวเอง และส่วนใหญ่จะเป็นความผิด
เล็กน้อย ประกอบกับผู้กระทำผิดก็ไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายในการกระทำแต่อย่างใด ดังนั้น โดยนัยทาง
สังคม จึงมองว่าการกระทำผิดกฎหมายจรรยาไม่ถือเป็นการประกอบอาชญากรรม สำหรับในสวน
ของประชาชนและสังคม ก็มีแนวโน้มทางเดียวกับการมองอาชญากรรมโดยนัยทางสังคม หรือถ้าจะ
กล่าวในลักษณะหนึ่งก็คือ เป็นอาชญากรรมประเภทอาชญากรรมพื้นฐาน อันเนื่องมาจากเป็น
อาชญากรรมซึ่งเกี่ยวกับการกระทำประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และร่างกาย หรือชีวิตของบุคคลอื่น แต่
รูปแบบของการกระทำอาจจะไม่ชั่วร้าย รุนแรง หรือเป็นฆาตรกรโดยกำเนิด ถึงแม้ว่าจะเป็นกร
กระทำที่ประมาทก็ตาม แต่ก็มีผลก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้อื่นได้ ซึ่งวิเคราะห์ประเภท
อาชญากรรม 5 ประเภท แล้ว อาชญากรรมประเภทที่ 2 อาชญากรรมพื้นฐาน มีความใกล้เคียง
มากที่สุด

3. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นแนวคิดปรัชญา เพื่อสร้างความสมัครสมานสามัคคี
ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด ชุมชน โดย
มุ่งให้ความสำคัญถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการมองไปอีกมุมหนึ่งจากระเบียบกฎหมาย

ที่รัฐได้จัดไว้ แต่มองอีกด้านหนึ่งนั้นผู้เสียหายมีความสำคัญยิ่งซึ่งเหยื่อผู้กระทำผิดได้มีโอกาสในการแสดงออกถึงท่าทีต่างๆ ความรู้สึกถึงความเสียหายที่ได้รับต่ออาชญากรรมนั้นๆ

1. ความหมาย

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมโลก โดยสหประชาชาติได้เสนอให้ใช้คำนี้ในการประชุม UN Expert Meeting on Restorative Justice ที่รัฐบาลแคนาดาจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2544 หมายถึง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิมอันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเป็นเป้าหมายสุดท้าย¹ ล่าสุดได้มีร่างมติของสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติได้ให้ความหมายคำว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความสำคัญต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น และให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตนด้วยการให้โอกาสคู่กรณีทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดนั้น ได้แก่ เหยื่อ อาชญากรรม ชุมชน และผู้กระทำผิด ในการทำงานร่วมกันเพื่อค้นหา และจัดการกับความจำเป็น และความต้องการของคู่กรณีทุกฝ่ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด และหาทางเยียวยา ชดใช้ แก้ไข ฟื้นฟู และป้องกันไม่ให้เกิดเหตุเช่นนั้นอีก

จูฮาร์ตน์ เอื้ออำนวย (2548:47) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ว่าหมายถึง ปรัชญาแนวคิดและกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การกระทำที่ก่ออาชญากรรม และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลางโดยกระบวนการเชิงสมานฉันท์ จะสร้างตระหนักรู้ต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกายทรัพย์สิน และความสัมพันธ์รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบ หรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้ อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคม

จอห์น เบรทเวท (John Braithwaite, 1998b:323-344) ได้ให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ว่า การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดีดังเดิมทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิด และสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก คือ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดใช้ทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่นๆ และโดยรวมแล้วหมายถึงการเยียวยาสมานฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้ง ซึ่งโดยรวมแล้ว หมายถึง การเยียวยาสมานฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีก

¹ เอกสารรายงานการประชุมกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1 (กระทรวงยุติธรรม : สกว.,) 2546 หน้า 3

ครั้ง ได้แก่ ความรู้สึกของเหยื่อที่ถูกโจรกรรมบ้านเรือนทรัพย์สิน จะต้องทุกข์ทรมานเมื่อความเป็นส่วนตัวถูกล่วงละเมิดและรู้สึกไม่ปลอดภัย และเมื่อครั้งหนึ่งของผู้คนถูกทิ้งให้รู้สึกวุ่นวายดิสุภาพพื้นฐานไป

รอช (Roach,2000:256) ให้คำนิยามว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า หมายถึง วงจรรูปแบบของความยุติธรรมที่มีเจตนาร่วมกันในอนาคตที่จะลดความเป็นขั้นตอนความเป็นแบบแผน พิธีการ และลำดับชั้น และพยายามที่จะสมานฉันท์ความเสมอภาค (equality) ที่ถูกกระทำจาก อาชญากรรม และเพื่อนำองค์รวมไปสู่ประสบการณ์ตรงทั้งของ “การกระทำผิด” (offending) และการตกเป็นเหยื่อ (victimization) วงจรนี้ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามเกี่ยวข้องกับสวัสดิการของทั้ง เหยื่อและผู้กระทำผิด (Welfare of both offenders and victims) การลงโทษอย่างไม่เป็นทางการ (Informal non-punitive approach) และการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างกว้างขวาง (Wide community participation)

เทต แวซเทล (Ted Wachtel, 1999:4) ได้ให้นิยามว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็น ”ปรัชญา” (philosophy) มีชื่อ “ตัวแบบ” (model) และมีลักษณะเป็นกรอบทัศนคติในการนำร่อง วิธีการปฏิบัติที่องค์การไปสู่อำนาจนี้

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึงการบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ อาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดีดังเดิม ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิดและสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกคือ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของ ทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่นๆ กลับคืน ซึ่งโดยรวมแล้วหมายถึง การ เยียวยาสมานฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้งได้แก่ ความรู้สึกของเหยื่อที่ถูก โจรกรรมบ้านเรือนทรัพย์สินจะต้องทุกข์ทรมานเมื่อความเป็นส่วนตัวถูกล่วงละเมิดและรู้สึกไม่ ปลอดภัย และเมื่อครั้งหนึ่งของผู้คนถูกทิ้งให้รู้สึกวุ่นวายดิสุภาพพื้นฐานไป (John Braithwaite,1998:323-344)

2. การประนีประนอมยอมความ (Compromise)

การประนีประนอมยอมความเป็นวิธีการระงับ “ข้อพิพาททางอาญา” นอกศาลวิธีหนึ่ง ซึ่ง คู่กรณีทั้งสองฝ่ายทำการเจรจาตกลงกันเอง การตัดสินใจต่างๆ อยู่กับคู่กรณีโดยไม่มีบุคคลที่สามมา ชี้แนะชี้หนำในการตัดสินใจแต่เกิดจากความสมัครใจของคู่กรณีที่เจรจาตกลงระงับข้อพิพาทกันเอง ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยวิธีนี้จะทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถรักษาสัมพันธภาพที่มีต่อกันได้หาก ตกลงกันสำเร็จ (กระทรวงยุติธรรม,2544:3-4 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548:53)

3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Conciliation)

นักวิชาการนำคำว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มาให้คำนิยามเป็นภาษาไทยแตกต่างกันแต่ส่วนใหญ่มีเนื้อหาสาระของคำอธิบายสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เช่น กองนโยบายและแผนกระทรวงยุติธรรม (2544:3-4) ใช้คำว่า”การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย หรือประนอมข้อพิพาท” ซึ่งหมายถึง การระงับข้อพิพาทที่ต้องมีคนกลาง หรือบุคคลที่สามเข้ามามีบทบาทร่วมในการชักจูงคู่พิพาทให้หันหน้าเข้าหากัน ตลอดจนอาจจะต้องเป็นผู้เสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อพิพาทซึ่งเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย บุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่นี้เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย) โดย ผู้ไกล่เกลี่ยอาจเป็นบุคคล หรือองค์กรก็ได้ขึ้นอยู่กับความยินยอมของคู่กรณีและระบบกฎหมายที่ใช้อยู่ว่าจะเปิดโอกาสให้เพียงใด โดยคู่พิพาททั้งสองฝ่ายยอมผ่อนผันข้อเรียกร้องของตนและแต่ละฝ่ายจะได้สิทธิตามที่ไกล่เกลี่ยหรือประนอมยอมความกันนั้นแทน และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีลักษณะสำคัญ คือ ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่เข้าไปตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท แต่อาจเข้าร่วมเจรจาประนีประนอมด้วยหรือเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้คู่พิพาทตัดสินใจกันเอง ข้อเสนอของผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันคู่พิพาทที่ต้องปฏิบัติตาม (กระทรวงยุติธรรม,2544:3-4 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย , 2548:54)

4. การประนอมข้อพิพาททางอาญา (Criminal Mediation)

การประนอมข้อพิพาททางอาญา หมายถึง กระบวนการที่ให้คนกลางหรือบุคคลที่สามแทรกเข้ามาเป็นตัวกลางระหว่างคู่กรณีพิพาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยชักนำ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คู่กรณีพิพาทซึ่งมีกรณีพิพาททางอาญาประเภทที่กฎหมายเปิดช่องให้คู่กรณีสามารถระงับข้อพิพาทกันเองได้โดยไม่ต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่หากได้มีการพบและเจรจาและตกลงกันระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย จากการกระทำนั้นแล้วก็อาจทำให้คดีความตามข้อพิพาทสามารถระงับลงได้โดยเร็วและเป็นประโยชน์โดยตรงกับคู่กรณีพิพาทที่ได้มาพบและเจรจาปรับความเข้าใจกันภายใต้บรรยากาศที่มีความเป็นมิตรโดยบุคคลที่มีความเป็นกลางและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีพิพาทที่เข้ามาช่วยทำหน้าที่เข้าร่วมเจรจา หรือช่วยเสนอวิธีการแนวทาง หรือข้อตกลงที่เหมาะสมให้คู่กรณีพิจารณาตัดสินใจ ข้อเสนอของบุคคลดังกล่าวไม่มีผลผูกพันที่คู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อให้คู่กรณีพิพาทมีโอกาสกลับมาปรองดองกันได้อีกครั้ง (สุภัทรา กรอุไร, 2543:22-23 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548:57)

5. เทคนิคต่างๆ ในกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์

ในการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์มีเทคนิควิธีการสำคัญๆ ดังนี้

การไต่ถามเชิงสมานฉันท์ (Restorative Enquiry) เป็นวิธีการฟังที่เชื่อมโยงให้ผู้ฟังวาดภาพจินตนาการตามกับผู้พูดเล่าเรื่องอย่างเข้าใจถึงความคิด ความรู้สึกและความจำเป็นที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งผู้ประสานงานจะต้องมีการฝึกอบรมทักษะและกระบวนการรับฟังนี้ก่อนเข้ากลุ่ม

การสนทนาเชิงสมานฉันท์ในสถานการณ์ที่ท้าทาย (Retorative Discussion in Challenging Situations) การสนทนาบางช่วงอาจเกิดมีท่าทีที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสดงอำนาจเหนือทำให้มีความไม่สมดุลทางอำนาจเกิดขึ้น จะต้องใช้เทคนิคในการชักจูงให้ทั้งสองกลับมาสู่ประเด็นที่กำลังสื่อสารเพื่อแสดงความรู้สึกและความต้องการของตนต่อไป สถานการณ์ที่ท้าทายอาจเกิดจากการที่ทั้งสองฝ่ายมีอำนาจที่แตกต่างกันด้วยยศศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยุฒิ หรือคุณวุฒิ หรือหลายปัจจัยประกอบกัน

การใช้คำว่า “การสนทนาเชิงสมานฉันท์” อาจเบี่ยงเบนไปบ้าง ด้วยว่าการสนทนาหลายต่อหลายครั้งที่ไม่ได้เริ่มต้นจากประเด็นที่กล่าวถึง “อันตราย” (harm) ที่ได้รับเพราะกลายเป็นเรื่องของ “ความสัมพันธ์” ระหว่างสองฝ่ายต่างหากที่ควรจะต้องเยียวยา ในสถานการณ์ดังกล่าวควรพยายามควบคุมกติกาในการใช้ภาพที่ไม่รุนแรง (Nonviolent Communication) คือ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่รุนแรง รุกเร้า หรือเจตนาทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนจะสามารถช่วยการสนทนาได้

การไกล่เกลี่ย (Mediation) เป็นกระบวนการที่ใช้คนกลางซึ่งเป็นบุคคลที่สามที่เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” (Mediator) มามีบทบาทในการสนับสนุนให้ทั้งสองฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันได้แสวงหาช่องทางเคลื่อนที่ไปจากจุดเดิมได้เป็นอย่างน้อยที่สุดโดยการที่คู่ขัดแย้งพยายามดำเนินการแก้ปัญหาพร้อมกัน ในกรณีที่คู่ขัดแย้งสองฝ่ายมีจำนวนฝ่ายละหลายคน ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เรียกกระบวนการในการกำหนดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนั้นว่า “กระบวนการเชิงสมานฉันท์” (Restorative Conferences) หรือ “วงกลมแก้ปัญหา” (Problem-Solving Circles) ตามความเหมาะสมตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

การไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (Victim-Offender Mediation) เทคนิคสำคัญสำหรับกระบวนการวิธีนี้คือจะต้องแน่ใจว่ากระบวนการนี้จะไม่กระทำให้เหยื่ออาชญากรรมตกเป็นเหยื่อของกระบวนการซ้ำสอง เหยื่ออาชญากรรม จึงควรจะได้รับ การดูแลตามสมควร

การประชุมคณะกรรมการชุมชน และวงกลมแก้ปัญหา (Community Conferences and Problem-Solving Circles) มีประโยชน์ในการใช้กับการพูดคุยกันเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ที่มีปัญหาความขัดแย้งที่จะต้องถกเถียงหาข้อสรุปกันทั้งกลุ่มผู้ประสานงานจะต้องรับผิดชอบต่อเรื่องทั้งหมดเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการดำเนินไปได้ด้วยดีและกลุ่มอาจกำหนดกฎกติกาใช้ร่วมกันในการประชุมเพื่อให้ทุกคนรู้สึกปลอดภัยและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

การประชุมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Conference) เช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยเหยื่อผู้กระทำผิด วิธีนี้ใช้กับกลุ่มที่ทราบอยู่แล้วว่ามีอันตรายเกิดขึ้นและมีผู้กระทำร่วมอยู่ในการประชุมด้วย ดังนั้น การประชุมจึงเกิดขึ้นเพื่อ 1.พูดคุยกับฝ่ายที่ได้รับอันตราย 2.พยายามทำความเข้าใจ

เป้าประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่ง และ 3.บรรลุถึงข้อตกลงเพื่อเยียวยาอันตรายที่เกิดขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการชดเชยค่าทำขวัญและการขอโทษ

การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conference) ใช้เมื่อมีแผนการที่จะช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนผู้อ่อนแอต่อโลก หรือครอบครัวของเขาให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่าง โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวจะต้องอาศัยความเข้มแข็งของครอบครัวและทรัพยากรจากเครือข่ายความเป็นครอบครัวมาร่วมประชุมกันโดยมีพนักงานวิชาชีพและผู้ประสานงานที่ได้รับการฝึกหัดอบรมและเป็นกลางเป็นผู้ดำเนินการ

6. การดำเนินการประชุมเชิงสมานฉันท์

การดำเนินการกระบวนการประชุมเชิงสมานฉันท์มีขั้นตอนสำคัญๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นแรก ผู้ประสานงานให้ข้อมูลเบื้องต้นต่อบรรดาสมาชิกครอบครัวและคอยช่วยให้คำปรึกษาเป็นทางเลือกในระหว่างการประชุม

ขั้นที่สอง ปล่อยให้ครอบครัวมีเวลาส่วนตัวในการที่จะพูดคุยอภิปรายเพื่อวางแผนการช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนออกจากสถานการณ์ที่ประสบอยู่

ขั้นสุดท้าย พนักงานวิชาชีพ และผู้ประสานงานกลับมารับฟังและบันทึกแผนการให้ความช่วยเหลือของครอบครัว นัดหมายผู้รับผิดชอบและทบทวนสรุปผลการประชุม สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหาร่วมกันและให้กำลังใจผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผนการที่วางไว้ต่อไป

7. ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในทางปฏิบัตินั้น Ron Claassen ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติวิธีและความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกาได้เสนอขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเรียกว่า “กระบวนการสร้างความสมานฉันท์” (A Peacemaking Process) ไว้ 6 ขั้นตอน(จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548) ดังนี้

(1) การเชิญชวน (Invitation) การเชิญ หรือแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายให้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการประชุมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเข้าร่วมในกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ประสานงานจัดขึ้น โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ใช้เวทีนี้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ทำความเข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและแสดงความรับผิดชอบเยียวยาชดเชยความเสียหายดังกล่าว

(2) รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน (Ground Rules) ผู้เข้าร่วมประชุมพึงตระหนักว่ามิกฎเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญๆ บางประการซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมในการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การดำเนินการที่เป็นตามขั้นตอนที่กำหนด การแสดงสิทธิในการตอบปฏิเสธได้ตลอดเวลา

เมื่อรู้สึกว่าการเจรจาที่ดำเนินนั้นไม่ยุติธรรมสำหรับตน การไม่พูดคุยกุยสอดแทรกในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูด และเต็มใจที่จะดำเนินการเจรจาวิธีไปสู่ข้อสรุป

(3) บรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก (Describe, Summarize, and Recognize) ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ผลักดันให้ผู้พูดและผู้ฟังโดยผู้ฟังจะเป็นผู้สรุปความภายหลังจากการฟัง ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนัก ซึ่งมีรูปแบบของการสนทนา ดังนี้

คนแรก : บรรยายเกี่ยวกับเนื้อหา ความขัดแย้ง หรือความไม่ยุติธรรมที่ประสบ

คนที่สอง : สรุปความ

คนที่สอง : บรรยายเกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือความไม่ยุติธรรมที่ประสบ

คนที่สอง : สรุปความ

(4) แสวงหาความลงตัวในข้อตกลง (Search for Agreement)

- บูรณาการหลักของความยุติธรรม (Restore Equity) เป็นขั้นตอนที่ทำการสอบถามว่าจะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรในขณะนี้ในวิธีการที่เป็นไปได้
- แสดงเจตนาให้ความมั่นใจในอนาคต (Clarity Future Intentions) เป็นขั้นตอนที่สอบถามว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคตได้อย่างไร

(5) สรุปข้อตกลงและแสดงความยินดี (Summarize Agreement and Congratulate)

เป็นขั้นตอนที่เขียนสรุปข้อตกลง (ถ้าบรรลุถึงข้อตกลง) กำหนดนัดประชุมเพื่อติดตามผล และแสดงความยินดีที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือแต่ถ้ายังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงให้ย้อนกลับไปเริ่มที่ขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง

(6) ติดตามผล (Follow up) เป็นขั้นตอนที่ติดตามตรวจสอบดูว่ามีการรักษาสัญญาด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าได้รับรายงานผลว่ามีปัญหาเกิดขึ้นให้ย้อนกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้ง

Claasen ย้ำว่า “ความไว้วางใจจะเจริญงอกงามเมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงและรักษาสัญญานั้นไว้”

มีข้อสังเกตว่าขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวเป็นการนำความรู้เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) มาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความไม่ยุติธรรมอันเกิดจากอาชญากรรม โดยมีการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (Counseling

Psychology) ของ Carl Roger ซึ่งเป็นทฤษฎีในระดับปฏิบัติที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน และในวงการจิตบำบัดมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจริง ด้วยการจัดให้มีการเผชิญหน้ากันในกลุ่มภายใต้การประสานงานและกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีขอบเขตความเหมาะสมตามกฎหมายเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ขณะเดียวกันทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำต่างก็มี “ทางเลือก” ที่จะกลับไปใช้การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะนำวิธีการเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมก็ตาม

8. กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Process)

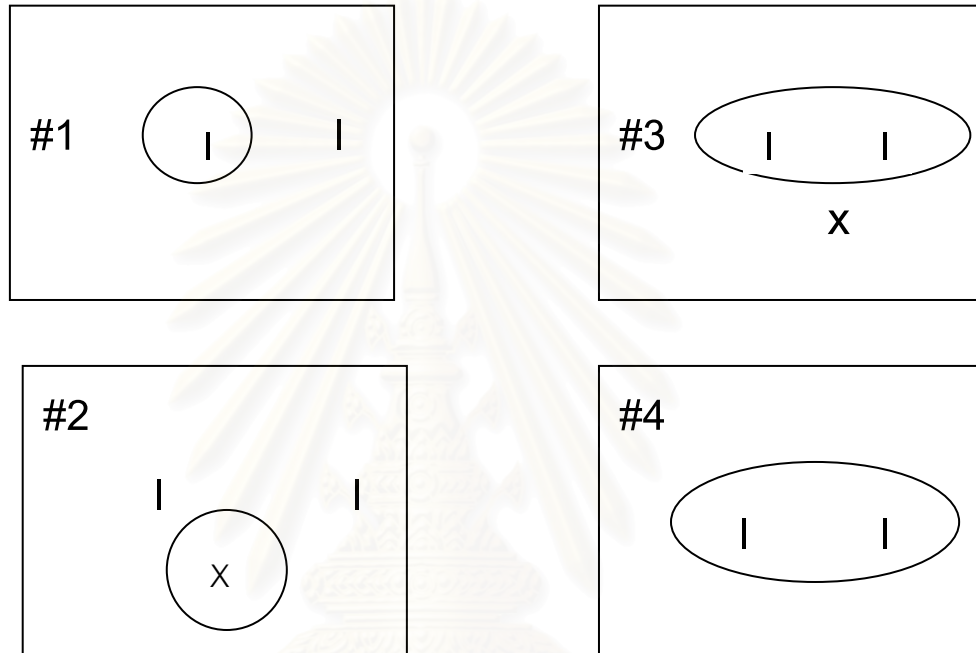
คณะกรรมการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม สภาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ กำหนดหลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา ในเรื่องกระบวนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้เมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ.2000 ว่า “กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์” (Restorative Process) หมายถึงกระบวนการใดๆ ก็ตามที่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และ/หรือปัจเจกบุคคล/สมาชิกชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ได้แสดงความกระตือรือร้นที่จะรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมโดยอาจได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่สามที่มีความเป็นกลาง โดยกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายรวมถึงการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) การประชุมปรึกษาหารือ (Conferencing) และการพิพากษาแบบล้อมวง (Sentencing Circles) ด้วย

Classen (2000) ได้เสนอ “ทางเลือก 4 วิธี ในการจัดการความขัดแย้ง” (Four option for Handling Conflict) โดยรวมถึงกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการความขัดแย้ง (จตุรรัตน์ เอื้ออานวย, 2548) ซึ่งได้ให้คำอธิบายพร้อมภาพประกอบ ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.1
แสดงทางเลือก 4 วิธี ในการจัดการความขัดแย้งของ Ron Claassen

กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ทำงานอย่างไร?
Four option for Handling Conflict by Ron Claassen

หมายเหตุ วงกลมที่ปรากฏในทางเลือกต่างๆ นั้น แสดงขอบเขต “อำนาจ” ของฝ่ายที่ใช้ อำนาจ

ทางเลือกที่ 1 เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดย ฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวเป็นผู้มี “อำนาจ” และใช้ “อำนาจ” นั้น ตัวอย่างในกรณีนี้ได้แก่ การ แก้ปัญหาความขัดแย้งบางกรณีระหว่างพ่อกับลูก โดยพ่อแสดงอำนาจเพื่อหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมของลูก

ทางเลือกที่ 2 เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดย บุคคลที่สาม หรือฝ่ายที่สาม (x) ที่วางตัวเป็นกลางเป็นผู้มี “อำนาจ” และใช้อำนาจ นั้นในการตัดสินชี้ ขาดความถูกต้องของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตัวอย่างในกรณีนี้ ได้แก่ การตัดสินคดีของศาล หรืออนุญาโตตุลาการ

ทางเลือกที่ 3 เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดยบุคคลที่สาม หรือฝ่ายที่สาม (x) ประสานการจัดการให้เกิดเวทีที่บุคคลทั้งสองฝ่ายซึ่งขัดแย้งกันได้มีโอกาสพบปะกันเพื่อเจรจาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกันเอง โดยทั้งสองฝ่ายเป็นผู้มี “อำนาจ” และการใช้ “อำนาจ” ในการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทระหว่างกัน ตัวอย่างในกรณีนี้ได้แก่ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ทางเลือกที่ 4 เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดยทั้งสองฝ่ายเป็นผู้มี “อำนาจ” และใช้ “อำนาจ” ในการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทระหว่างกันและกัน โดยไม่มีบุคคลที่สามมาเกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างในกรณีนี้ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ ระหว่างสามีภรรยา หรือเพื่อนฝูง

Claassen อธิบายว่าทางเลือกแบบที่ 3 และแบบที่ 4 เป็นทางเลือกสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยเรียก ทางเลือกที่ 3 นี้ว่า “กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice Process) Claassen อธิบายต่อไปว่า กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์นี้สามารถใช้แก้ไขปัญหความขัดแย้งได้ทุกที่และทุกขั้นตอนที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทั้งในโรงเรียน สถานที่ทำงานในขั้นตอนก่อนที่คดีความจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีรวมทั้งขั้นตอนภายหลังการพิจารณาคดี ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการใช้วิธีการดังกล่าวแพร่หลายโดยเฉพาะในคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิด

9. การปฏิบัติตามวิธีการเชิงสมานฉันท์

Debra Clothier ประธานกรรมการบริหารขององค์กร Restorative Justice Consortium แห่งประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี 1997 เพื่อเป็นศูนย์กลางของหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และเพื่อผลักดันให้มีการนำแนวคิดเชิงสมานฉันท์ไปปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศดังกล่าว ได้กล่าวสรุปแนวปฏิบัติตามวิธีการเชิงสมานฉันท์ให้แก่ คณะข้าราชการกรมคุมประพฤติที่เดินทางไปศึกษาดูงานไว้อย่างน่าสนใจว่า (กรมคุมประพฤติ, 2547:19 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548:165)

การใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ Victim-Offender Mediation, Family Group Conferencing, หรืออื่นๆ โดยพื้นฐานจะต้องเป็นระบบสมัครใจ และคาดหวังไว้ว่าผลการประชุมจะเกิดประโยชน์ต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ผู้ประสานงานจึงต้องผ่านการอบรมฝึกฝนมาเป็นอย่างดี แม้ว่าจะมีผลงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เสียหายมีความพึงพอใจในอัตราสูงจากการประชุมแบบ Face to Face Mediation แต่ผู้ประสานงานก็ควรแจ้งให้ผู้เสียหายทราบก่อนการประชุมว่า การดำเนินการดังกล่าวจะดำเนินไปอย่างปลอดภัยและหากรู้สึกไม่ปลอดภัย ผู้เสียหาย

สามารถที่จะเลือกการประชุมแบบ Indirect Mediation ก็ได้ นอกจากนั้นข้อมูลต่างๆ ที่เกิดจากการประชุมนั้นจะต้องเป็นความลับ

หากการดำเนินการจัดประชุมเป็นไปตามขั้นตอนด้วยความสมัครใจแล้วกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เสียหาย และผู้กระทำผิด กล่าวคือ ผู้เสียหายจะได้มีโอกาสพูดถึงผลกระทบจากอาชญากรรม ความปลอดภัยในอนาคต ตลอดจนการรับคำขอโทษ และการชดเชย ส่วนผู้กระทำผิดก็จะมีโอกาสอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิด การแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด ที่สำคัญคือ โอกาสในการกลับไปเป็นสมาชิกของชุมชนอีกครั้ง

10. หลักปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

10.1 การยึดถือประโยชน์ของทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจปราศจากการเลือกปฏิบัติ และอำนวยความสะดวกให้เกิดความหลากหลายในวิธีการระงับข้อพิพาทและคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลด้วย

10.2 ผู้เสียหาย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีที่ให้โอกาสผู้เสียหายได้แสดงออกถึงความรู้สึกและผลกระทบจากการถูกกระทำ เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ตระหนักถึงข้อเรียกร้อง และแนวทางในการชดเชยแก่ผู้เสียหาย

10.3 ผู้กระทำผิด เป็นกระบวนการที่ให้โอกาสผู้กระทำผิดได้ชดใช้ค่าเสียหาย และเยียวยาความรู้สึกโดยตรงแก่ผู้เสียหายและแม้แต่ชุมชนตามความสามารถ

10.4 การยึดถือประโยชน์ของชุมชนและสังคม เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มองว่า การกระทำผิดนั้นนอกจากส่งผลกระทบต่อรัฐแล้ว ยังกระทบต่อชุมชนและสังคมด้วย ดังนั้น วิธีการต่างๆ เชิงสมานฉันท์จึงเป็นการระงับความขัดแย้งเพื่อให้สังคมและชุมชนมีความสงบปลอดภัยภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลายและระบบนิติธรรม

10.5 หน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรม อาจสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้ทำหน้าที่ในการยุติข้อพิพาทเพื่อเป็นทางเลือกแทนระบบยุติธรรมปกติ ยกเว้นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ หรือคดีที่มีความเสี่ยงสูงและร้ายแรง เนื่องจากหน่วยงานอื่นๆ นั้นมีความยืดหยุ่นสูงกว่าศาล ทำให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสดำเนินการชดใช้ความเสียหายได้มากกว่า

10.6 ศาลยุติธรรม ควรยึดหลักการเยียวยาผลร้ายในเบื้องต้น หากผู้เสียหายปฏิเสธศาลอาจให้ผู้กระทำผิดชดใช้ให้ชุมชน หรือผู้เสียหายรายอื่นๆ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะก่อนเสมอ

10.7 หน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผู้ประสานจะต้องมีความเป็นกลาง และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย การดำเนินการใดๆ ทุกฝ่ายจะต้องเก็บเป็นความลับ หากฝ่ายใดมีฐานะด้อยกว่า ผู้ประสานงานต้องอำนวยความสะดวกและอธิบายขั้นตอนให้

ชัดเจน ตลอดจนถึงสำคัญคือ จะต้องเคารพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปอย่างสร้างสรรค์

11. การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ (John Braithwaite, 1998) หมายถึง

11.1 การบรรเทาความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่สูญหายไป

11.2 การบรรเทาความเสียหายด้วยการเยียวยาอาการบาดเจ็บ

11.3 การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย

11.4 การบรรเทาความเสียหายแก่เกียรติยศศักดิ์ศรี

11.5 การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกมีพลังอำนาจกลับคืนมา

11.6 การบรรเทาความเสียหายด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตยที่รอบคอบ

11.7 การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้บรรลุถึงความยุติธรรมแล้ว

11.8 การบรรเทาความเสียหายด้วยแรงส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม

12. คำสำคัญที่น่าสนใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

12.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ก่อเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย เข้าใจความเสียหายที่เกิดขึ้นในมุมมองอื่นๆ ตระหนักว่าตนเองมีทางเลือกสามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อเยียวยาแก้ไข และลงมือทำการแก้ไข

12.2 การไกล่เกลี่ย ในความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง กระบวนการที่ให้เหยื่อและผู้กระทำผิดมาพบกัน ณ สถานที่ที่ปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ โดยการช่วยเหลือและชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรมต่อเหยื่อ และการชดเชยนี้ไม่จำเป็นต้องตีค่าเป็นจำนวนเงินเสมอไป โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ เป็นผู้ช่วยให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยดี กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นการเปิดโอกาสให้เหยื่อได้พูดหรือแสดงให้ ผู้กระทำผิดรับรู้ถึงผลจากการกระทำของเขา ก่อให้เกิดผลร้ายอะไร ต่อใครบ้าง ได้ถามผู้กระทำผิดได้ตามความต้องการ ได้มีส่วนในการกำหนดหรือวางแผนเพื่อให้ผู้กระทำผิดชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น และเป็นโอกาสของผู้กระทำผิดในการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาโดยตรง ตระหนักถึงผลร้ายที่เกิดจากการกระทำของเขา และมีส่วนในการวางแผนในการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น

13. การจัดการบริการของรัฐที่ให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรม มีลักษณะดังนี้

13.1 อันตรายที่เกิดแก่เหยื่อและชุมชนนั้นเกิดจากผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงควรรับผิดชอบในการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อและชุมชนที่ตนกระทำการล่วงละเมิดให้มากที่สุดเป็นความสำคัญลำดับแรก จากนั้นค่อยพิจารณาความผิดต่อกฎเกณฑ์ของรัฐเป็นประเด็นสำคัญตามมา

13.2 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ระหว่างเหยื่อ ผู้กระทำผิด ชุมชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมและควรรับผิดชอบโดยตรงต่อการเกิดอาชญากรรมนั้นๆ ซึ่งไม่มีนโยบายบอกว่ากระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมที่ดำเนินการโดยบุคคลากรมืออาชีพต่างๆ นั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้ดีไปกว่า เหยื่อ และ ชุมชน แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการมอบอาญาสิทธิ์ให้กับ เหยื่อ ในการแก้แค้นทดแทนต่อผู้กระทำผิด กันเองโดยตรงโดยปราศจากการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และไม่ได้หมายความว่า ถ้า เหยื่อ เลือดที่จะใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์นี้แล้วเหยื่อจะเป็นผู้แสดงบทบาท ความเป็นต่อ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ แต่วิธีการเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีการที่ยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมของเหยื่อในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการยุติธรรมเป็นสาระสำคัญ

13.3 ชุมชนที่เคยมีบทบาทสำคัญเฉพาะต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามวิธีการปฏิบัติต่อ คน โดยไม่ใช่คุก จะได้รับการเสริมบทบาทและมีเวทีแสดงออกถึงบทบาทในเชิงเยียวยาแก่ฝ่ายของ เหยื่อ เพิ่มขึ้นด้วย การมีเวทีแสดงออกของชุมชนต่อเรื่องนี้ไม่เป็นเพียงจะทำให้ชุมชนเรียนรู้และเข้าใจว่า ความยุติธรรมและกระบวนการที่นำไปสู่ความยุติธรรม ทำหน้าที่อย่างไรเท่านั้น ยังทำให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และสามารถเรียนรู้ที่จะดำเนินขั้นตอนกระบวนการตามลำดับเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นร่วมกันในชุมชนด้วยด้วยตนเอง ความยุ่งยากและข้อสังเกตที่พึงระวังจึงอยู่ที่การเลือกคนกลางซึ่งเป็นผู้แทนชุมชนที่เหมาะสมจะทำหน้าที่นี้ในวิธีการเชิงสมานฉันท์เพราะในอดีตที่ผ่านมารัฐได้เข้ามาทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแทนอย่างเบ็ดเสร็จจนทำให้ผู้นำ และผู้เหมาะสมจะเป็นผู้นำทำหน้าที่เหล่านี้ขาดช่วงชั้นลง หรือถ้ามีก็ขาดทักษะและข้อมูล ความรู้ตลอดจนทรัพยากรที่สามารถรับทดำเนินการเรื่องนี้ได้อย่างทันทั่วทั้งที่

13.3 การมีส่วนร่วมของผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมตามแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นบทบาทการมีส่วนร่วมเชิงบวกในฐานะผู้กระทำ (แสดงความรับผิดชอบของตน) มากกว่าส่วนร่วมเชิงลบในฐานะผู้ถูกกระทำ(ถูกลงโทษ) และบทบาทการมีส่วนร่วมที่เป็นผู้แสดงความรับผิดชอบเองดังกล่าวนี้ได้ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้สึกที่ว่าเป็น “คน” มี “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งยังกล้าหาญที่จะทำการผูกพันตนเองเข้ากับรูปแบบวิธีการและเงื่อนไขการชดใช้เยียวยาที่ผู้กระทำผิดเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมร่วมกับเหยื่อและชุมชนสร้างขึ้นในกระบวนการของการสมานฉันท์อีกด้วย

13.4 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการเชิงสมานฉันท์ทำให้ความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดต่อการกระทำผิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เข้าใจกันว่า “ความรับผิดชอบ” คือ พฤติกรรมของการก้มหน้ายอมรับโทษทัณฑ์ที่กำหนดไว้ไปสู่ “ความรับผิดชอบ” ของผู้กระทำผิดที่มีความหมายว่า ยอมรับต่อการเข้าถึงข้อสรุปของอันตรายที่เกิดขึ้นยอมรับสภาพว่าตนได้กระทำและกระทำพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อแก้ไขบูรณาการสิ่งที่ได้กระทำลงไปแล้วนั้น และที่สำคัญยิ่งคือ ความรับผิดชอบตามรูปแบบนี้มีลักษณะเป็น “สิ่งที่เหยื่อกำหนด” มากกว่า “สิ่งที่ผู้กระทำผิดกำหนด” ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่พัฒนาไปอีกระดับหนึ่งโดยรวมเอาความเห็นอกเห็นใจเหยื่อและความเข้าใจว่า การกระทำนั้นทำอันตรายต่อเหยื่อมากน้อยเพียงใดเข้าใจไว้ด้วยกัน

14. การยอมรับวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรมไทย จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐและของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในปัจจุบัน รวมทั้งบทบาทของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางประการดังนี้

14.1 ลดทอนบทบาทของรัฐในการเข้าไปจัดการชุมชนโดยยึดถือกฎเกณฑ์อันเดียวกันอย่างตายตัว เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ต้องการสร้างหรือนำเกณฑ์มาตรฐานใดๆ มาใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

14.2 บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมควรปรับบทบาทเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน เป็นพี่เลี้ยงและผู้รักษากติกาของกระบวนการวิธีรวมทั้งรักษาหลักการแห่งสิทธิมนุษยชนแทนการเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดด้วยตนเองทุกขั้นตอน

14.3 การควบคุมให้เกิดความเสมอภาคเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องใช้ความพยายามอดทนทำให้เกิดขึ้นและดำเนินไปท่ามกลางมุมมองที่แตกต่างกันและวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายในแต่ละชุมชน

14.4 ในกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น โดยตรงเป็นเป้าหมายศูนย์กลางที่สำคัญไม่ใช่ความเหมือนกันหรือเท่าเทียมกันของโทษที่ผู้กระทำผิดทุกคนต้องได้รับเมื่อกระทำผิดเช่นเดียวกันนั้น

14.5 ต้องมองข้ามกระบวนการของรัฐตามกฎหมายบางประการไปสู่ความเชื่อที่ว่าความเป็นธรรมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มที่ลงตัวระหว่างเหยื่อ ผู้กระทำผิด ชุมชนหนึ่ง ๆ และไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีความเท่าเทียมเสมอภาคกันในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ หรือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชนแล้วจะเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้เทียบเคียงได้กับวิธีการต่อรองคำรับสารภาพของกระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมที่ผู้กระทำผิดเช่นเดียวกันอาจไม่ได้รับผลที่ตามมาและบริการต่างๆ เช่นเดียวกันทุกประการ

14.6 ผู้สนับสนุนการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์เองก็ต้องไม่ไปคาดหวังว่าความผิดที่เกิดขึ้นและใช้วิธีการนี้จะต้องสามารถจัดการให้เบ็ดเสร็จจบสิ้นลงในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เท่านั้น เพราะบางกรณีที่เป็นความผิดออกจากรัจ หรือเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะต่อต้านสังคมอย่างร้ายแรงก็ไม่สมควรถูกปล่อยทิ้งให้ลอยนวลอยู่ในชุมชนนั้นๆ เช่นกัน นอกจากนี้เหยื่อบางคนยังหวาดกลัวต่อการที่จะเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิด และชุมชนบางแห่งก็ยังมีวิธีการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูไม่เพียงพอแก่การจัดการกับผู้กระทำผิด แต่จุดเด่นของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังคงเชื่อว่าบทบาทและความรับผิดชอบควรปรับเปลี่ยนเคลื่อนที่ไปจากเดิมสู่ชุมชนเพื่อสร้างความสมดุลทางอำนาจในการจัดการกับอาชญากรรมให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรง

14.7 เมื่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมเริ่มตระหนักว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็น “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” ที่น่าสนใจและพร้อมที่จะทดลองนำมาใช้ เมื่อนั้นจะพบว่ารายละเอียดของการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ในเรื่องประเภทคดี การแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ช่องทางของการดำเนินกระบวนการวิธี ฯลฯ จะเป็นเรื่องที่สามารถสร้างขึ้น และดัดแปลง

ให้เหมาะสมกับสังคมไทยได้เนื่องจากเป็นวิธีการที่เคยใช้อยู่ในอดีตกาล และยังปรากฏให้เห็นในบางท้องถิ่นในปัจจุบัน

ในแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น สามารถนำแนวคิด ความหมาย และรูปแบบการจัดการความขัดแย้ง มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และจัดกลุ่มของความขัดแย้ง และได้ทราบถึงรูปแบบในการจัดการความขัดแย้ง โดยสามารถที่จะเลือกรูปแบบวิธีเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้ง จากการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกได้ โดยเป็นแนวคิดและกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้งที่มีการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรม และชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบ เป็นศูนย์กลาง อันจะนำไปสู่การตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย และส่งผลถึงการเยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกายทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีจราจรทางบก และเป็นการสร้างความรับผิดชอบ การเจรจาประนีประนอมกัน เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคมต่อไป

4. พนักงานสอบสวน กับวิธีการจัดการคดีจราจร

1. การดำเนินคดีจราจรตาม พรบ.จราจรทางบก พ.ศ.2522

คดีจราจร หมายถึง คดีที่เกิดจากการใช้ทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูงขี่ หรือไล่ต้อนสัตว์ ซึ่งฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ

การฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 นี้ อาจส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชีวิต และร่างกายของบุคคลได้ ดังนั้น คดีจราจรในความหมายนี้จึงหมายถึงความรวมถึงทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาที่เกิดจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ด้วย

2. คดีจราจรสามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1 คดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิด พรบ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ โดยไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้อื่น

คดีจราจรประเภทนี้เป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดต่อความสงบสุขของรัฐ และมีรัฐเป็นผู้เสียหาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการขับรถฝ่าสัญญาณไฟจราจรสีแดง จอดรถไว้ในเขตห้ามจอด ขับรถในขณะเมาสุรา เป็นต้น ส่วนคดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิดตามกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ กฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติ

รถยนต์ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 เป็นต้น

คดีจราจรประเภทนี้ หากเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 140 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก ฯ เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะว่ากล่าวตักเตือน ผู้ขับขี่ หรือออกไปสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบก็ได้ และเมื่อเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตามมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ พนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 3 การเปรียบเทียบคดีอาญา บทที่ 3 การเปรียบเทียบคดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ และคดีอาญาเล็กน้อยได้เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบกันแล้ว แต่หากผู้ต้องหาไม่ยอมชำระค่าปรับ พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาต่อศาลภายในกำหนดอายุความ หรือกรณีที่เป็นความผิดซึ่งไม่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตามมาตรา 145 พนักงานสอบสวนก็ต้องทำสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาต่อศาลภายในกำหนดอายุความต่อไป

ส่วนคดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิดตามกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกัน หากมีการมอบอำนาจในการเปรียบเทียบให้พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็ดำเนินการไปในทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว

2.2 คดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน

คดีจราจรประเภทนี้เป็นคดีอาญาที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แล้ว ผลการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 นั้นยังไปก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นอันทำให้เกิดความรับผิดทางแพ่งตามมาอีกด้วย และคดีจราจรประเภทนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่งดังนี้

ก. ความรับผิดทางอาญา

คดีจราจรประเภทนี้เป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อความสงบสุขของรัฐ และมีรัฐเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกับคดีจราจรในประเภทที่ 1 ซึ่งพนักงานสอบสวนเป็นผู้กล่าวหาในคดี และทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งความผิดที่เกิดขึ้นในคดีจราจรประเภทนี้จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ เท่านั้นและเนื่องจากคดีจราจรประเภทนี้ส่วนใหญ่จะ

เบ้ชคดีที่มีคู่กรณีตั้งแต้สองฝ่ายขึ้นไป ตั้งนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องวินิจฉัยว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 โดยไม่ต้องก้าวล่วงเข้าไปวินิจฉัยความรับผิดชอบทางแพ่งว่าฝ่ายใดประมาทหรือประมาททั้งสองฝ่ายหรือประมาททุกฝ่ายแล้วเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นแต่อย่างใด พนักงานสอบสวนจะมีแต่อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความผิดทางอาญาเท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานที่รวบรวมมาได้ว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และกรณีที่มีความผิดนั้นอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตามมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พนักงานสอบสวนก็ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน หรือเปรียบเทียบปรับไปตามที่เห็นสมควร

ในการเปรียบเทียบปรับเพื่อให้คดีอาญาเลิกกันของพนักงานสอบสวนนี้ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และมาตรา 38 ด้วยกล่าวคือ ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายต้องยินยอมตามที่เปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนจึงต้องทำการเปรียบเทียบปรับได้ แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 38(1)วรรคสอง หรือผู้เสียหายไม่ยินยอมพนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดีด้วยการส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนไปให้พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป

อย่างไรก็ตาม คดีความผิดต่อพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 นั้นถือว่าเป็นการกระทำต่อรัฐโดยตรง รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะฟ้องในความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ต่อศาลเองได้ ทำได้เพียงร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเท่านั้น เมื่อรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย และเอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายแล้ว ความไม่ยินยอมของผู้เสียหายในการเปรียบเทียบคดีจึงไม่มีประเด็นต้องพิจารณา

ข. ความรับผิดชอบทางแพ่ง

สำหรับความรับผิดชอบทางแพ่งนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในมาตรา 420 ดังนี้

มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ตั้งนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิใดๆ ของคู่กรณี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคู่กรณี เช่น ทายาทของคู่กรณี นายจ้าง สามี หรือภรรยา ผู้ปกครอง ตัวการ หรือผู้รับประกันภัย หากไม่เป็นเรื่องที่เป็นเหตุสุดวิสัยแล้ว ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นละเมิดตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำได้ โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

“มาตรา 440 ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันได้เอาของเขาไปก็ดี ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันลดน้อยลงเพราะบุบสลายก็ดี ฝ่ายผู้เสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้องใช้จ่ายตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นก็ได้”

“มาตรา 223 ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่าหนึ่งนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไร
.....”

แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายกระทำละเมิดโดยไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน กล่าวคือ มีส่วนกระทำละเมิดเท่าๆ กัน ไม่มีฝ่ายใดมากกว่า หรือน้อยกว่านั้น ค่าเสียหายจึงเป็นอันพัวพันกันไปแต่ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอก ผู้กระทำละเมิดทั้งสองฝ่ายต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลเต็มจำนวนความเสียหาย

ถ้าการกระทำละเมิดนั้นทั้งสองฝ่ายกระทำละเมิดไม่เท่ากัน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ต้องเสียหาย ศาลจะแบ่งความรับผิดชอบให้ผู้ทำละเมิดแต่ละคนรับผิดชอบตามส่วนและพฤติการณ์แห่งการกระทำละเมิด เมื่อศาลแบ่งส่วนความรับผิดชอบไปแล้ว ผู้ทำละเมิดที่ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องหาเสียหายไปแล้วย่อมไม่มีสิทธิไปเรียกร้องให้ผู้ทำละเมิดอีกฝ่ายแบ่งส่วนความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนที่ตนชำระไปนั้น

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 บัญญัติว่า “ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา” ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่าย ต่างจงใจหรือประมาทด้วยกันแล้วฝ่ายใดจงใจหรือประมาทมากกว่ากันหรือเท่ากัน เพื่อมาประมวลความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายในการกำหนดให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง เพียงแต่รวบรวมพยานหลักฐานให้พอต่อการแจ้งข้อกล่าวหา ต่อฝ่ายที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่หากรวบรวมพยานหลักฐานได้มาก และละเอียดเพียงใดให้ปรากฏไว้ในสำนวนก็จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาในส่วนแพ่งมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งนี้การพิจารณาในทางแพ่งไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำผิดหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติอันว่าด้วยความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาได้กระทำผิดหรือไม่”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หากมีคดีรถยนต์เฉี่ยวชนกันทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้ใดแล้ว เจ้าของทรัพย์สิน ผู้ครอบครองทรัพย์สิน หรือผู้รับประกันภัยแล้วแต่กรณี มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่ทรัพย์สินเสียหายในทางแพ่งได้ โดยผู้กระทำละเมิดย่อมต้องมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทั้งปวงอันเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของตนนอกจากนี้ อาจมีผู้ซึ่งต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ทำละเมิดด้วย โดยผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับงานอันมีนิติสัมพันธ์กัน หรือมีหน้าที่ดูแล หรือมีส่วนในการกระทำละเมิดของผู้ทำละเมิด เช่น นายจ้างรับผิดชอบในการละเมิดของลูกจ้าง ตัวการรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตัวแทนผู้ว่าจ้างรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้รับจ้าง บิดามารดาหรือผู้อนุบาลรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถ ครู อาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลผู้ไร้ความสามารถรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้ไร้ความสามารถ

2.3 คดีจราจรที่เกิดจากการทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเกิดความเสียหายต่อชีวิต หรือร่างกาย และหรือทรัพย์สิน

คดีจราจรประเภทนี้เกิดจากการที่ผู้กระทำฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อชีวิต หรือร่างกาย และหรือทรัพย์สินของผู้หนึ่งผู้ใด อันก่อให้เกิดความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา ดังนี้

ก. ความรับผิดทางอาญา

นอกจากผู้กระทำจะกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ตามบทบัญญัติในมาตราต่างๆ ที่ผู้กระทำฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามแล้ว ยังเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานต่างๆ ตามความร้ายแรงแห่งกรณีดังนี้

(1) ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นกรณีที่เกิดจากการกระทำฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม พรบ.จราจรทางบก ฯ แล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่นแต่ไม่ถึงกับทำให้เป็นอันตรายสาหัส ดังที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 390 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(2) ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส เป็นกรณีที่มีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม พรบ.จราจรทางบกฯ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่นถึงกับเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เป็นกรณีที่มีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม พรบ.จราจรทางบกฯ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

สำหรับความรับผิดทางอาญาในคดีจราจรประเภทนี้ ผู้กระทำจะต้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 อยู่ด้วย ดังนั้น หากเป็นการกระทำความผิดแต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักสุดตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 90 ดังนี้

“มาตรา 90 เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักสุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด”

ข. ความรับผิดทางแพ่ง

สำหรับความรับผิดทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายแก่ร่างกาย และชีวิต เป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

“มาตรา 442 ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัยนั้นผู้เสียหายย่อมที่จะได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถการทำงานสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและเวลาในอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทษาคดี เป็นพยานวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริง เพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายใน ระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

“มาตรา 443 ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้ง ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบการทำงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งคนใด ต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นย่อมที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

“มาตรา 444 ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายย่อมที่จะได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบัน และเวลาในอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทษาคดี เป็นพยานวิสัย จะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริง เพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายใน ระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

“มาตรา 445 ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้ เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้น ไปด้วย”

“มาตรา 446 ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขา เสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่อาจโอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้น จะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิ เรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

สำหรับความรับผิดทางแพ่งที่เกี่ยวกับความเสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 438, 440, 223, ดังกล่าวมาแล้วในข้อ 2.2

3. ความผิดที่ต้องสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการส่งฟ้องศาลจังหวัด หรือศาลอาญา (คดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี)

-ความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4), 157 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 4, 291 ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย - ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

-ความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4), 157 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 4, 291 ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย- ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. หลักการวินิจฉัยความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในคดีจราจร

คดีจราจรที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต หรือร่างกาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำต้องรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 390 มาตรา 300 หรือ มาตรา 291 แล้วแต่กรณี ด้วยนั้น มีหลักในการพิจารณาการกระทำโดยประมาทโดยใช้หลักกฎหมายและทฤษฎีที่สำคัญ 2 เรื่อง คือหลักกฎหมายอาญาเรื่องกระทำโดยประมาท และหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเงื่อนไข

4.1 หลักกฎหมายเรื่องกระทำโดยประมาท

หลักกฎหมายอาญาเรื่องกระทำโดยประมาทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ดังนี้

“มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดย ปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์และผู้กระทำ อาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่”

การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จัก ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

4.2 จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ องค์ประกอบ ของการกระทำโดยประมาท มี 3 ข้อ ดังนี้

4.2.1.ต้องเป็นการกระทำผิดมิใช่โดยเจตนา องค์ประกอบข้อนี้เป็น องค์ประกอบในทางปฏิเสธ กล่าวคือ ที่จะเป็นการกระทำโดยประมาทได้ จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำ มิได้กระทำโดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นเจตนาโดยประสงค์ต่อผล หรือเจตนาโดยยอมเล็งเห็นผล ทั้งนี้ หมายความว่า ผลกากระทำโดยเจตนา นั้น สำหรับบุคคลหรือวัตถุที่กระทำต่ออันเดียวกันจะเป็นการ กระทำโดยประมาทด้วยมิได้เลย

เจตนาโดยยอมเล็งเห็นผลนี้ใกล้เคียงกับการกระทำโดยประมาทมาก ข้อที่ ควรพิจารณามีว่า เมื่อมีการกระทำที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดหรือไม่ จะต้องตั้งต้นด้วย เจตนาเสมอไป ต่อเมื่อปรากฏว่าผู้กระทำมิได้เจตนา ทั้งเจตนาโดยประสงค์ต่อผล และเจตนาโดย ยอมเล็งเห็นผลแล้ว จึงจะพิจารณาว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยประมาทหรือไม่

4.2.2 ได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจัก ต้องมีความวิสัย และพฤติการณ์

หมายความว่า ต้องพิจารณาถึงภาวะ หรือสถานการณ์ที่ผู้กระทำประสบอยู่ ในขณะนั้นว่าผู้กระทำควรจะใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างไร เป็นการกำหนด ขนาดของความระมัดระวังที่ผู้กระทำควรต้องมี

ก.ความระมัดระวังตามวิสัย หมายความว่า ผู้กระทำจะมีวิสัยที่จะใช้ความ ระมัดระวังได้เพียงใด ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

-วิสัยบุคคลธรรมดาสามัญ แยกออกตามอายุ เพศ การศึกษาอบรม ความชัดเจนแห่งชีวิตและอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กย่อมมีวิสัยที่จะใช้ความระมัดระวังได้อย่างเด็กจะหวังให้เด็กใช้ความระมัดระวังอย่างผู้ใหญ่ย่อมไม่ได้ สตรีก็ใช้ความระมัดระวังได้อย่างสตรีในบางกรณี สตรีก็มีวิสัยที่จะใช้ความระมัดระวังมากกว่าบุรุษในบางกรณี บุรุษก็มีวิสัยที่จะใช้ความระมัดระวังได้มากกว่าสตรี โดยเหตุนี้ การที่จะวินิจฉัยว่า ผู้กระทำให้ความระมัดระวังตามวิสัยหรือไม่ จึงต้องเอาคนที่อายุ เพศ การศึกษา การอบรม ความชัดเจนในชีวิต และอื่นๆ เทาเทียบกับผู้กระทำทุกประการเป็นเครื่องวัด การกระทำอันเดียวกันอาจเป็นประมาทสำหรับคนหนึ่งเพราะเป็นวิสัยของคนนั้นที่จะต้องใช้ความระมัดระวัง และไม่เป็นประมาทสำหรับอีกคนหนึ่ง เพราะมิใช่เป็นวิสัยของอีกคนหนึ่ง ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังนั้นก็ได้

-วิสัยบุคคลผู้มีวิชาชีพ ความระมัดระวังของผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์ นายช่าง ฯลฯ ต้องใช้ความระมัดระวังอันเป็นวิสัยที่บุคคลผู้มีวิชาชีพนั้นๆ จะถึงใช้โดยปกติทั้งนี้จะต้องพิจารณาว่าโดยปกติผู้มีวิชาชีพนั้นๆ สามารถใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด และความระมัดระวังก็มีขนาดเหมือนกัน เช่น นายแพทย์ธรรมดาย่อมใช้ความระมัดระวังอย่างนายแพทย์ธรรมดาจะหวังให้แพทย์ธรรมดาใช้ความระมัดระวังอย่างแพทย์ผู้เชี่ยวชาญย่อมไม่ได้

ข.ความระมัดระวังตามพฤติการณ์นอกจากบุคคลจะต้องมีความระมัดระวังตามวิสัยแล้ว ยังจะต้องปรากฏว่าบุคคลจะต้องมีความระมัดระวังตามพฤติการณ์อีกด้วย เพราะภายใต้พฤติการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคลย่อมใช้ความระมัดระวังได้แตกต่างกัน

ฉะนั้น สำหรับองค์ประกอบข้อ 2 ที่ว่าผู้กระทำขาดความระมัดระวังนั้น จะต้องพิจารณาทั้งขาดความระมัดระวังตามวิสัย และขาดความระมัดระวังตามพฤติการณ์ประกอบกัน ถ้าปรากฏว่าตามวิสัยผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ตามพฤติการณ์ผู้กระทำไม่อาจใช้ความระมัดระวังได้ หรือผู้กระทำไม่อาจใช้ความระมัดระวังตามวิสัยได้แม้ตามพฤติการณ์อาจใช้ความระมัดระวังได้ ก็ถือไม่ได้ว่าผู้กระทำขาดความระมัดระวัง

4.2.3. ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ หมายความว่า เพียงพอที่ผู้กระทำในภาวะเช่นนั้นจะขาดความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะถือว่าผู้กระทำประมาท จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ ทั้งเพราะกฎหมายอาญาจะลงโทษบุคคลก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเองสามารถกระทำดีกว่านั้นได้ หากแต่ไม่ทำ ฉะนั้นถ้าปรากฏว่าผู้กระทำไม่อาจใช้ความระมัดระวังเช่นที่กล่าวมาได้ก็ไม่ถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยประมาท

4.3 หลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเงื่อนไข

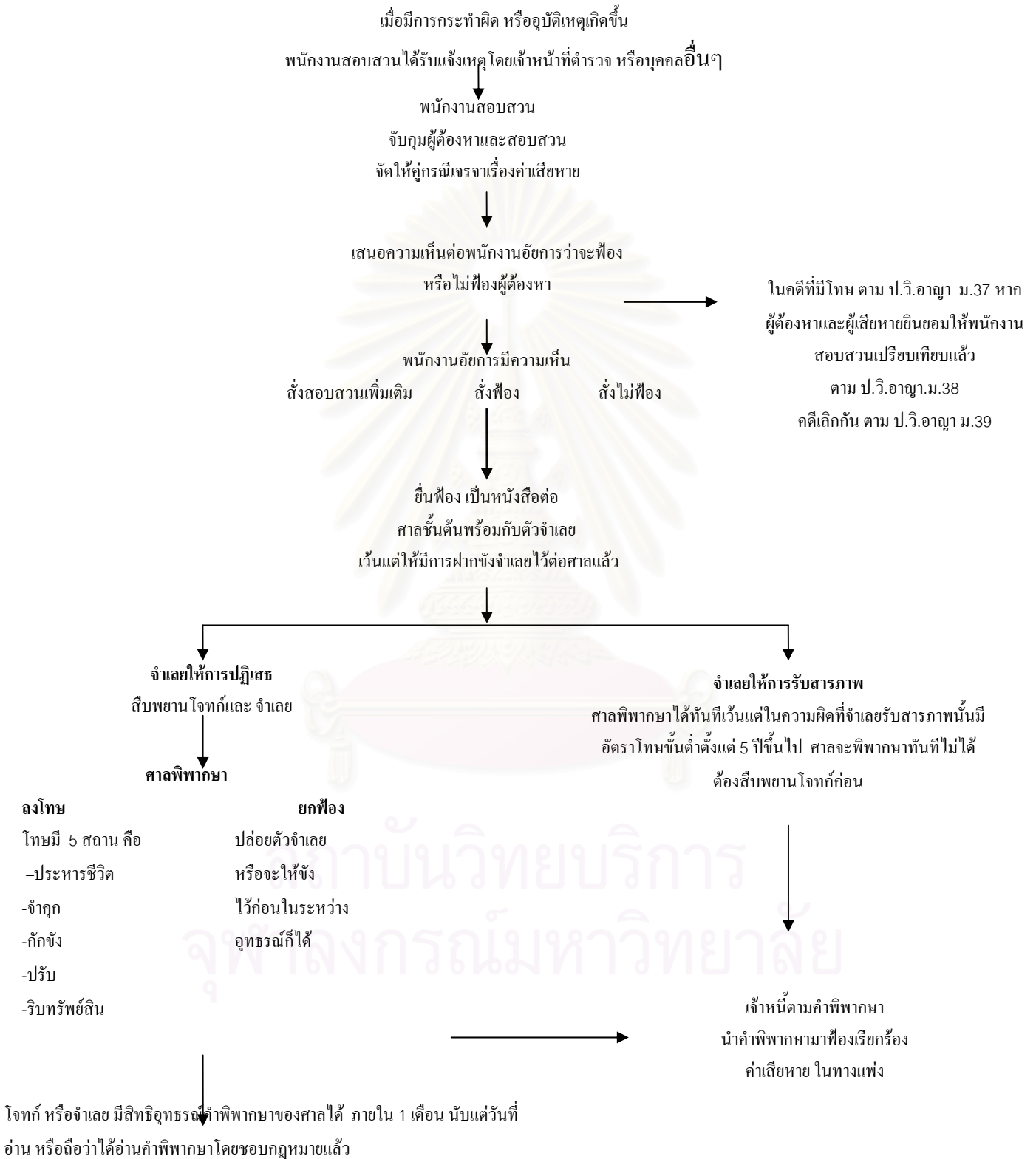
การกระทำความผิดนั้นย่อมต้องมีผลของการกระทำออกมา และผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบทางอาญา ก็ต่อเมื่อผลของการกระทำนั้นสัมพันธ์กับการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำไป เช่น นายไก่อี ถูกนายไข ซึ่งขับรถโดยประมาทชนได้รับบาดเจ็บ แล้วต่อมาก็ตายลงเพราะบาดแผลที่ถูกชนนั้น ความตายของนายไก่อีเกิดจากการกระทำของนายไข นายไขจึงต้องรับผิดชอบฐานทำให้คนตาย แต่ถ้านายไก่อีรักษาบาดแผลจนใกล้จะหายแล้ว เกิดเป็นลมชักตาย ความตายของนายไก่อีไม่สัมพันธ์หรือไม่ได้เกิดจากการกระทำของ นายไข นายไขก็ไม่ต้องรับผิดชอบฐานทำให้คนตายโดยประมาท

ดังนั้น ในคดีจราจร นอกจากจะพิจารณาถึงหลักประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 แล้ว จะต้องพิจารณาอีกว่าการกระทำโดยประมาทนั้น ก่อให้เกิดผลโดยตรงในความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ หากการกระทำโดยประมาทนั้นเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดผลเสียหายขึ้น ก็ถือว่าผู้กระทำนั้นเป็นผู้กระทำโดยประมาทก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินแล้วแต่กรณี แต่หากความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาท ก็ถือว่าผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

ผลโดยตรงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “ถ้าไม่มีการกระทำ ผลไม่เกิด ถือว่าผลเกิดจากการกระทำนั้น ถ้าไม่มีการกระทำ ผลก็ยังไม่เกิด จะถือว่าผลเกิดจากการกระทำนั้นไม่ได้”

เมื่อพนักงานสอบสวนพบการกระทำความผิดที่เข้าข่ายเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องใช้หลักในการพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ และหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเงื่อนไขดังกล่าวเป็นหลัก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในเหตุการณ์หนึ่งๆ อาจมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประมาทแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือประมาททั้งสองฝ่าย หรือประมาทมากกว่าสองฝ่ายก็ได้ หากเกิดจากการประมาทหลายฝ่าย พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานให้ปรากฏในสำนวนการสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ในชั้นต่อไป และก็จะประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งของคู่กรณีที่จะได้เป็นไปด้วยความเป็นธรรม

ภาพที่ 2.2 แสดงการดำเนินคดีจราจร (คดีอาญา) โดยสังเขป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มุฮัมหมัดรอฟีอี มูซอ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมุสลิม : ศึกษากรณีชุมชนบ้านสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า (1) ชุมชนมุสลิมมีโครงสร้างทางสังคมที่มีความเชื่อมโยงอ้างอิงอยู่บนพื้นฐานของหลักคำสอนของศาสนาอิสลามซึ่งเป็นที่มาของการรวมตัวก่อตั้งเป็นชุมชนโดยมีหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติเป็นกรอบกำหนดวิถีชีวิตชุมชน (2) ชุมชนมุสลิมใช้การ “อืบาตะฮ” ซึ่งเป็นการประกอบคุณงามความดี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อถวายแด่พระผู้เป็นเจ้ามาใช้ในการผูกโยงความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานของความเป็นพี่น้องในอิสลามเพื่อป้องกันความขัดแย้ง และ (3) ชุมชนมุสลิม มี “มุชวาเราะฮ” เป็นกระบวนการปรึกษาหารือเรื่องราวต่างๆ เพื่อหาทางออก หรือแนวทางสำหรับการดำเนินกิจกรรมในชุมชนรวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ โดยมีสภาชุรอหรือสภามุชวาเราะฮคอยให้คำปรึกษาบนพื้นฐานบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ ซึ่ง “มุชวาเราะฮ” นี้ถือเป็นกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนมุสลิม

อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ผลการศึกษาในประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยในชั้นอัยการ และชั้นศาล ในขณะที่ประเทศแคนาดาได้ใช้รูปแบบการล่อมวงในชั้นศาลเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เสริมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยแล้วพบว่าควรที่จะนำรูปแบบการไกล่เกลี่ยมาใช้เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่น และสามารถใช้กับความผิดหลากหลายแม้จะเป็นความผิดร้ายแรงก็ตาม นอกจากนี้รูปแบบดังกล่าวยังไม่เกินขอบอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทย จึงเห็นควรว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีประเภทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทยนั้นสามารถที่จะนำมาใช้ในชั้นอัยการ และชั้นศาล ในชั้นอัยการนั้น อัยการอาจนำวิธีการชะลอการฟ้องมาใช้ปฏิบัติโดยจะระงับการฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวก่อน และจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้เป็นผลสำเร็จ ผู้กระทำความผิดได้รับการชะลอการฟ้องไว้ ภายใต้การคุมประพฤติหรือดำเนินกิจกรรมที่กำหนด สำหรับในชั้นศาลนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้ได้โดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 56(5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งให้อำนาจแก่ศาลตามที่เห็นสมควรในการกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ เพื่อเป็นการแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถช่วยบรรเทาความเสียหาย แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ส่งผลให้คดีแพ่ง

เกี่ยวเนื่องคดีอาญาเป็นอันระงับ ช่วยลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล ก่อให้เกิดความสันติสุข และความสมานฉันท์ในสังคม

กริมมกล มัทททวิคัลย์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งในป่าชุมชนของชาวปกากะญอ” การศึกษาพบว่าภายใต้บริบทที่รัฐและตลาดยังไม่ขยายตัวอย่างเข้มข้น ชุมชนสามารถจัดการป่าโดยอาศัยจารีตประเพณี ภายใต้การควบคุมของอำนาจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่เมื่อรัฐได้ขยายอำนาจเข้ามาควบคุมจัดการป่าอย่างเข้มข้น ได้ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการจัดการป่าชุมชน ขณะเดียวกันอำนาจตลาดที่ขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดความต้องการสิทธิปัจเจกบุคคล ซึ่งสร้างแรงกดดันในการใช้และการยึดครองทรัพยากรในป่า จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่มีความหลากหลายในชุมชน

ในบริบทที่มีอิทธิพลของรัฐ และอิทธิพลของตลาดขยายตัวเข้ามาจัดการป่าอย่างเข้มข้นนี้ทำให้เกิดการซ้อนทับของอำนาจรัฐ อำนาจตลาด อำนาจท้องถิ่นและอำนาจตามจารีตประเพณี จึงเกิดการขัดกันจนทำให้ทุกอำนาจที่ดำรงอยู่ไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่ จนทำให้เกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า “ช่องว่างทางอำนาจ” ขึ้นในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดการแบบเปิด และสร้างความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรป่า แต่ในทางตรงกันข้ามก็เปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่างๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์การจัดการป่าชุมชนได้มากขึ้น

ชาวบ้านในกลุ่มต่างๆ ได้อาศัยสถานการณ์ดังกล่าวเข้าไปมีส่วนร่วมในการตีความกฎเกณฑ์ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยตีความในประเด็นสำคัญคือ ประเด็นด้านสิทธิ ความเป็นธรรม ความยั่งยืน และอำนาจท้องถิ่นซึ่งต่างก็ได้ตีความเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน อย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านจะมีความขัดแย้งกันก็ไม่ได้นำไปสู่การแตกหัก เนื่องจากเกิดการคานอำนาจระหว่างอำนาจรัฐ อำนาจตลาด และอำนาจท้องถิ่น รวมทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้เป็นความขัดแย้งทางชนชั้น เพราะแต่ละกลุ่มมีการผสมผสานของชนชั้นอย่างหลากหลาย

ภายใต้ความขัดแย้งในการตีความได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการปรับตัวต่อรองกับอำนาจรัฐ และอิทธิพลของตลาด โดยชาวบ้านยืนยันหลักการอำนาจท้องถิ่น ดังนั้น การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาวบ้านจึงนำไปสู่การแสวงหาแนวทางเพื่อสร้างหลักการจัดการป่าชุมชนใหม่แต่ในสถานการณ์ช่องว่างของอำนาจนี้ ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาใหม่ได้เนื่องจากอำนาจท้องถิ่นถูกคิครอบความชอบธรรมลงไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะให้อำนาจกับองค์กรชุมชนเพื่อสร้างให้อำนาจท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น

สมยศ ศิลป์ยอดม (2540) ได้ศึกษาเรื่องผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน พบว่า

1.สภาพภูมิหลังของผู้นำชุมชนบางตัวแปร ได้แก่ ภูมิสำเนา อายุ อาชีพ และสถานภาพการสมรส มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

2. ปัญหาภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชนบางตัวแปร ได้แก่ ความเข้าใจปัญหาในชุมชน ลักษณะการได้มาซึ่งตำแหน่งการเป็นที่พึงและไว้วางใจจากประชาชน และความเป็นผู้ทันต่อข่าวสาร ปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับการคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้น ภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในชุมชน

อหันธ์ โตสงวน (2540) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาความซับซ้อนและความขัดแย้งในการกำหนดนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า ความซับซ้อนในแง่โครงสร้างและกระบวนการบริหาร และความขัดแย้งในประเด็นอำนาจหน้าที่, ความต้องการบรรลุเป้าหมายและความแตกต่างในด้านต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคความจรรยาจร เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาคความจรรยาจรของรัฐ

ชำนาญ มีปลอด (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดกฎจรรยาจรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ขับขี่ยนต์และมอเตอร์ไซด์ส่วนใหญ่รู้จักกฎจรรยาจรดี
2. การกระทำผิดกฎหมายจรรยาจรนั้น เกิดจากค่านิยมที่ผิดๆ ของตัวผู้ขับขี่ยนต์จนเกิดจากบุคลิกภาพของแต่ละคนที่แสดงออกมา เช่น เป็นคนใจร้อน, เห็นแก่ตัว, มั่งง่าย, ฉวยโอกาส เป็นต้น

3. เพศ วัย และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎจรรยาจรอย่างมีนัยสำคัญ
4. วันและเวลาที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดกฎจรรยาจรด้วย เช่น ช่วงเวลา ก่อน 08.00 น. และหลัง 16.00 น. จะเป็นช่วงที่รถติด จึงมีผู้ฝ่าฝืนกฎจรรยาจรมากที่สุด

5. สภาพแวดล้อมของแต่ละจุด หรือแต่ละสถานที่ที่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการกระทำผิดกฎจรรยาจร เช่น ใกล้สถานที่ราชการ โรงพยาบาล โรงเรียน ถนนที่กำลังก่อสร้าง

จากการศึกษาครั้งนี้มีผู้เสนอแนะ หรือให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาคความจรรยาจรติดขัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ไว้ ซึ่งถ้าหากทางราชการยอมรับข้อเสนอแนะเหล่านี้ ก็จะเป็นการดียิ่งที่จะลดการติดขัดของจรรยาจรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเห็นว่ากรมตำรวจจะต้องปรับปรุงโครงสร้างงานในระดับสถานีตำรวจใหม่ โดยเพิ่มงานด้านการจรรยาจรให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบโดยตรง และยังคงต้องปลูกฝังให้ความรู้แก่ประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎหมายจรรยาจร และเคารพกฎจรรยาจรอย่างเคร่งครัดทั้งนี้เจ้าพนักงานจรรยาจรที่บังคับใช้กฎหมายก็ต้องปฏิบัติหนึ่งอย่างเคร่งครัดบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัชวาลย์ สุขสมจิตร (2534) ได้ศึกษาเรื่องคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนโดยศึกษาเฉพาะกรณีกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผลการศึกษาพบว่า สารวัตรสอบสวน(หัวหน้างาน) สารวัตรสอบสวนและรองสารวัตรสอบสวน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติ

ที่เหมาะสมของผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาอบรม ด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถอื่น ๆ ว่าเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนที่มีอายุระยะเวลาที่รับราชการตำรวจ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวน วุฒิการศึกษา และอัตราเงินเดือน ต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนแตกต่างกัน

วีระสิทธิ์ สทรรักษ์ (2534) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมนี้ ผลการศึกษา พบว่าปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในระบบงานยุติธรรมมีหลายประการ พอจะสรุปปัญหาใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. ในด้านระบบงานสอบสวนนั้นพบว่า ได้แก่ ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน และด้านการบริหารงานตำรวจ
2. ในด้านของระบบงานอัยการนั้นพบว่า ได้แก่ ปัญหาด้านความเห็นแย้งของพนักงานอัยการ และปัญหาการฎระเบียบที่ไม่สอดคล้องกัน
3. ในด้านระบบงานศาลนั้นพบว่า ได้แก่ ปัญหาด้านการเป็นพยานศาลการเบิกความต่อศาล การขออำนาจศาลฝากขัง การขออำนาจศาลออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องหา การขอคัดคำพิพากษา และการขอรับสินบนนำจับ
4. ในด้านของระบบงานราชทัณฑ์นั้นพบว่า ได้แก่ ปัญหาด้านการประสานงานการปฏิบัติระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ และการประสานการปฏิบัติภายหลังจากผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปแล้ว

ชาญ วัฒนธรรม (2534) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนางานสอบสวนในสถานีตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผลการศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะปฏิบัติงานในสายอื่นมากกว่างานในสายสอบสวน เพราะระบบงานตลอดจนสิ่งจูงใจต่างๆ ในงานของฝ่ายสอบสวนไม่สามารถรักษาให้พนักงานสอบสวนดำรงอยู่ในงานได้มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสายงานในสายอื่นๆ จากการตรวจสอบแบบสอบถามในเบื้องต้นที่ให้พนักงานสอบสวนระดับสารวัตรในสถานีตำรวจนครบาล มีผู้ไม่เลือกจะอยู่ในสายงานสอบสวนสูงถึง 107 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.5 ในจำนวนผู้ที่ตอบ 131 ราย การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวทางช่วยชี้ให้เห็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข เพื่อพัฒนางานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานสอบสวนต่อไป

ปิยะ สุขประเสริฐ (2526) ได้ศึกษาเรื่อง ทิศของประชาชนต่อประสิทธิภาพของตำรวจระดับสถานีในการบริการประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ ผลการศึกษา

พบว่า ในทัศนส่วนรวมทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจ เห็นว่าตำรวจปฏิบัติงานได้ในระดับปานกลาง ทั้งยังได้เสนอแนะว่าการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นจะต้องสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงปัญหา อุปสรรค ปริมาณงาน ความรับผิดชอบ และขั้นตอนในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมทั้งต้องแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ สวัสดิการค่าตอบแทน ฯลฯ

อมร ราชณรงค์ (2524) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของตำรวจนครบาลระดับสถานีตำรวจพบว่า

(1) การจัดการของตำรวจก็ยังคงรูปแบบการรวมอำนาจไว้กับส่วนกลางเช่นเดิม มิได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้มีอำนาจในทางการเมืองและการบริหารเป็นบุคคลในยุคเดิมที่ยังนิยมการปกครองแบบรวมอำนาจอยู่

(2) ในการบริหารงานบุคคล บริหารงานวัสดุ การหาข่าวอาชญากรรมการพิสูจน์หลักฐาน และการวางแผนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานของกรมตำรวจ ซึ่งมีภารกิจโดยกว้างขวางทั่วราชอาณาจักร ทำให้งานล่าช้าโดยไม่จำเป็น และอาจเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพได้

(3) ตำรวจมีอำนาจหน้าที่โดยกว้างขวาง หน้าที่ของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ (Authorities) นั้น จำเป็นต้องมีกำหนดไว้โดยชัดแจ้งตามกฎหมายส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น อาจจะถูกกำหนดไว้โดยชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือโดยระเบียบหรือมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้ง แต่เป็นไปตามประเพณี หรือความต้องการของประชาชนก็ได้

(4) ระเบียบกรมตำรวจมีลักษณะเป็นประมวลซึ่งเป็นที่ยอมรับของระเบียบ และเครื่องช่วยในการปฏิบัติของตำรวจเป็นอย่างมาก แต่โดยสภาพแล้วระเบียบย่อมมีข้อจำกัดในตัวของมันเอง เช่นเดียวกับกฎหมาย จึงมีปัญหาเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ว่าระเบียบที่ใช้อยู่ในขณะนั้นยังเหมาะสมอยู่หรือไม่ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ระเบียบการตำรวจได้เปลี่ยนแปลงไปทันกับสภาพแวดล้อมของสังคมหรือไม่ ซึ่งหากเปลี่ยนแปลงไปไม่ทันกับสังคม ก็จะทำให้การบริหารงานตำรวจไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรในลักษณะที่ไม่เหมาะสมของระเบียบ อีกประการหนึ่ง ก็คือ มีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ที่บังคับให้กระทำทำให้ผู้ปฏิบัติไม่มีความคิดริเริ่ม รู้จักแต่ทำตามแนวที่เคยปฏิบัติมา และถ้าภาวะในการบริหารอื่น ๆ เอื้ออำนวยแล้ว ผู้ปฏิบัติก็จะเกิดนิสัยปฏิบัติเพียงให้เสร็จไปตามระเบียบเท่านั้น มิได้มีจิตมุ่งต่อผลงาน หรือคุณภาพของงานแต่อย่างใด สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นอันตรายต่อประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะงานด้านการสืบสวนสอบสวน

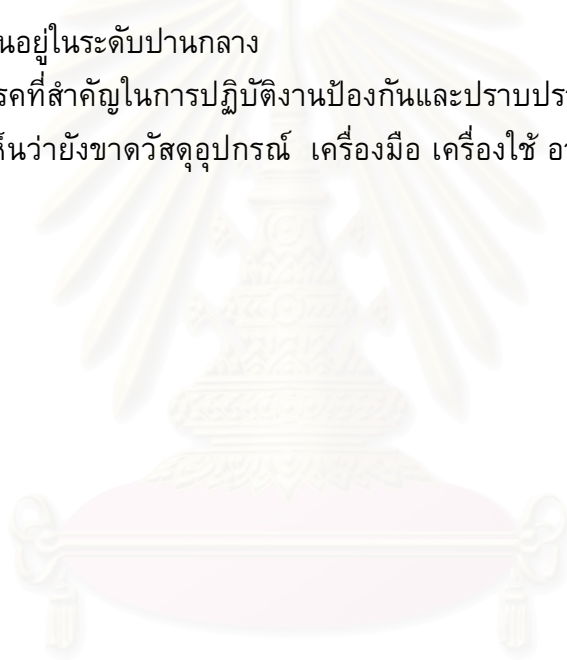
การฝึกอบรมในโรงเรียนตำรวจทุกโรงเรียนและทุกระดับในปัจจุบัน มีลักษณะแบบดั้งเดิม คือ ครูอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้ ผู้รับการฝึกอบรมเป็นผู้รับความรู้โดยใช้วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีวิธีการที่ทำให้คนคิดและนำไปปฏิบัติ วิธีการฝึกอบรมเช่นนี้มีผลเพียงสนองความ

ต้องการส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรมให้มีความรู้ได้รับปริญญาประกาศนียบัตรหรือเพิ่ม
เครื่องหมาย

วิรัตน์ ราชณรงค์ (2520) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เป็นปัญหา
อุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ ศึกษาเฉพาะสถานี
ตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี” ผลการศึกษาพบว่าในด้านอำนาจและอิทธิพลต่างๆที่ทำให้เจ้าพนักงาน
ตำรวจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนนั้นเนื่องจากพ่อค้า และผู้มี
อิทธิพลในท้องถิ่นรวมทั้งผู้บังคับบัญชามักถูกอิทธิพลอำนาจมืดครอบงำ

ในด้านความร่วมมือจากประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าประชาชนได้ให้ความร่วมมือใน
การปฏิบัติ ความเห็น แนะนำ ขอร้อง ชี้แนวทางให้ทราบข้อเท็จจริงในการจับกุมผู้กระทำผิด และให้
ความร่วมมือเป็นพยานอยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้นส่วนใหญ่
เจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่ายังขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธปืนที่ทันสมัยรวมทั้งขาด
สวัสดิการด้านต่าง ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการวิจัยจากการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจร : กรณีศึกษาของบังคับการตำรวจนครบาล 7 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยใช้การสังเกตการณ์โดยกำหนดเค้าโครงล่วงหน้าไว้แล้วและมีการจดบันทึกข้อมูล โดยจะกำหนดหัวข้อและประเภทการสังเกตการณ์ อีกทั้งได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยให้ผู้ตอบกรอกเอง เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของคดีตัวอย่างที่จะศึกษา และได้มีการสัมภาษณ์ อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษา ซึ่งได้ศึกษากรณีคดีจราจรทางบกที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 และได้มีการสัมภาษณ์ กลุ่มของประชากรที่เกี่ยวข้องกับคดี ได้แก่ 1.พนักงานสอบสวน ที่เป็นผู้รับผิดชอบการทำสำนวนการสอบสวนคดีจราจร ตัวอย่าง 2.คู่กรณีที่เป็นผู้เสียหายในคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามข้อ 1 และ 3.คู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาในคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวนตามข้อ 1 ผลการศึกษาวินิจฉัยปรากฏตามกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1 : แท็กซี่ขับชนคนเดินข้ามถนนบาดเจ็บสาหัส

พฤติการณ์แห่งคดี

กลางดึกของวันที่ 9 มิถุนายน 2548 เข้าวันที่ 10 มิถุนายน 2548 นายปราดเปรียว (นามสมมติ) อายุ 24 ปี มีอาชีพขับรถยนต์แท็กซี่รับจ้าง ในวันเดียวกัน เวลาประมาณ 01.00 น. นายปราดเปรียว ได้ขับรถยนต์แท็กซี่ที่ตนเช่ามาจากถนนจรูญสนธิวงศ์ แล้วเลี้ยวซ้ายตรงสี่แยกบรมราชชนนีขับไปทางห้างพาดำปิ่นเกล้า โดยได้ขับรถยนต์อยู่ในช่องทางเดินรถที่ 2 ซึ่งอยู่บริเวณกลางถนนพอดิ เมื่อนายปราดเปรียว ขับรถตนเองมาเรื่อยๆ จนกระทั่งขับมาถึงบริเวณหน้าห้างพาดำปิ่นเกล้า บนถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า ทันใดนั้นได้มี นายสวัสดิ์ (นามสมมติ) อายุประมาณ 34 ปี ได้เดินข้ามถนนจากหน้าห้างพาดำจะไปฝั่งตรงข้าม ขณะที่ นายสวัสดิ์กำลังข้ามถนนใกล้จะถึงเกาะกลางถนนนั้น นายปราดเปรียว ได้ขับรถมาด้วยความเร็วจึงเห็นนายสวัสดิ์ เดินข้ามถนนมาในระยะกระชั้นชิด จึงทำให้หยุดรถไม่ทันจึงเป็นเหตุให้ชนนายสวัสดิ์ กระเด็นไปประมาณ 3 เมตร ได้รับบาดเจ็บบริเวณแขนขวา ซึ่งต่อมาทราบว่าแขนขวาหัก อาการสาหัส จุดของรถที่ชนนายปราดเปรียวอยู่ตรงบริเวณด้านหน้าข้างซ้ายของรถ หลังเกิดเหตุ นายปราดเปรียว ผู้ขับรถยนต์ได้พานายสวัสดิ์ ผู้บาดเจ็บนำส่งโรงพยาบาลศิริราช และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ ต่อมาได้ พ้นตำรวจโทพีระ พนักงานสอบสวนเวรในขณะนั้น ของสถานีตำรวจนครบาลบางเขน ได้รับแจ้งเหตุดังกล่าว จึงได้เดินทางมาตรวจที่เกิดเหตุ และเดินทางไปดูอาการบาดเจ็บของ นายสวัสดิ์ที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อไปถึงก็ได้พบ นายปราดเปรียว อยู่ที่โรงพยาบาล และเห็นแพทย์กำลังรักษาอาการบาดเจ็บของ นายสวัสดิ์ อยู่จึงได้สอบถามเหตุการณ์เบื้องต้นจาก นายปราดเปรียว และนัด

หมาย นายปราดเปรียว มาให้ปากคำเพิ่มเติมในวันต่อมา เรียบร้อยแล้ว จึงได้กลับมายังสถานี ตำรวจ ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามคดีจราจรที่ 343/2548

วันต่อมาได้สอบสวนปากคำผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีจนเป็นเสร็จสิ้นแล้ว ได้มีความเห็นในทางคดี ว่าอุบัติเหตุดังกล่าวเกิดจากการความประมาทของ นายปราดเปรียว ที่ได้ขับรถยนต์โดยไม่ ระมัดระวังด้วยความเร็วสูง แล้วเกิดเหตุชนนายสวัสดิ์ ได้รับบาดเจ็บดังกล่าว จึงได้แจ้งข้อกล่าวหา ให้นายปราดเปรียว ทราบว่าขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส นาย ปราดเปรียวได้ยอมรับว่าตนขับรถประมาทจริง และไม่โต้แย้งใดๆ ในส่วนของค่าเสียหายต่างๆ นั้น พันตำรวจโทพีระ ได้โทรศัพท์นัดหมายคู่กรณีทั้งหมดให้มาเจรจากันที่สถานีตำรวจนครบาลบางเขน ครั้งแรก ในวันที่ 13 มิถุนายน 2548 เวลา 10.00 น.

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ผู้ต้องหาในคดีนี้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายฐาน “ ขับรถโดยประมาทเป็น เหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 32, 43(4), 157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาท ถึงหนึ่งพันบาท และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความเสียหาย

นายสวัสดิ์ ได้รับบาดเจ็บบริเวณแขนขวาส่วนกลางหัก แพทย์ได้ลงความเห็นให้รักษาว่า จะต้องใช้เวลารักษาประมาณ 4 เดือน ถ้าไม่มีโรคแทรกซ้อน

รถยนต์แท็กซี่ได้รับความเสียหายบริเวณฝากระโปรงหน้ารถ กระจกหน้ารถและกระจกมอง ข้างด้านซ้ายแตก

การเจรจา

ครั้งที่แรก ได้จัดให้มีการเจรจากันที่ห้องทำงานของพันตำรวจโทพีระ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางเขน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2548 เวลา 10.00 น. โดยที่คู่กรณีทั้งหมด เต็มใจที่จะเข้าร่วมการเจรจาครั้งนี้ เมื่อมาถึงห้องจัดการเจรจา พนักงานสอบสวนได้อธิบายให้แต่ละฝ่ายทราบถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ และผลการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ชี้ให้เห็น ถึงผลของข้อกฎหมายที่แต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติตาม ขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมาย ต่อมาแต่ละฝ่ายได้แสดงออกถึงความรู้สึก และความต้องการของตน โดยฝ่ายผู้เสียหายซึ่งประกอบด้วย นายสวัสดิ์ ผู้บาดเจ็บ นางแสงดาว (นามสมมติ) ภรรยาผู้เสียหาย ได้พูดถึงสภาพความลำบากของตน จากการที่บาดเจ็บดังกล่าวที่ไม่สามารถทำงานได้ดีเหมือนเดิม ซึ่งนายสวัสดิ์ได้ เรียกร้องให้นายปราดเปรียว ช่วยเหลือค่าเสียหายของทรัพย์สิน และค่าสินไหมทดแทนนอกจากค่ารักษาพยาบาล รวมเป็นเงิน 60,000 บาท เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลดังกล่าว ตนได้รับการคุ้มครองจากกรมธรรม์ คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ของรถยนต์คันเกิดเหตุแล้ว ต่อมาฝ่ายผู้ต้องหา ประกอบด้วย นายปราดเปรียว และ นายประสาน(นามสมมติ) เจ้าของรถแท็กซี่ ได้รับทราบตามที่ฝ่ายผู้บาดเจ็บ

เรียกร้อง และแสดงออกว่าตนเข้าใจถึงความรู้สึก และความต้องการของ นายสวัสดิ์ แต่เนื่องจาก นายปราดเปรียว เป็นผู้มียรายได้น้อย อีกทั้งยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจของตน นายสมชายจึงขอยังไม่ยอมตกลงตามเสนอดังกล่าว โดยจะขอไปปรึกษากับบริษัทประกันภัยรถยนต์ของตนก่อนเนื่องจาก รถยนต์ของตนได้ทำประกันภัย ประเภท ชั้น 3 ไว้ ซึ่งอาจจะสามารถช่วยเหลือได้นอกจากที่ตนช่วยเหลือ และขอให้พันตำรวจโทพีระ พนักงานสอบสวนนัดหมายให้มาเจรจากันอีกครั้งหนึ่ง ฝ่ายผู้เสียหายได้รับทราบแล้วก็ไม่ได้โต้แย้งอะไร โดยยินดีที่จะนัดหมายกันมาตกลงกันใหม่ได้ สุดท้าย พันตำรวจโทพีระ ได้ให้ข้อคิดแก่ นายปราดเปรียวว่าการที่ นายสวัสดิ์ ผู้เสียหายได้เรียกร้องในจำนวนดังกล่าวนั้น ไม่อยากให้ไปคำนึงถึงว่าเป็นจำนวนที่มากน้อยหรือไม่ แต่ให้นึกถึงความรู้สึกที่ เข้าได้รับบาดเจ็บ และขอให้ นายสวัสดิ์ ได้เรียกร้องตามความเป็นจริง และให้ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกันมากกว่าที่จะเอาชนะกัน และได้แจ้งนัดหมายให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาเจรจาค่าเสียหายกันใหม่อีกครั้งในวันที่ 27 มิถุนายน 2548 เวลา 10.00 น. ณ ห้องทำงานพันตำรวจโทพีระ

ต่อมาในวันที่ 27 กรกฎาคม 2548 ที่ห้องทำงานของพันตำรวจโท พีระ ได้มีคู่กรณีเข้าร่วมการเจรจา ฝ่ายผู้เสียหายได้แก่ นายสวัสดิ์ ผู้บาดเจ็บ และฝ่ายผู้ต้องหา ได้มี นายปราดเปรียว ผู้ต้องหา และ นายชาญชัย (นามสมมุติ) ตัวแทนบริษัทประกันภัยรถยนต์ ก่อนเริ่มเจรจา พันตำรวจโทพีระ ได้แจ้งถึงผลการเจรจาครั้งที่แล้ว หลังจากนั้นจึงได้ให้ นายสวัสดิ์ พุดเสนอก่อน โดย นายสวัสดิ์ ยังยืนยันเรียกร้องค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน 60,000 บาท หลังจากนั้น นายชาญชัย ตัวแทนบริษัทประกันภัยรถยนต์คันเกิดเหตุ ได้แจ้งว่าจากการที่ตนได้เสนอเรื่องในคดีนี้ให้ผู้บริหารของบริษัทฯ อนุมัติค่าสินไหมทดแทนนั้น ผลปรากฏว่าบริษัทสามารถช่วยเหลือค่าสินไหมทดแทน ในด้านความบาดเจ็บ และค่าไม่สามารถทำงานได้ เป็นเงิน จำนวน 25,000 บาท โดยจะนำมาชำระให้ต่อหน้าพนักงานสอบสวนในวันที่ 10 สิงหาคม 2548 อีกทั้ง นายปราดเปรียว ผู้ต้องหาได้บอกว่ายตนก็เห็นใจ นายสวัสดิ์ ที่ได้รับบาดเจ็บ แต่ตนเป็นคนมียรายได้น้อย จึงขอช่วยเหลือค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมจากที่บริษัทช่วยเหลือ อีกเป็นจำนวน 2,000 บาท โดยได้มอบจะให้ นายสวัสดิ์ ในวันที่ทันที่ต่อหน้าพันตำรวจโทพีระ หากยอมรับข้อเสนอดังกล่าว นายสวัสดิ์ ได้รับทราบเช่นนั้นแล้วก็รู้สึกพึงพอใจ และรับข้อเสนอดังกล่าว ต่อมาพันตำรวจโทพีระได้จัดทำบันทึกตกลงคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายลงลายมือชื่อต่อหน้าพยาน เรียบร้อยแล้วจึงได้พากันกลับไป

ผลสรุป

คู่กรณีสามารถตกลงกันได้ด้วยดี นายสวัสดิ์ ผู้บาดเจ็บ ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทน ในวันเจรจาครั้งที่สอง เป็นเงินจำนวน 2,000 บาท จาก นายปราดเปรียว โดยได้มอบต่อหน้าพันตำรวจโทพีระ อีกทั้ง นายปราดเปรียว ได้กล่าวขอโทษ นายสวัสดิ์ ในเหตุดังกล่าว ซึ่ง นายสวัสดิ์ ก็ได้กล่าวให้อภัยและไม่ถือโทษโกรธเคือง และต่อมา นายสวัสดิ์ ก็ได้รับมอบเงินจำนวน 25,000 บาท จากบริษัทประกันภัย ซึ่งได้มอบต่อหน้าพันตำรวจโทพีระ ณ ห้องทำงานในสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขันเช่นกัน ต่อมาพันตำรวจโทพีระพนักงานสอบสวนได้ทำสำนวนการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้วส่งให้

พนักงานอัยการนำตัวไปฟ้องต่อศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลได้พิพากษาลงโทษ นายปราดเปรี้ยว เรียบร้อยแล้ว

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

จากการเจรจาของพนักงานสอบสวนได้แสดงบทบาทในฐานะของผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยประสานงานให้ความช่วยเหลือแต่ละฝ่ายเป็นอย่างดี โดยพยายามให้ข้อคิดแต่ละฝ่ายทราบถึงการตัดสินใจ ส่วนกระบวนการจัดการความขัดแย้งนั้นพนักงานสอบสวนอาจจะยังไม่คำนึงผลสัมฤทธิ์แห่งการตกลงเท่าใดนัก ผู้ต้องหาในคดีนี้แสดงความตั้งใจจริงที่จะรับผิดชอบในการกระทำของตน แต่เนื่องด้วยอีกฝ่ายเรียกร้องมากจึงไม่มีเงินที่จะจ่ายให้ และฝ่ายผู้เสียหายก็มุ่งที่จะต้องการค่าเสียหายตามจำนวนที่ตนเรียกร้องให้ได้ โดยไม่สนใจว่าผู้ต้องหาจะเป็นอย่างไร บรรยากาศการจัดการความขัดแย้งดังกล่าว เบื้องต้นมีความตึงเครียดเป็นอย่างมาก แต่ต่อมาหลังจากมีฝ่ายบริษัทประกันภัยเข้ามาเกี่ยวข้องและเสนอแนะถึงจำนวนเงินและทางออก ผู้เสียหายถึงได้มีอารมณ์ไม่ตึงเครียดมากนัก แต่สุดท้ายคู่กรณีทั้งสองฝ่ายก็สามารถตกลงกันได้ดังกล่าว

กรณีศึกษาที่ 2 : ชับรถจักรยานยนต์ชนคนเดินถนนเสียชีวิต

พฤติการณ์แห่งคดี

ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2548 เวลาประมาณ 20.30 ขณะที่ ร้อยตำรวจโทธงชัย (นามสมมติ) กำลังปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนอยู่ที่สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน นั้น ได้รับแจ้งว่ามีอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์เฉี่ยวชนกับคนเดินเท้าบริเวณใกล้ปากซอยเจริญฯ 34/2 ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จึงได้เดินทางไปตรวจสอบ เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุแล้วพบรถจักรยานยนต์ จำนวน 1 คัน ได้รับความเสียหายล้มอยู่ที่เกิดเหตุ และทราบว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 2 คน มีผลเบื้องต้นนำส่งโรงพยาบาลศรีวิชัย 1 แล้ว ร้อยตำรวจโทธงชัย ได้ตรวจที่เกิดเหตุหาพยานหลักฐานเท่าที่จะหาได้ นำรถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุไปเก็บรักษาไว้ที่สถานีตำรวจ สอบถามพยานที่เห็นเหตุการณ์ใกล้เคียง จนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้เดินทางไปตรวจสอบผู้บาดเจ็บที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 1 ปรากฏพบ นายจันทร์ (นามสมมติ) อายุ 23 ปี ซึ่งเป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุดังกล่าว และ พบ นายประสิทธิ์ (นามสมมติ) อายุ 72 ปี คนเดินข้ามถนน ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในเวลาต่อมา โดยแพทย์กำลังรักษาผู้บาดเจ็บ และจัดการศพ นายประสิทธิ์ อยู่จึงยังไม่สามารถถามเหตุการณ์ได้ จึงได้นัดหมายญาติของผู้บาดเจ็บทั้งสองแจ้ง นายจันทร์ มาให้ปากคำภายหลังหากแพทย์ทำการรักษาเสร็จ ต่อมา ร้อยตำรวจโทธงชัย จึงได้เดินทางกลับสถานีตำรวจ และมาลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี รับคำร้องทุกข์ไว้ตาม คดีจราจรที่ 296/2548 เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ต่อมาทำการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้วปรากฏสรุปเหตุการณ์ได้ว่าในวันเกิดเหตุ นั้น นายจันทร์ ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ดังกล่าวมาตามถนนเจริญสุขนิทวงศ์ ทิศทางมุ่งหน้าไปทางแยกบางขุนนนท์ เมื่อขับมาก่อนจะถึงบริเวณปากซอยเจริญสุขนิทวงศ์ 34/2 มีป้ายรถประจำทางอยู่หนึ่งแห่ง และ

มีรถประจำทางจอดอยู่ที่ป้าย นายจันทร์ เห็นว่ามีรถประจำทางจอดอยู่จึงได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ เบี่ยงหลบออกไปทางขวาอีกช่องทางหนึ่ง ปรากฏว่าขณะที่ขับเบี่ยงออกมานั้น ได้มี นายประสิทธิ์ เดินข้ามถนนมา และตัดหน้ารถจักรยานยนต์ที่นายจันทร์ขับมาอย่างกระชั้นชิด จนทำให้นายจันทร์ หยุดรถไม่ทัน จึงทำชน นายประสิทธิ์อย่างแรง รถจักรยานยนต์ของ นายจันทร์ ล้มลง นายจันทร์ไถลไปกับพื้นระยะไกลพอสมควรได้รับบาดเจ็บ ส่วนนายประสิทธิ์ ถูกชนอย่างแรงกระเด็นล้มลงหมดสติ ได้รับบาดเจ็บ ต่อมาได้มีพลเมืองดีไม่ทราบว่าเป็นใคร เป็นผู้นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลศิริราช และ นายประสิทธิ์ ก็ได้เสียชีวิตในเวลาต่อมาของวันเดียวกันดังกล่าว แพทย์ได้ทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แล้วพบว่าสภาพศพมีบาดแผลฉีกขาดและถลอกบริเวณคิ้วใบหู และตามใบหน้า และมีแผลฟกช้ำตามไหล่ สะโพก เข่า ข้อเท้า สาเหตุการเสียชีวิตเนื่องจากสมองได้รับบาดเจ็บมีเลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองด้านหน้า กระดูกซี่โครงซี่ที่ 1 ถึงซี่ที่ 5 ข้างซ้ายหัก มีเลือดในช่องอกด้านซ้าย ปอดมีเลือดคั่ง กระดูกเชิงกรานแตก และมีการสูญเสียโลหิตมาก ส่วน นายจันทร์ แพทย์ได้รักษาอาการบาดเจ็บเบื้องต้นแล้ว ได้ย้ายไปรักษาตัวต่อที่โรงพยาบาลยันฮี เป็นเวลา 1 สัปดาห์ และไปพักรักษาตัวต่อที่บ้านเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน โดย นายจันทร์ ได้รับบาดเจ็บคือบริเวณกรามล่างหัก คางแตก และเข่าตาค้ายยุบ เนื่องจากให้การว่าขณะขับขี่และเกิดเหตุไม่ได้สวมหมวกนิรภัย หลังจาก นายจันทร์ รักษาตัวจนอาการดีแล้ว ร้อยตำรวจโทธงชัย จึงได้เรียกให้นายจันทร์ มาพบและแจ้งข้อหาให้ทราบว่าตนเป็นผู้ขับขี่รถโดยประมาทซึ่งเป็นความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย นายจันทร์ได้ให้การรับสารภาพว่าตนขับรถโดยประมาทจริง เนื่องจากในขณะที่เกิดเหตุสถานที่เกิดเหตุมีสภาพมืดมองไม่เห็นคนเดินข้ามถนน อีกทั้งตนได้ขับรถมาด้วยความเร็วสูงจึงไม่สามารถหยุดรถได้ทัน จึงเกิดชน นายประสิทธิ์ อย่างแรงดังกล่าว ร้อยตำรวจโทธงชัย ได้ดำเนินคดีกับ นายจันทร์ ตามกฎหมาย และได้จัดให้มีการเจรจาค่าเสียหายกับคู่กรณีก่อนที่จะมีการส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลต่อไป

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้เจ็ยชนผู้อื่นเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43 (4) , 157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาท ถึงหนึ่งพันบาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ความเสียหาย

นายจันทร์ ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ได้รับบาดเจ็บบริเวณกรามล่างหัก คางแตก และเข่าตาค้ายยุบ รถจักรยานยนต์ของตนได้รับความเสียหายได้แก่ บังโคลนหน้าส่วนหน้าแตก โคมไฟหน้าแตก ไฟเลี้ยวหน้าแตกทั้งซ้ายและขวา กระจกมองข้างแตกทั้งซ้ายและขวา และไม่ลืวิตความเร็วแตก

นายประสิทธิ์ อายุ 72 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย มีบุตรจำนวน 4 คน คนเดินข้ามถนน เสียชีวิตเนื่องจากสมองได้รับบาดเจ็บมีเลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองด้านหลัง กระดูกซี่โครงซี่ที่ 1 ถึงซี่ที่ 5 ข้างซ้ายหัก มีเลือดในช่องอกด้านซ้าย ปอดมีเลือดคั่ง กระดูกเชิงกรานแตก และมีการสูญเสียโลหิตมาก ญาติได้บำเพ็ญกุศล ที่วัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร เรียบร้อยแล้ว

การเจรจา

ในการจัดให้คู่กรณีมีการตกลงเจรจาไกล่เกลี่ยกันเพื่อหาข้อตกลงกันนั้น มีรายละเอียดดังนี้ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2548 เวลา 10.00 น. จัดเจรจากันที่ห้องทำงานของ ร้อยตำรวจโทธงชัย บนสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน โดยการนัดหมายของพนักงานสอบสวน เมื่อถึงเวลาปรากฏว่ามี ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ นางสาวสมศรี (นามสมมติ) ซึ่งเป็นบุตรของ นายประสิทธิ์ ผู้ตาย คู่กรณีฝ่ายหนึ่ง และมี นายอำนาจ ตัวแทนของ นายจันทร์ ผู้ต้องหา มาเข้าร่วมการเจรจา ไกล่เกลี่ยแทนเนื่องจากนายจันทร์ ได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถเดินทางมาร่วมเจรจาได้ ก่อนที่จะเริ่มเจรจา ร้อยตำรวจโทธงชัย ได้อธิบายถึงเหตุการณ์การเกิดเหตุในคดีนี้ และทั้งหมดได้รับทราบและเข้าใจแล้ว จึงได้ให้ นางสาวสมศรี ได้พูด และแสดงออกถึงความรู้สึกและความต้องการของตน นางสาวสมศรีได้แจ้งให้อีกฝ่ายทราบว่าบิดาของตนนั้น เป็นผู้ที่ทำงานเลี้ยงครอบครัวมาตลอด และเมื่อเสียชีวิตไป ก็ทำให้ครอบครัวลำบากเป็นอย่างมาก การสูญเสียพ่อของตนไปครั้งนี้ ตนและคนอื่นๆ เสียใจเป็นอย่างมาก การได้รับการเยียวยาในเรื่องเงินทอง ก็เป็นเพียงการบรรเทาความเดือดร้อนเพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่สามารถทำให้สภาพด้านจิตใจของตนและคนอื่นๆ ดีขึ้นได้ ต่อมา นางสาวสมศรี จึงได้เรียกร้องค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน จำนวน 500,000 บาท นายอำนาจ ได้รับทราบตามข้อเสนอแล้ว แต่ตนเป็นเพียงตัวแทนของ นายจันทร์ ผู้ต้องหาจึงไม่สามารถตัดสินใจได้ จะได้นำข้อเสนอดังกล่าวไปปรึกษาหารือกับผู้ต้องหาต่อไป และเสนอขอให้นัดกันมาเจรจาใหม่ ภายหลัง ซึ่ง นางสาวสมศรี ยินดีรับข้อเสนอดังกล่าว โดยพนักงานสอบสวนได้นัดหมายกันมาที่ สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน ในวันที่ 7 มิถุนายน 2548 เวลา 13.00 น. และ ร้อยตำรวจโทธงชัย จึงได้ทำบันทึกการตกลงค่าเสียหาย ครั้งที่ 1 และให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อไป

การเจรจาครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2548 เวลา 13.00 น. ณ ห้องทำงานของ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน ได้มีคู่กรณีเข้าร่วมเจรจา ได้แก่ ฝ่ายผู้ตายมี นางน้อย ภรรยาผู้ตาย และ นางสาวสมศรี บุตรผู้ตายได้ยื่นข้อเสนอเหมือนเดิมโดย ได้เรียกร้องค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน จำนวน 500,000 บาท ฝ่ายผู้ต้องหา ได้แก่ นายเอก ตัวแทนของผู้ต้องหา แจ้งว่า นายจันทร์ ผู้ต้องหาประสงค์ที่จะชดใช้ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนเป็นเงิน จำนวน 40,000 บาท แต่ฝ่ายผู้ตายไม่ยินยอมตามตกลง เนื่องจากเป็นจำนวนที่น้อยมาก และเห็นว่าฝ่ายผู้ต้องหาไม่มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือฝ่ายตน จึงแจ้งไปว่าฝ่ายตนจะไม่ประสงค์จะทำการตกลงกันในชั้นสอบสวนอีกแล้ว โดยจะให้ทนายความยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกร้อง

ค่าเสียหายในทางแพ่งเอง ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้จึงได้แยกย้ายกันกลับไป โดยไม่มีการนัดหมายจะมาตกลงกันใหม่

ต่อมา คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้นัดหมายกันเอง และพากันมาที่สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน เพื่อทำการเจรจาค่าเสียหายกัน ในครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2548 เวลา 11.00 น. ณ ห้องทำงานของพนักงานสอบสวน โดยในวันนี้ ทั้งสองฝ่ายได้มาแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบว่า ได้มีการตกลงกันเองแล้วที่บ้านของผู้ตาย โดย นายจันทร์ ผู้ต้องหา ได้ตกลงยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวน 100,000 บาท จากที่ฝ่ายผู้ตายเรียกร้องไป 400,000 บาท และได้มีการพูดแสดงออกถึงความเสียใจจากการกระทำของตนที่ได้ขับรถประมาททำให้ชนนาย ประสิทธิ์ จนถึงแก่ความตายดังกล่าว นางน้อย ภรรยาผู้ตาย ได้เห็นการแสดงออกของ นายจันทร์ แล้ว จึงเกิดความเห็นใจ และได้เห็นถึงการแสดงออกถึงการสำนึกในการกระทำผิดของตน และพยายามที่จะชดใช้เยียวยาแล้ว อีกทั้งเห็นว่า นายจันทร์ ผู้ต้องหา เป็นผู้มิร้ยไถ่โทษ จึงรับข้อเสนอดังกล่าว และในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 นางน้อย ภรรยาผู้ตาย ได้รับมอบเงิน จำนวน 100,000 บาท จาก นายจันทร์ผู้ต้องหา เรียบร้อยแล้ว โดยไม่ติดใจที่เรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ใด ๆ จาก นายจันทร์อีกต่อไป ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันและเกิดความเข้าใจกันเป็นอย่างดี ร้อยตำรวจโททรงชัย จึงได้ทำบันทึกการตกลงค่าเสียหายไว้เป็นหลักฐานและให้ลงชื่อเช่นเดิม

ผลสรุป

ฝ่ายญาติผู้ตายได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นเงินปลงศพจาก นายจันทร์ ผู้ต้องหา เป็นเงินจำนวน 100,000 บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และต่อมา นายจันทร์ผู้ต้องหา ก็ได้ไปร่วมงานศพ นายประสิทธิ์ผู้ตาย และร่วมทำบุญงานศพ จนเกิดความเข้าใจกันดี ต่อมา นายจันทร์ ผู้ต้องหา ถูกดำเนินคดีในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ศาลได้พิพากษาตัดสินเรียบร้อยแล้ว

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ได้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล สร้างความเข้าใจกันเป็นอันดีระหว่างคู่กรณี ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาอย่างเหมาะสม และผู้ต้องหาได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบเป็นอย่างดี

กรณีศึกษาที่ 3 : ขับรถเก่งชนคนข้ามทางม้าลายบาดเจ็บสาหัส

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2549 เวลาประมาณ 15.00 น.นางชม้อย (นามสมมติ) พนักงานของร้านสรีระเวช 3 ได้เดินออกจากร้านสรีระเวช 3 ซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าสายใน เพื่อจะไปซื้อสินค้าที่ร้านโลตัส บริเวณชั้นใต้ดิน ของห้างพาด้าปิ่นเกล้า นางชม้อย ได้เดินมาตามสวอยห้อยข้างสี่แยกอรุณอมรินทร์ เมื่อมาถึงบริเวณสี่แยกได้หยุดเดินและสังเกตเห็นวารถที่มาจากสะพานพระราม 8 หยุดติดสัญญาณไฟแดง จึงได้เดินข้ามถนนมาด้วยความระมัดระวัง และเดิน

ขึ้นมานบนเกาะกลางถนน จากนั้นได้สังเกตเห็นสัญญาณไฟจราจรที่หันไปทางสะพานอรุณอมรินทร์ เปลี่ยนเป็นสีแดง และเห็นรถที่วิ่งมาจากสะพานอรุณอมรินทร์มุ่งหน้าสะพานพระราม 8 เริ่มหยุดรอ สัญญาณไฟ ประกอบกับรถที่มาจากห้างพาด้าปีนเกล้าที่จะไปทางสะพานพระปิ่นเกล้าเริ่มเคลื่อนตัว ออก นางชม้อย จึงได้เดินลงจากเกาะกลางถนน หรือฟุตบาท พร้อมกับรีบเดินข้ามถนนไป เพื่อจะไป ห้างพาด้า แต่เมื่อเดินมาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะนั้นได้มี นายมานิตย์ (นามสมมติ) ได้ขับ รถยนต์เก๋งสีเทา-ดำ มาจากทางสะพานอรุณอมรินทร์ จะข้ามสี่แยกอรุณอมรินทร์ไปทางสะพาน พระราม 8 ขับมาด้วยความเร็วประมาณ 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ไม่สามารถห้ามล้อได้ทัน จึงชน นางชม้อย อย่างรุนแรงจน นางชม้อย กระเด็นขึ้นมากะแทกกับกระจกหน้ารถและกลิ้งตกลงไปนอน บนพื้นถนน นายมานิตย์ ได้หยุดรถแล้ววิ่งลงไปดูอาการบาดเจ็บของ นางชม้อย ทันที และได้ ช่วยเหลือเบื้องต้น และหลังจากนั้นจึงได้ให้พลเมืองดีไม่ทราบชื่อพาไปส่งโรงพยาบาล ส่วนนาย มานิตย์ ได้รอเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ที่เกิดเหตุเนื่องจากได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรอยู่ในป้อมจราจรมา แจ้งว่าจะต้องอยู่รอพบร้อยเวรก่อน

หลังเกิดเหตุ ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ (นามสมมติ) ได้รับแจ้งเหตุจากศูนย์วิทยุประจำสถานี ตำรวจ จึงได้ไปตรวจที่เกิดเหตุทันที เมื่อไปถึงก็พบรถยนต์เก๋งคันของ นายมานิตย์ จอดอยู่บนลาด ฟุตบาทติดกับตู้ควบคุมสัญญาณไฟจราจรแยกอรุณอมรินทร์ สภาพกระจกหน้าร้าว และฝากระโปรง หน้าบุบ และพบ นายมานิตย์ ยืนอยู่ในที่เกิดเหตุ และรับว่าตนเป็นเจ้าของรถและผู้ขับขี่รถดังกล่าว ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้สอบถามเบื้องต้นแล้วซึ่งเป็นคำให้การที่น่าจะเป็นไปตามความจริง เนื่องจากได้ถามทันทีหลังจากเกิดเหตุ และผู้ขับขี่ไม่ทันได้คิดโดย นายมานิตย์ รับว่าตนได้ขับ รถยนต์ดังกล่าวมาจากสะพานอรุณอมรินทร์มุ่งหน้าไปทางสะพานพระราม 8 และเมื่อขับมาถึง บริเวณสี่แยกอรุณอมรินทร์พบว่าสัญญาณไฟจราจรเป็นสีเขียว และมีเลขบอกเวลาไฟเขียวเหลือ 6 วินาที จึงได้ขับผ่านสี่แยกไปแต่ขณะนั้นได้เห็น นางชม้อย ทราบชื่อภายหลัง ยืนอยู่บนเกาะกลาง ถนน และทำท่าคล้ายกับจะเดินข้ามทางม้าลายเพื่อข้ามไปทางห้างพาด้า นายมานิตย์จึงได้ชะลอ ความเร็ว นางชม้อย ก็ยังหยุดอยู่บนเกาะกลางถนน นายมานิตย์จึงได้ขับรถไปตามปกติ แต่เมื่อขับ มาถึงบริเวณทางม้าลาย นางชม้อย ได้เดินข้ามถนนลงมาเป็นเหตุให้ นายมานิตย์ห้ามล้อไม่ทัน จึง ชน นางชม้อย กระเด็นขึ้นบนตัวรถและตกลง ได้รับบาดเจ็บดังกล่าว ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้ตรวจ ที่เกิดเหตุเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว จึงได้เดินทางไปดูอาการผู้บาดเจ็บที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อไปถึง พบ นางชม้อย นอนพักอยู่บนเตียงคนไขในห้องฉุกเฉิน และไม่สามารถให้การได้ จึงได้เดินทางกลับ สถานีตำรวจ และรับคำร้องทุกข์ไว้ตามคดีจราจรที่ 467/2549

ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้แนะนำให้ นายมานิตย์ ไปดูแลฝ่ายผู้บาดเจ็บเสียก่อนแต่มาทราบ ภายหลังว่าหลังเกิด นายมานิตย์ ไม่เคยไปดูดูแลฝ่ายผู้บาดเจ็บเลย จนต่อมา นางชม้อย ได้ไปพัก รักษาตัวต่อที่โรงพยาบาลวชิระ จนอาการดีแล้ว จึงได้มาให้ปากคำเป็นพยานในคดีนี้ โดยนางชม้อย ได้รับบาดเจ็บคือ กระดูกซี่โครงด้านซ้ายหักหลายซี่ กระดูกต้นแขนซ้ายหัก และกระดูกเชิงกรานหัก และมีแผลฟกช้ำที่หัวเข่าด้านซ้าย ต่อมา นายมานิตย์ ได้เข้ามาขอตัวต่อ ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ และ ถูกแจ้งข้อกล่าวหาว่าขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เจียวชนผู้อื่นได้รับอันตราย สาหัส นายมานิตย์

ได้ให้การรับสารภาพว่าตนได้ขับรถประมาทชน นางชม้อย และยินดีที่จะช่วยเหลือในค่ารักษาพยาบาลของ นางชม้อย ซึ่งรถยนต์ของตนมีกรมธรรม์คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ และมีกรมธรรม์ประกันภัยชั้น 3 นางชม้อย กับนายมานิตย์ ได้ไปตกลงกันเอง เบื้องต้น นางชม้อย ได้เรียกร้องค่าสินไหมของตนเป็นเงินจำนวน 80,000 บาท แต่ นายมานิตย์ ไม่มีเงินให้และได้ต่อรองกันเรื่อยมา ประมาณ 2 ครั้ง ที่สถานีตำรวจนครบาลบางเขน จนกระทั่งวันที่ 6 เมษายน 2550 ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้นัดหมายให้คู่กรณีเจรจาค่าเสียหาย และค่าสินไหมทดแทนกันขึ้นโดยเป็นคนกลางติดต่อให้ทั้งสองฝ่ายมาพบกัน ผลการเจรจาปรากฏว่าสามารถตกลงกันได้(ผลการเจรจาปรากฏในหัวข้อต่อไป) ต่อมา ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้ทำการสอบสวนจนเสร็จสิ้นจึงได้ส่งตัว นายมานิตย์ไปฟ้องศาลดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ผู้ต้องหาในคดีนี้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายฐาน “ ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ” อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 32, 43 (4), 157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาท ถึงหนึ่งพันบาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความเสียหาย

นางชม้อย ได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยมีบาดแผลถลอก และฟกช้ำบริเวณต้นแขนซ้าย เข้าข่ายกระดูกซี่โครงด้านซ้ายซี่ที่ 3-6 หัก กระดูกเชิงกรานส่วนล่างด้านซ้ายหัก และกระดูกต้นแขนด้านซ้ายหัก แพทย์ลงความเห็นว่าจะต้องใช้เวลารักษาไม่ต่ำกว่าสี่เดือน

การเจรจา

ในการเจรจากันนั้น ก่อนที่จะตกลงกันได้ ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้นัดทั้งสองฝ่ายมาจำนวน 2 ครั้ง โดยในแต่ละครั้ง นางชม้อย ผู้บาดเจ็บ ยืนยันที่จะเรียกร้อง จำนวน 80,000 บาท สถานเดียว ไม่ลดลงแต่อย่างใด โดยมี นางน้อย(นามสมมติ) และ นางนิต (นามสมมติ) บุตรของ ผู้บาดเจ็บมาร่วมเจรจาด้วยทุกครั้ง และทุกครั้งบุตรผู้บาดเจ็บจะเป็นผู้พูดเจรจาแทน นางชม้อย ในการพูดคุยทุกครั้ง ส่วน นายมานิตย์ ผู้ต้องหา ก็ยืนยันว่าไม่มีเงินจ่ายให้ตามจำนวนที่เรียกร้อง และทุกครั้งทั้งสองฝ่ายก็ไม่สามารถตกลงกันได้ จนกระทั่งต่อมา ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้นัดหมาย คู่กรณีโดยเป็นคนกลางประสานงานให้ ในวันที่ 6 เมษายน 2550 เวลา 16.00 น. ณ ห้องทำงานของ ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ ได้มีคู่กรณีได้แก่ นางชม้อย อายุ 62 ปี ผู้บาดเจ็บในคดีนี้ มี นางน้อย และ นางนิต มาร่วมเจรจาด้วย และ นายมานิตย์ ผู้ต้องหา ที่ขับรถชนต้งแก๊งเฉี่ยวชนนางชม้อย และมีตัวแทนบริษัทประกันภัยมาร่วมด้วย โดยฝ่าย นางชม้อย ได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เป็นเงินจำนวน 80,000 บาท เหมือนเดิม เนื่องจากได้รับบาดเจ็บสาหัสดังกล่าว และรับว่าหากได้รับเงินจำนวนดังกล่าว ตนจะไม่ติดใจที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาอีกต่อไป ทางตัวแทนบริษัทประกันภัยได้แจ้งว่าหากฝ่ายผู้บาดเจ็บนำหลักฐานมาเบิกได้ ทางบริษัทก็จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ตามความ

เป็นจริง ซึ่งปรากฏว่า นางชม้อย ได้นำหลักฐานมาแสดงได้เพียงแค่ 8,000 บาท แต่บริษัทก็ยังจ่ายให้ได้ 20,000 บาท ส่วนที่เหลือนายมานิตย์ก็ได้รับทราบตามข้อเรียกร้องแล้ว และยินยอมตามที่เรียกร้องดังกล่าว และรับว่าจะชดเชยให้ส่วนที่เกินจากที่บริษัทจ่ายให้ นางชม้อยไป โดยจะผ่อนให้เดือนละ 5,000 บาท ทุกวันที่ 21 ของเดือน เริ่มผ่อนชำระเดือนพฤษภาคม 2550 เป็นต้นไป นางชม้อย ยินยอมตามที่ตกลงกันดังกล่าว ร้อยตำรวจเอกวรวิทย์ จึงได้จัดทำบันทึกการตกลงค่าเสียหายและคำสืงใหม่ทดแทนให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้แล้ว

ผลสรุป

คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ และนายมานิตย์ถูกฟ้องศาลจังหวัดตลิ่งชันในข้อหาชักรัดโดยประมาทเป็นเหตุให้เจ็ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนได้จัดให้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในการเจรจาไกล่เกลี่ย การแสดงออกถึงความเป็นผู้ประสานงานที่ดี ให้คำแนะนำและสร้างความเข้าใจอันดีกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ผู้เสียหายสามารถแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนการเยียวยาของตนได้อย่างเต็มที่ ผู้ต้องหายอมรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน และมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้เสียหาย

กรณีศึกษาที่ 4 : นายทหารขับรถชนคนริมถนน

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2550 เวลาประมาณ 19.55 น.ขณะที่ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ (นามสมมติ) กำลังปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนอยู่นั้น ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ ได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่ามีอุบัติเหตุรถชนคนได้รับบาดเจ็บในซอยสมเด็จพะปั้นเกล้า 7 ห่างจาก สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน ประมาณ 100 เมตร ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ จึงได้ออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงปรากฏพบรถยนต์ ยี่ห้อมิตซูบิชิ สีบรอนซ์ทอง จอดอยู่บริเวณหน้าร้านขายดอกไม้ไม่มีชื่อใกล้โค้งทางออกปากซอย โดยมี พันตรีอาทิตย์ (นามสมมติ) นั่งอยู่ในรถในตำแหน่งคนขับ และที่ริมถนนหน้าร้านตัดผมไม่มีชื่อ พบ นางแสง (นามสมมติ) นอนหงายสภาพมีเลือดไหลออกจากศีรษะ และไปหน้าด้านซ้าย แขนซ้ายคดงอ และต่อมี่รถของมูลนิธิร่วมกตัญญู เดินทางมารับตัวไปส่งที่โรงพยาบาลศิริราช และจากการตรวจสอบพบว่ายังมีผู้บาดเจ็บอีก 2 คน เป็นหญิงไทยทราบชื่อต่อมาคือ นางแหว (นามสมมติ) และเด็กชาย ต้น (นามสมมติ) ได้รับบาดเจ็บที่เท้าและเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลก่อนแล้ว

ต่อมาได้สอบสวนผู้เกี่ยวข้องจนเสร็จสิ้นแล้วปรากฏว่า ในวันนี้ เวลาประมาณ 19.45 น. พันตรีอาทิตย์ ได้ขับรถยนต์ดังกล่าววิ่งมาตามถนนในซอยในไปทางสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน มุ่งหน้าจะออกปากซอย เมื่อขับมาถึงบริเวณหน้าร้านก๋วยเตี๋ยว ได้เจ็ยวชนผู้บาดเจ็บทั้งสามดังกล่าว

โดย นางแสง ถูกเฉี่ยวล้มลงไปนอนขวางหน้ารถ แต่รถยังเคลื่อนไปข้างหน้าและทับร่างของ นางแสง ก่อนที่จะหยุดนิ่ง ทำให้นางแสง นอนอยู่ใต้ท้องรถและต่อมาชาวบ้านจึงช่วยกันนำตัวออกมาอนที่ริมถนนหน้าร้านตัดผมเพื่อปฐมพยาบาล ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ ได้ตรวจที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้ว ได้ไปที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อไปถึงพบ นางแสง อยู่ในห้องผู้ป่วย แพทย์แจ้งว่ากระดูกต้นแขนซ้ายหัก และซี่โครงหัก 2 ซี่ ส่วน นางแวว และ เด็กชายต้น ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ต่อมา ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ ได้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ พันตรีอาทิตย์ โดยการเป่าด้วยเครื่องวัดปริมาณแอลกอฮอล์พบว่าปริมาณ 99 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่าเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ตามที่กฎหมายกำหนด ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ จึงได้แจ้งข้อหาและสอบสวนปากคำ พันตรีอาทิตย์ โดยมี พันโทชาติ นายทหารพระธรรมนูญร่วมด้วย พันตรีอาทิตย์ ได้ให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา และไม่ขอให้การใดๆ ในชั้นสอบสวน และจะไปขอแถลงความจริงในชั้นศาล ต่อไป

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ และเป็นผู้ขับรถในขณะที่เมาสุรา ระวังโทษสูงสุดจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความเสียหาย

นางแสง ได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลถลอก และฟกช้ำกระจายที่จมูก แก้ม โหนกแก้มขวา หน้าอก กระดูกต้นแขนซ้ายหัก แผลถลอกที่ข้อมือซ้าย ซ้ำที่หน้าอกหลายตำแหน่ง กระดูกซี่โครงซ้าย และขวาหักหลายตำแหน่ง มีเลือดออกในช่องอกทั้งสองข้าง กระดูกเชิงกรานด้านขวาแตก ใช้เวลารักษาประมาณ 3-4 เดือน ถ้าไม่มีโรคแทรกซ้อน ส่วน นางแวว และเด็กชายต้น ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลถลอกเล็กน้อยเท่านั้น

การเจรจา

ในการเจรจาครั้งที่ 1 วันที่ 22 เมษายน 2550 เวลาประมาณ 16.30 น.ที่ห้องทำงานของร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ การเจรจาโดยมี นายสุรัชย์ เป็นผู้รับมอบอำนาจจาก นางแสง มาเจรจา กับ พันตรีอาทิตย์ ผลการเจรจาปรากฏว่า นายสุรัชย์ ได้เรียกร้องให้ พันตรีอาทิตย์ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน 600,000 บาท และและให้รับผิดชอบชดใช้ค่าใช้จ่ายต่อโรงพยาบาลยันฮี ที่ นางแสง ได้เข้าไปรักษาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2550 ถึงวันที่ 21 เมษายน 2550 พันตรีได้รับทราบข้อเรียกร้องดังกล่าวแล้ว เบื้องต้นได้เสนอชดใช้เงินเป็นจำนวน 150,000 บาท และจะนำมาให้ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2550 เวลา 16.00 น.ที่สถานีตำรวจ และรับว่าจะรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดของ นางแสง ที่เข้าไปรักษาที่โรงพยาบาลยันฮี แต่ นายสุรัชย์ ไม่ยินยอมตามตกลง เนื่องจากเห็นว่าไม่เพียงพอต่อสภาพความบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจของ นางแสง ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ ร้อยตำรวจเอกกล้าหาญ จึงได้นัดหมายให้คู่กรณีมาเจรจากันภายหลังต่อไป

ต่อมาได้มีการตกลงเจรจากันครั้งที่ 2 ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2550 สถานที่เดิมโดยมี นายสุรัชย์ ได้รับมอบอำนาจจาก นางแสง เช่นเดิม โดยในครั้งนี้ได้เรียกร้องให้ พันตรีอาทิตย์ หรือบริษัท

ประกันภัย ที่พันตรีอาทิตย์ ได้ทำประกันชั้น 1 ไว้ให้ชำระ หรือรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด ที่นางแสง ได้เข้าไปพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลนครชน ซึ่งได้ไปรักษาตัวภายหลังจากเกิดเหตุ ส่วนค่าสินไหมทดแทนยังไม่ขอเรียกร้องในขณะนี้ พันตรีอาทิตย์ ได้รับทราบข้อเรียกร้องแล้ว จึงตกลงตามที่ นายสุรชัย ได้เรียกร้องมาโดยมอบหมายให้บริษัทประกันภัย เป็นผู้ดำเนินการตามเงื่อนไขที่ พันตรีอาทิตย์ ได้ทำประกันภัยไว้ดังกล่าว

ผลสรุป

คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยังไม่มีข้อยุติในเรื่องค่าเสียหาย และ พันตรีอาทิตย์ ได้ถูกฟ้องศาลอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนในฐานะคนกลาง ได้พยายามไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีเจรจากันแล้ว แต่เนื่องจากมีความเสียหายที่เรียกร้องกันค่อนข้างสูง จึงไม่อาจตกลงกันได้ง่าย ซึ่งทั้งสองฝ่ายพยายามที่จะพูดคุยกันด้วยความพร้อมใจที่จะแก้ปัญหา แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถบรรลุข้อตกลงกันได้

กรณีศึกษาที่ 5 : นายดาบตำรวจขับรถยนต์ชนกันเสียชีวิต

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2548 เมื่อเวลาประมาณ 06.00 น. ได้มีอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชนกันที่บริเวณ ทางลงอุโมงค์ ข้ามแยกบางพลัด ร้อยตำรวจเอกสมพร(นามสมมติ) ได้ออกไปตรวจที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าพบรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน วม- 7479 กรุงเทพมหานคร จอดอยู่ในช่องทางเดินรถที่ 1 นับจากทางซ้าย หนัารถหันไปด้านซ้าย บริเวณหนัารถมีร่องรอยการเฉี่ยวชน โดยมีศพ ของ ดาบตำรวจทองดี(นามสมมติ) นอนเสียชีวิตอยู่บริเวณด้านซ้ายของรถคันดังกล่าว ส่วน ผู้บาดเจ็บคนอื่นที่อยู่ในรถ ถูกส่งไปรักษาตัวยังโรงพยาบาล ส่วนรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ศค-2264 กรุงเทพมหานคร ขับขี่โดย นายชาญ (นามสมมติ) ที่เฉี่ยวชนกับรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน วม-7479 กรุงเทพมหานคร นั้น ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรแยกรถออกจากกันแล้ว โดยมีร่องรอยของสีฉัดพ่นรถคันดังกล่าวไว้ โดยตำแหน่งของรถดังกล่าวอยู่ในช่องทางเดินรถที่ 1 และ 2 หนัารถหันเฉียงไปทางด้านขวา โดย นายชาญ ซึ่งเป็นคนขับรถคันดังกล่าว ถูกส่งไปรักษาตัวยังโรงพยาบาล

เมื่อสอบสวนปากคำผู้ต้องหา แล้ว ได้ให้การว่า นายชาญ ได้ขับรถยนต์ คันหมายเลขทะเบียน ศค-2264 กรุงเทพมหานคร มาที่บริเวณปากซอยทางเข้าโรงเรียนทิวไผ่งาม เพื่อมาเอากระเป๋าสตางค์ที่ลืมไว้ที่บ้านเพื่อน จากนั้นได้ทำการเลี้ยวกลับรถบริเวณจุดกลับรถปากซอยเจริญสนิทวงศ์ 53 แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร และได้ขับรถยนต์คันดังกล่าวมุ่งหน้าสะพานพระราม 7 โดยขับอยู่ในช่องทางเดินรถที่ 1 จากซ้ายมือ เมื่อขับมาถึงปากทางขึ้นอุโมงค์ลอดสี่แยกบางพลัด ได้มีรถยนต์กระบะไม่ทราบหมายเลขทะเบียน ขับพุ่งตรงเข้ามาในช่องทางเดินรถของ นายชาญ โดยอยู่ห่างจากรถของผู้ต้องหาประมาณ 10 เมตร ผู้ต้องหาคิดว่า

ถ้าขับรถยนต์ของตนเองตรงไปต้องชนกับรถคันดังกล่าว จึงได้เลี้ยวขวาเพื่อหลบรถยนต์ดังกล่าวมา อยู่ในช่องทางเดินรถช่องที่ 2 จากซ้ายมือของตน ซึ่งเป็นช่องทางเดินรถของรถที่สวนมา แต่ รถยนต์กระบะดังกล่าวได้เฉี่ยวชนรถจักรยานบริเวณกระจกมองหลังข้างซ้ายของรถตน ซึ่งเป็นจังหวัดที่ รถยนต์คันหมายเลขทะเบียน วม-7479 กรุงเทพมหานคร ขับขี่พุ่งตรงมายังรถยนต์ของนาย ชาญ ๗ ไม่สามารถที่จะหักรถกลับไปช่องทางเดินรถที่ 1 ซึ่งเป็นช่องทางเดินรถที่มุ่งหน้าสะพาน พระราม 7 ได้ทัน เป็นเหตุให้รถยนต์คันที่ นายชาญ ขับขี่มา พุ่งเข้าชนรถยนต์คันหมายเลข ทะเบียน วม-7479 กรุงเทพมหานคร อย่างแรง จนรถยนต์ของนายชาญ กระเด็นถอยมาทาง ด้านหลัง และนายชาญ พยายามที่จะออกจากรถ แต่ไม่สามารถออกจากรถได้เนื่องจากมีอาการ บาดเจ็บ ต่อมาได้มีเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้มาช่วยเหลือ นายชาญ ออกจากรถและนำส่งโรงพยาบาล ต่อมา ร้อยตำรวจเอกสมพร ได้สอบสวนปากคำนายชาญ และพยานอื่นๆ จนเสร็จสิ้นกระบวนการ แล้ว จึงได้พิจารณาประกอบกับร่องรอยการเฉี่ยวชนของรถที่เกิดขึ้นนั้น น่าเชื่อว่า สาเหตุของการ เกิดอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชนในครั้งนี้ เกิดจากความประมาทของ นายชาญ นายชาญ จึงตกเป็น ผู้ต้องหา ร้อยตำรวจเอกสมพร จึงได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการส่งฟ้อง นายชาญ ตามกฎหมาย

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถคันอื่นเสียหายมีผู้ได้รับอันตรายแก่กาย และได้รับ อันตรายสาหัส และมีผู้ถึงแก่ความตาย อันเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4) ,157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาท ถึงหนึ่งพันบาท และประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 291 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ความเสียหาย

- 1.ดาบตำรวจทองดี เสียชีวิต
- 2.นายชาญ ได้รับบาดเจ็บบริเวณศีรษะมีแผล แพทย์รักษาประมาณ 2 สัปดาห์
- 3.รถยนต์ ทะเบียน ศค-2264 กรุงเทพมหานคร และ รถยนต์ ทะเบียน วม-7479 กรุงเทพมหานคร ได้รับความเสียหาย

การเจรจา

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548 เวลาประมาณ 12.00 น.ร้อยตำรวจเอกสมพร ได้นัดคู่กรณีมาเจรจากันที่ห้องพักของตน บนสถานีตำรวจนครบาลบางพลัด โดยการเจรจาฝ่าย ผู้ตาย ได้มี นางสมนึก (นามสมมติ) ภรรยาผู้ตาย และ นางสาวสมใจ (นามสมมติ) บุตรผู้ตาย ได้มาเจรจา กับตัวแทนของ นายชาญ ผู้ขับขี่ ได้แก่ นายประพันธ์ (นามสมมติ) และมีตัวแทนของ บริษัทประกันภัย ได้แก่ นายอาจหาญ (นามสมมติ) โดยการเจรจาปรากฏว่า ฝ่ายผู้ตายได้ เรียกร้องเป็นค่าทำศพ และค่าสินไหมทดแทน เป็นเงิน จำนวน 500,000 บาท กับ ฝ่ายผู้ต้องหา ฝ่ายผู้ต้องหา โดย นายประพันธ์ ได้แจ้งว่าตนเป็นเพียงผู้มารับซื้อเสนอแทน เท่านั้น แต่จากการที่ ได้รับมอบหมายจาก นายชาญ ผู้ขับขี่มานั้น ได้แจ้งว่า นายชาญ มีความรู้สึกเสียใจในเหตุการณ์

ดังกล่าว และยินดีที่จะช่วยเหลือในค่าเสียหาย แต่ในจำนวนเท่าใดนั้น นายชาญ ยังไม่ตัดสินใจ ขอให้ได้รับทราบจากคู่กรณีก่อน และจะให้บริษัทประกันภัยช่วยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามสิทธิที่ได้รับด้วย ส่วนบริษัท ประกันภัย โดย นายอรรถาญ แจ้งว่า บริษัทสามารถช่วยเหลือในค่าปลงศพ จำนวน 100,000 บาท ให้ได้ ส่วนค่าเสียหายของรถยนต์นั้น จะต้องมีการประเมินกันอีกครั้งหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงกันได้ ร้อยตำรวจเอกสมพร จึงได้นัดคู่กรณีมาที่สถานีตำรวจอีกครั้ง ในวันที่ 1 มีนาคม 2548 เวลา 10.00 น. ได้บันทึกการตกลงไว้แล้ว ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน จึงได้ให้คู่กรณีกลับไป

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2548 เวลา 10.00 น. คู่กรณีทั้งสองได้แก่ นางสาวสมใจ และ นางสาวสมใจ ฝ่ายผู้ตายและ นายชาญ พร้อมด้วย นายอรรถาญ ตัวแทนบริษัทประกันภัย ได้เข้าร่วมเจรจากันอีกครั้ง โดย ฝ่ายผู้ตายได้เสนอข้อเรียกร้องเหมือนเดิม โดยขอค่าสินไหมทดแทน และ ค่าปลงศพ เป็นเงิน จำนวน 500,000 บาท โดยแจ้งว่าสามีผู้ตายของตนเป็นข้าราชการ และมีรายได้จากการประกอบอาชีพมาก การเรียกร้องในจำนวนนี้ถือว่ายังไม่เหมาะสมที่จะเอาไปเปรียบเทียบกับรายได้ที่จะได้รับในอนาคต แต่เพียงเป็นการเห็นใจกับฝ่ายผู้ต้องหา จึงได้เรียกร้องมาเพียงเท่านี้ อีกทั้งผู้ตายมีเงินจากทางราชการได้แก่ เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ เงินอื่นๆ พอจะเยียวยาได้บ้าง แต่ นายชาญ ก็แจ้งว่าเงินจำนวนดังกล่าวแม้ได้รับการชดใช้จากบริษัทประกันภัยแล้วส่วนที่เกินนั้น ตนไม่สามารถชดใช้ได้ เนื่องจากตนมีอาชีพที่มีรายได้น้อย อีกทั้งมีภาระครอบครัวที่จะต้องดูแลมาก ตนขอเสนอชดใช้ในส่วนของตน เป็นจำนวน 200,000 บาท จากที่บริษัทประกันภัยชดใช้ได้ รวมแล้ว ไม่ต่ำกว่า 300,000 บาท ฝ่ายผู้ตายได้ทราบเช่นนั้นแล้วเกิดความไม่พอใจยิ่งนัก เนื่องจากไม่ได้รับการตอบรับที่เหมาะสม อีกทั้งได้บอกทุกคนตายทั้งคนและเป็นตำรวจด้วย เกิดความรู้สึกไม่พอใจ และอารมณ์เริ่มไม่ดี ฝ่ายผู้ต้องหา จึงได้แจ้งว่าขอพิจารณาดูก่อนว่าจะสามารถชดใช้ได้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงได้ออกไปจากห้องเจรจาของพนักงานสอบสวน และไปปรึกษากับตัวแทนบริษัทประกันภัย หลังจากปรึกษาเรียบร้อยแล้ว จึงได้เข้ามาและแจ้งว่าตนขอรับข้อเสนอดังกล่าว แต่ขอเสนอว่าจะแบ่งชำระเป็นงวดๆ โดยในครั้งแรกในวันที่ 15 มีนาคม 2548 จะชำระให้จำนวน 200,000 บาท ก่อน และจะชำระที่เหลือในงวดต่อไปทุก 15 วัน ครั้งละ ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท หากมีมากก็จะให้มาก จนกว่าจะครบตามที่เรียกร้องดังกล่าว เนื่องจากต้องไปขอยืมในที่ต่างๆ ต่อไป และบริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบการอนุมัติค่าสินไหมทดแทนจำนวน 100,000 บาทให้ ฝ่ายผู้ตาย ได้ทราบดังนั้น จึงได้ไปขอคำแนะนำจากร้อยตำรวจเอกสมพร ๆ ได้แจ้งว่าน่าที่จะทำบันทึกการตกลงกันไว้ ให้ชัดเจนว่าจะชดใช้กันเท่าใด อย่างไร ที่ใด เมื่อใด เพื่อป้องกันการผิดนัดไม่ชำระ และเป็นมูลเหตุในการฟ้องร้องต่อไป และเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าวควรที่จะรับไว้ และให้เห็นใจกันและกัน เพราะอุบัติเหตุจราจรไม่มีใครเจตนาที่จะให้เกิดควรช่วยกันเยียวยาความเสียหาย ฝ่ายผู้ตายจึงได้ตอบตกลง รับข้อเสนอดังกล่าวและให้บันทึกตกลงค่าเสียหาย ตามที่พนักงานสอบสวนได้แนะนำดังกล่าว หลังจากนั้นจึงได้พากันกลับไป และพนักงานสอบสวนได้ดำเนินคดีตามกฎหมายจนฟ้องร้องเรียบร้อยแล้ว และทราบว่าฝ่ายผู้ต้องหาได้ชำระเงินตามที่ครบเรียบร้อยแล้วตามตกลงทุกประการ

ผลสรุป

นายชาญ ถูกศาลพิพากษาลงโทษ ปรับเป็นเงิน 20,000 บาท จำคุก 1 ปี แต่เนื่องจาก จำเลยได้บรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น ประกอบกับไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงให้รอการลงโทษ เป็นเวลา 1 ปี และให้ทำงานบริการสังคม เป็นเวลา 2 สัปดาห์

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

คดีนี้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่คนกลางในฐานะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย โดยให้คำแนะนำ แก่ทั้งสอง แต่ไม่ทำตัวเป็นผู้ตัดสินใจแทน แต่จะให้คำแนะนำในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ และ นำไปสู่การตัดสินใจของคู่กรณี และคู่กรณีได้พูดคุยกันด้วยความเข้าอกเข้าใจกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่ การตกลงเจรจากันได้ดี

กรณีศึกษาที่ 6 : รถจักรยานยนต์ชนท้ายรถประจำทางเสียชีวิต

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2549 ขณะที่ ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ (นามสมมติ) ปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสอบสวนเวรสอบสวนคดีอาญา-จราจร อยู่ที่ สน.บางพลัด ได้รับแจ้งเหตุรถจักรยานยนต์ ฉี่ยวชนท้ายรถยนต์โดยสารประจำทางที่บริเวณที่เกิดเหตุและมีผู้เสียชีวิต จึงได้ไปออกตรวจสถานที่ เกิดเหตุ พบรถยนต์โดยสาร คันหมายเลขทะเบียน 11-2820 กรุงเทพมหานคร และรถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน ร-8077 เชียงราย จอดเสียหายอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ โดยมี นายก้อง (นาม สมมติ) นอนเสียชีวิตอยู่ใกล้กับบริเวณล้อหลังด้านขวาของรถยนต์โดยสารคันดังกล่าว และมี นางสาวแก้ว ซึ่งนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งมีพลเมืองดีนำส่งโรงพยาบาล เจ้าพระยาเพื่อทำการรักษาไว้แล้ว ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ จึงได้จัดทำแผนที่เกิดเหตุ บันทึกการตรวจ สถานที่เกิดเหตุและร่วมกับแพทย์นิติเวชเพื่อทำการชันสูตรศพของ นายก้อง จากนั้นจึงได้นำ รถจักรยานยนต์มาเก็บรักษาไว้ที่ สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด และเดินทางไปทำการสอบสวน นางสาวแก้ว ที่ โรงพยาบาลเจ้าพระยา แต่แพทย์กำลังให้การรักษายู้อยู่ไม่สามารถสอบสวนปากคำได้ จึงได้เขียนใบนำส่งผู้บาดเจ็บเพื่อให้แพทย์ทำการตรวจชันสูตรบาดแผลต่อไป

ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ ได้ทำการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้ว พบว่าในวันที่เกิดเหตุ นายก้อง ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน ร-8077 เชียงราย ฉี่ยวชนท้ายรถยนต์โดยสาร คัน หมายเลขทะเบียน 11-2820 กรุงเทพมหานคร ซึ่งมี นายประสพ เป็นผู้ขับรถ โดยรถโดยสารจอด อยู่บริเวณที่เกิดเหตุ ซึ่งมี นางสาวแก้ว ให้การยืนยันว่าเหตุที่เกิดขึ้นเกิดจากความประมาทของ นายก้อง ซึ่งระหว่างที่ขับขี่รถจักรยานยนต์ นายก้อง ได้ใช้มือซ้ายเอื้อมส่งหมวกนิรภัยให้กับ นางสาวแก้ว ซึ่งนั่งซ้อนอยู่ทางด้านหลัง ทำให้ไม่สามารถห้ามล้อรถจักรยานยนต์ได้ทันเป็นเหตุให้ ฉี่ยวชนที่บริเวณท้ายของรถยนต์โดยสารที่จอดอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุได้รับความเสียหาย เมื่อได้ สอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้ว ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ พนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นว่า ต่อมา เนื่องจากผู้กระทำความผิดในคดีนี้ถึงแก่ความตายเป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(1) จึงเห็นควร “สั่งไม่ฟ้อง” ผู้ต้องหาตาม ข้อกล่าวหาและตัวบทกฎหมายที่อ้างถึงข้างต้น และร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ ได้ทำการเปรียบเทียบ ปรับ นายประสพ เป็นเงินจำนวน 500 บาท ในความผิดฐาน ไม่เปิดสัญญาณไฟไว้แล้ว

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ข้อขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถของผู้อื่นได้รับความเสียหาย และมีผู้ได้รับอันตรายแก่ กาย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

รถจักรยานยนต์ ทะเบียน ร-8077 เชียงราย ได้รับความเสียหาย

นายก้อง เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ

การเจรจา

เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ได้นัดคู่กรณี โดยมี ฝ่ายรถยนต์ ได้แก่ นายประสพ ผู้ขับขีรถยนต์ และ ฝ่ายผู้ตายและผู้บาดเจ็บ นายเกียรติศักดิ์ บิดาของ นาย ก้อง ผู้ตาย และ นางสาวแก้ว ผู้บาดเจ็บ เข้าร่วมเจรจา การเจรจานั้น ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ ได้ ชี้แจงว่าเหตุดังกล่าวเกิดจากความประมาทของ นายก้อง ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์แต่เพียงฝ่ายเดียวที่ ไปชนกับรถยนต์โดยสารประจำทางเอง การเรียกร้องค่าเสียหายอาจจะไม่สามารถทำได้ แต่ก็ อาจจะมีการช่วยเหลือกันได้โดยไม่คิดถึงว่าใครเป็นฝ่ายถูก ฝ่ายผิด ซึ่งนายเกียรติศักดิ์ บิดาผู้ตาย ก็เข้าใจและไม่โต้แย้งใดๆ แต่ถึงอย่างไร นายประสพ ก็ได้ช่วยเหลือเป็นค่าทำศพกับผู้ตายไปเป็นเงิน จำนวน 5,000 บาท เพราะเห็นใจที่บุตรเสียชีวิตและเป็นการช่วยเหลืองานศพไปด้วย และบริษัท ประกันภัยฝ่ายรถจักรยานยนต์ก็ได้ช่วยเหลือตามสิทธิ จำนวน 100,000 บาท แล้ว นายเกียรติศักดิ์ จึงพอใจและไม่โต้แย้งอะไร ส่วน นางสาวแก้ว ก็ไม่โต้แย้งเช่นกัน และได้รับการช่วยเหลือค่า รักษาพยาบาลจากบริษัทประกันภัยด้วยเช่นกันเรียบร้อยแล้ว คู่กรณีสามารถตกลงกันได้แล้วจึงได้ บันทึกลงไว้เป็นหลักฐาน ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์จึงได้บันทึกประจำวันไว้ และสรุปสำนวนส่งพนักงาน อัยการเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าคดีได้สั่งไม่ฟ้องเนื่องจากผู้ขับขีที่เป็นผู้ต้องหา ตาย จึงไม่สามารถ ฟ้องได้ จึงได้ยุติไป

ผลสรุป

คดียุติไม่สามารถฟ้องได้เนื่องจากผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนได้ทำหน้าที่และชี้แจงเหตุผลทางคดีให้คู่กรณีฟังแล้ว โดยใช้บทบาทใน การให้คำแนะนำ และการชี้แนวทางให้คู่กรณีเข้าใจและรับทราบ คู่กรณีก็เข้าใจและได้ตกลงกันตาม ปรากฏดังกล่าว

กรณีศึกษาที่ 7 : ร้อยตำรวจเอกหญิงขับรถเก๋งเฉี่ยวชนรถจักรยานยนต์

พฤติการณ์แห่งคดี

วันที่ 19 กันยายน 2548 เวลาประมาณ 02.30 น. ได้เกิดเหตุรถเฉี่ยวชนกันและมีผู้ได้รับบาดเจ็บที่บริเวณที่เกิดเหตุ ร้อยตำรวจเอกโชคชัย ได้ไปตรวจที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงพบรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า สีแดง คันหมายเลขทะเบียน กข-2064 สิงห์บุรี และรถจักรยานยนต์ยี่ห้อแฟนทอม คันหมายเลขทะเบียน กงจ-331 นนทบุรีดังกล่าวจอดเสียหายอยู่ใกล้กับบริเวณที่เกิดเหตุ โดยรถทั้ง 2 คัน ได้แยกจากจุดเกิดเหตุแล้ว จึงได้ทำการสอบสวน ทราบว่า มี ร้อยตำรวจเอกหญิงแก้วขวัญ (นามสมมติ) ผู้ต้องหาที่ 1 รับว่าเป็นผู้ขับรถยนต์เก๋ง ส่วนผู้ขับขี่และผู้นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ได้รับบาดเจ็บ ทราบชื่อภายหลังว่า นายบุญมี (นามสมมติ) ผู้ต้องหาที่ 2 และนางสาวน้ำค้าง ตามลำดับ ซึ่งมีผลเมืองดีนำส่งโรงพยาบาลไว้แล้วโดย นายบุญมี ได้นำส่งโรงพยาบาลยันฮี ส่วน นางสาวน้ำค้าง ได้นำส่งที่โรงพยาบาลวชิรพยาบาล จากนั้นจึงได้จัดทำแผนที่เกิดเหตุ บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุไว้แล้ว จึงได้ไปทำการสอบสวนผู้บาดเจ็บที่โรงพยาบาล แต่แพทย์กำลังให้การรักษายู่ไม่สามารถทำการสอบสวนปากคำได้ จึงได้กลับมาที่ สน.บางพลัด รับคำร้องทุกข์ตามคดีจราจรที่ 280/2548

จากการสอบสวนคดีนี้ พิจารณาเห็นว่าตามวันเวลาที่เกิดเหตุ นายบุญมีฯ ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน กงจ-331 นนทบุรี ซึ่งมี นางสาวน้ำค้าง ภรรยาของตนนั่งซ้อนท้ายมาด้วย ซึ่งได้ขับรถจากจุดกลับมาถึงบริเวณที่เกิดเหตุโดยมุ่งหน้าสะพานพระราม 7 ได้เปลี่ยนช่องทางเดินรถจากช่องที่ 3 มาช่องทางเดินรถช่องที่ 2 จากซ้าย เป็นเหตุให้ ร้อยตำรวจเอกหญิงแก้วขวัญ ซึ่งขับรถยนต์เก๋ง มาด้วยความเร็ว ไม่สามารถห้ามล้อได้ทันจึงได้เฉี่ยวชนที่บริเวณด้านข้างด้านซ้ายของรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวจนเป็นเหตุให้รถทั้ง 2 คันได้รับความเสียหาย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บดังกล่าวข้างต้น เชื่อว่า เกิดจากการขับขี่รถจักรยานยนต์โดยประมาทของผู้ขับขี่ทั้งสอง โดย ร้อยตำรวจเอกหญิง แก้วขวัญ ถูกแจ้งข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหาย มีผู้ได้รับอันตรายสาหัส และมีผู้ได้รับอันตรายแก่ และนายบุญมี ถูกแจ้งในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหาย มีผู้ได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ร้อยตำรวจเอกโชคชัย ได้ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการสั่งฟ้อง ผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 เรียบร้อยแล้ว

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ความผิดฐาน ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหาย มีผู้ได้รับอันตรายสาหัส และมีผู้ได้รับอันตรายแก่กาย ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 และ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ต้องระวางโทษสูงสุดจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

ความเสียหาย

นายบุญมี ได้รับบาดเจ็บสาหัสมีบาดแผลถลอกตามแขนขา แขนขวาที่อ่อนล่างหัก และนางสาวน้ำค้าง ได้รับบาดเจ็บมีแผลตามแขนขา และรถทั้งสองคันได้รับความเสียหาย

การเจรจา

การเจรจาค่าเสียหาย ร้อยตำรวจเอกโชคชัย ได้นำคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาที่สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด ในวันที่ 25 กันยายน 2548 โดยในวันเจรจาได้มีคู่กรณีได้แก่ฝ่ายหนึ่ง ร้อยตำรวจเอกแก้วขวัญ ผู้ขับขี่รถยนต์คันเกิดเหตุ และอีกฝ่าย นายบุญมี ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ และ นางสาวน้ำค้าง ผู้ซ้อนท้ายและได้รับบาดเจ็บด้วย การเจรจาเป็นไปด้วยดี โดย ในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนได้อธิบายเรื่องราวทางคดีที่เกิดขึ้น และชี้แจงถึงหลักกฎหมายและเหตุผลที่ชี้ถึงความประมาทของแต่ละฝ่าย จนมีการแจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ขับขี่ทั้งสองให้ฟังแล้ว ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจเป็นอย่างดี ไม่มีฝ่ายใดโต้แย้งใด ต่อมาได้ให้แต่ละฝ่ายพูดเจรจากัน โดย ฝ่าย นายบุญมี ได้พูดขอให้อีกฝ่ายช่วยเหลือเรื่องค่ารักษาพยาบาลแก่ตนในจำนวน 5,000 บาท รวมกับฝ่ายของ นางสาวน้ำค้างแล้ว โดยจะไม่ขอเรียกร้องใดๆ อีก ซึ่งนายบุญมีก็ได้สำนึกในการกระทำของตนที่ได้ขับรถประมาทด้วย จึงไม่ขอเรียกร้องใดๆ มาก ส่วน ร้อยตำรวจเอกหญิงแก้วขวัญ ได้ทราบดังนั้น ก็ไม่โต้แย้งใด ยินดีที่จะช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลให้ตามที่เรียกร้อง และก็ยอมรับผิดที่ตนขับขี่ด้วยความประมาทด้วยความเร็วสูงด้วย ต่อมาร้อยตำรวจเอกหญิงแก้วขวัญ ได้มอบเงิน จำนวน 5,000 บาท ให้กับนายบุญมี ต่อหน้าพนักงานสอบสวน เรียบร้อย และได้จัดทำบันทึกการตกลงกันไว้เป็นหลักฐาน

ผลสรุป

นายบุญมี ได้ถูกเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน 500 บาท ส่วน ร้อยตำรวจเอกหญิงแก้วขวัญถูกฟ้องศาล

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวน ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ได้ใช้บทบาทในการชี้ขาดตัดสินทางคดี ให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ แต่ไม่ได้กำหนดค่าเสียหาย บรรยายการเจรจาเป็นไปอย่างดี ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันของทั้งสองฝ่าย ซึ่งคู่กรณีเป็นทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในตัวเอง ยอมรับการกระทำตนและพยายามจะเยียวยาผลที่เกิดขึ้น จนสามารถบรรลุผลสำเร็จดังกล่าว

กรณีศึกษาที่ 8 : รถแท็กซี่ชนรถแวน

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2548 เวลาประมาณ 16.00 น. นางวรรณานามสมมติ อายุ 40 ปี ได้ขับรถแวน คันหมายเลขทะเบียน รฐจ-2750 กรุงเทพมหานคร โดยมี เด็กชายกันตนา (นามสมมติ) และ เด็กชายณัฐนนท์(นามสมมติ) โดยสารมาด้วย ไปตามสิรินธรฯเข้า เมื่อไปถึงบริเวณใกล้เชิงสะพานข้ามสี่แยกบางพลัด ถนนสิรินธรฯเข้า แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าได้มี รถยนต์ แท็กซี่ คันหมายเลขทะเบียน พท-3444 กรุงเทพฯ ซึ่งขับขี่โดยนายสมชาย

(นามสมมติ) อายุ 31 ปี เจ็บป่วยที่บริเวณด้านท้ายและด้านข้างของรถยนต์แวน เป็นเหตุให้รถยนต์แวนเสียหลัก พุ่งเฉี่ยวชนต้นไม้ ซึ่งทำให้นางวรรณณา , เด็กชายกันตนา และ เด็กชายณัฐนนท์ ได้รับความบาดเจ็บ

ร้อยตำรวจเอกชาญชัย ได้ทำการสอบสวนแล้วเห็นว่าเป็นความประมาทของนายสมชายฯ ผู้ขับขี่รถยนต์แท็กซี่ จึงได้แจ้งข้อกล่าวหาให้นายสมชาย ทราบว่า ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหายและมีผู้ได้รับบาดเจ็บ นายสมชาย ทราบข้อกล่าวหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา จึงได้เปรียบเทียบปรับนายสมชายฯ โดยนางวรรณณาฯ และผู้บาดเจ็บยินยอม เป็นเงินจำนวน 400 บาท โดยได้มีการตกลงค่าเสียหายกันเรียบร้อยแล้ว

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหาย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

นางวรรณณา , เด็กชายกันตนา และ เด็กชายณัฐนนท์ ได้รับความบาดเจ็บ และรถยนต์ทั้งสองคัน ได้รับความเสียหาย

การเจรจา

ในวันที่ 28 มีนาคม 2548 เวลาประมาณ 18.00 น.หลังจากที่ ร้อยตำรวจเอกชาญชัย ได้ทำการสอบสวนการขับขี่ต่างๆ จนเรียบร้อยแล้ว และสรุปเหตุดังกล่าวเกิดจากความประมาทของ นายสมชาย ร้อยตำรวจเอกชาญชัยจึงได้ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงเจรจากัน ได้ความว่า นางวรรณณา เรียกร้องเพียงแค่ว่าค่ารักษาพยาบาลของ ตนกับ บุตรทั้งสอง จำนวน 3,500 บาท และเรียกร้องค่าซ่อมรถยนต์ของตน ตามที่เสียหายจริง โดย นายสมชาย ได้ต่อรองค่าเสียหายดังกล่าว ว่าขอจ่ายเป็นเงิน จำนวน 2,000 บาท ส่วนค่าซ่อมนั้น ตนจะไปขอให้ผู้รถยนต์แท็กซี่ของตน เป็นผู้จัดการให้ บริษัทประกันภัยซ่อมแซมให้ นางวรรณณา ไม่ยินยอมตามที่ขอมาในสวนค่ารักษาพยาบาล เนื่องจาก บุตรของตนทั้งสอง มีอาการบาดเจ็บพอสมควร อีกทั้งยังเกิดความตกใจ เสียขวัญในเหตุการณ์ครั้งนี้มาก จึงลดให้เหลือ 3,000 บาท นายสมชาย ได้ทราบดังนั้นจึงตอบตกลงที่จะจ่ายให้ โดยไม่ได้แย้งใดๆ แต่จะขอจ่ายในวันนี้เพียง 1,500 บาท ก่อน ส่วนที่เหลือจะมาจ่ายในอีก 1 สัปดาห์ นางวรรณณา ตอบตกลง และขอให้ ร้อยตำรวจเอกชาญชัย ลงบันทึกประจำวัน ให้ด้วย ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ พนักงานสอบสวนจึงลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน และให้คู่กรณีปฏิบัติตามตกลงกันต่อไป

ผลสรุป

นายสมชาย ถูกปรับเป็นเงิน 500 บาท

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวน ได้ใช้อำนาจในการชี้ขาดว่าฝ่ายไหนเป็นฝ่ายผิด และจะต้องรับผิดชอบ ค่าเสียหาย ซึ่งคู่กรณีก็ไม่ได้แย้งใด ฝ่ายผู้ต้องหาแสดงออกถึงความรับผิดชอบเป็นอย่างดี และฝ่ายผู้เสียหายได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสมแล้ว

กรณีศึกษาที่ 9 : รถแท็กซี่เฉี่ยวชนคนข้ามถนน

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2548 ร้อยตำรวจเอก สามารถ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด ได้รับแจ้งคดีจราจรดังกล่าวข้างต้น โดยสอบสวนแล้วปรากฏว่า นายภาคภูมิ (นามสมมติ) อายุ 31 ปี ได้ขับรถแท็กซี่ คันหมายเลขทะเบียน ทน-4367 กรุงเทพมหานคร ไปตามถนนจรดวิถีสุขศาสตร์ฯ เข้า เมื่อไปถึงบริเวณใกล้ปากซอยจรดวิถีสุขศาสตร์ 86/2 แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าได้มี นางมาก (นามสมมติ) เดินข้ามถนนอยู่ ทำให้นายภาคภูมิ ไม่สามารถห้ามล้อรถแท็กซี่ได้ทันเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนนางมาก ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วเห็นว่าเป็นความประมาทของนายภาคภูมิ จึงได้แจ้งข้อกล่าวหาให้นายภาคภูมิ ทราบว่าขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ นายภาคภูมิ ให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจึงได้เปรียบเทียบปรับนายภาคภูมิ ซึ่งมี นางมาก ผู้เสียหายยินยอมให้ปรับ เป็นเงินจำนวน 400 บาท ส่วนค่าเสียหายคู่กรณีจะตกลงกันเรียบร้อยแล้ว

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

นางมาก ได้รับบาดเจ็บ เล็กน้อยมีแผลฟกช้ำตามแขนและขา

การเจรจา

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2548 ร้อยตำรวจเอกสามารถ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี ได้นัดหมายคู่กรณีได้แก่ นายภาคภูมิ ผู้ขับซึ่งรถยนต์แท็กซี่ ฝ่ายหนึ่ง และ นางมาก ผู้บาดเจ็บ ฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองได้มาเจรจากันที่ห้องพักของร้อยตำรวจเอกสามารถ ณ สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด ผลการเจรจาปรากฏว่า นางมาก เรียกร้องค่ารักษาพยาบาลรวม เป็นเงิน จำนวน 2,000 บาท นายภาคภูมิ ได้ตอบตกลง และได้จ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว พนักงานสอบสวนจึงได้จัดทำบันทึกการตกลงค่าเสียหายไว้ และลงบันทึกประจำวันไว้เรียบร้อยแล้ว

ผลสรุป

นายภาคภูมิ ถูกปรับ เป็นเงิน 400 บาท

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนได้ชี้ว่าฝ่าย นายภาคภูมิ เป็นฝ่ายประมาท และให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย เป็นการแสดงออกถึงบทบาทในการตัดสินจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

กรณีศึกษาที่ 10 : รถจักรยานยนต์ชนบรรทุก 6 ล้อ

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2549 ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด ได้รับแจ้งเหตุคดีจราจร มีพฤติการณ์กล่าวคือ นายกระโทก (นามสมมติ) อายุ 42 ปี ได้ขับรถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน นวค-543 กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีนางน้ำทิพย์ (นามสมมติ) ซ้อนท้ายมาด้วย โดยขับพาทันมาจากสะพานสะพานกรุงธน มุ่งหน้าไปทางสี่แยกบางพลัด เมื่อถึงบริเวณสี่แยกบางพลัด ได้ขับรถเลี้ยวซ้ายมุ่งหน้าไปทางแยกบรมราชชนนี เมื่อมาจากแยกบางพลัดได้ประมาณ 20 เมตร ปรากฏว่าได้มีรถยนต์บรรทุก 6 ล้อ คันหมายเลขทะเบียน 96-3279 กรุงเทพฯ ซึ่งมี นายดอกกรัก (นามสมมติ) เป็นผู้ขับ ได้ขับมาในทิศทางเดียวกันกับ นายกระโทก โดยได้ขับแซงรถของนายกระโทก ทำให้ล้อหลังด้านซ้ายของรถยนต์บรรทุก ได้เกี่ยวที่บริเวณด้านท้ายรถจักรยานยนต์ของนายกระโทก ทำให้รถเสียหลัก จนล้มไปกับพื้น และทำให้นางน้ำทิพย์ได้รับบาดเจ็บ

ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ ได้สอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้ว เห็นว่าเป็นความประมาทของนายดอกกรัก ผู้ขับขี่รถยนต์บรรทุก จึงได้แจ้งข้อหาให้นาย ดอกกรัก ทราบว่า “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหายและมีผู้ได้รับบาดเจ็บ” นายดอกกรัก ทราบข้อกล่าวหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ยินดีที่จะรับผิดชอบค่าเสียหายด้วย ร้อยตำรวจเอกวรพงษ์ จึงได้จัดการเจรจาจนเรียบร้อยแล้ว จึงได้เปรียบเทียบปรับ นายดอกกรัก ผู้ต้องหา โดยนายกระโทก และนางน้ำทิพย์ ผู้เสียหาย ให้ความยินยอม เป็นเงินจำนวน 400 บาท ผู้ต้องหาชำระค่าปรับแล้วคดีก็เป็นอันเลิกกัน และยุติลง ส่วนค่าเสียหายคู่กรณีจะปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันภายหลังต่อไป

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ทรัพย์สินเสียหาย ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

นายกระโทก และ นางน้ำทิพย์ได้รับบาดเจ็บตามแขนและขาเล็กน้อย

รถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน นวค-543 กรุงเทพมหานคร ได้รับความเสียหาย

การเจรจา

หลังจากเกิดเหตุ พนักงานสอบสวนได้จัดให้มีการเจรจากันที่ห้องทำงาน บน สน.บางพลัด โดยมี นายกระโทก ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ นางสาวน้ำทิพย์ ผู้ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ และ นายดอกกรัก ผู้ขับขีรถบรรทุก มาเข้าร่วมเจรจา โดยพนักงานสอบสวนได้ชี้แจงเหตุผลของข้อกฎหมายในการพิจารณาว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายประมาท โดยได้ชี้ให้ นายดอกกรัก เป็นฝ่ายขับรถประมาท หลังจากนั้น จึงได้ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายไปเจรจากันเอง ผลปรากฏว่าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่สามารถเจรจาเรื่องค่าเสียหายได้ เนื่องจาก นายกระโทก ได้เรียกร้องค่าเสียหายเป็นจำนวน 5,000 บาท และ นางสาวน้ำทิพย์ ได้เรียกร้องค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวน 2,000 บาท นายดอกกรัก ไม่มีเงินให้เนื่องจากเป็นคนหาเช้ากินค่ำ รับจ้างไปวันๆ และมีภาระที่จะต้องรับผิดชอบมาก พนักงานสอบสวนจึงได้ลงบันทึกประจำวันไว้ และได้เปรียบเทียบปรับ นายดอกกรัก ไปเป็นเงินจำนวน 400 บาท เพื่อให้คู่กรณีไปฟ้องร้องทางแพ่งที่ศาลกันเอง

ผลสรุป

นายดอกกรัก ถูกปรับเป็นเงินจำนวน 400 บาท

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

พนักงานสอบสวนได้จัดให้มีการเจรจา โดยมีอีกฝ่ายเป็นผู้มีอำนาจเหนืออีกฝ่ายในการเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งการเจรจานั้น คู่กรณีได้เจรจากันเอง พนักงานสอบสวนไม่ได้มีส่วนไปเกี่ยวข้องในการกำหนดค่าเสียหาย หรือพูดคุยใดๆ เลย และคู่กรณีก็คุยด้วยบรรยากาศที่ตึงเครียด การเจรจาเป็นไปด้วยความยากลำบาก จนสุดท้ายก็ตกลงกันไม่ได้

กรณีศึกษาที่ 11 : รถแท็กซี่ขับชนคนข้ามถนน

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 นายเทพ (นามสมมติ) อายุ 51 ปี ได้ขับรถแท็กซี่ คันหมายเลขทะเบียน มง- 1785 กรุงเทพมหานคร ไปตามถนนจรูญสิทธิวงศ์ขาออก จากสี่แยกบางพลัด มุ่งหน้าไปทางสะพานพระราม 7 โดยขับอยู่ในช่องทางที่ 2 จากซ้าย เมื่อขับมาถึงบริเวณฝั่งตรงข้ามห้างโลตัส ปรากฏว่าได้มีนายวินัย (นามสมมติ) ได้วิ่งข้ามถนน อย่างกะทันหัน ทำให้นายเทพไม่สามารถห้ามล้อรถแท็กซี่ได้ทันเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนนายวินัย ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลถลอกตามแขนขา เล็กน้อยไม่มีอาการสาหัส ต่อมาในวันที่ 31 พฤษภาคม 2550

ร้อยตำรวจเอกสามารถ ได้ทำการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้ว เห็นว่าเป็นความประมาทของนายเทพ จึงได้แจ้งข้อกล่าวหาให้นายเทพ ทราบว่า “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ” นายเทพทราบข้อกล่าวหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา จึงได้จัดให้คู่กรณีเจรจากันจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้เปรียบเทียบปรับนายเทพ โดย นายวินัย ผู้เสียหาย ยินยอม เป็นเงินจำนวน 400 บาท ผู้ต้องหาชำระค่าปรับแล้วคดีอาญาลงเลิกกัน

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

นายวินัย ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลลอกตามแขนขา ข้อศอก เล็กน้อย ไม่มีอาการสาหัส สามารถรักษาให้หายได้ประมาณ 7 วัน หากไม่มีอาการแทรกซ้อน

การเจรจา

หลังจากเกิดเหตุ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้พากันมาเจรจาทกลงกันที่สถานีตำรวจ โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นคนกลาง การเจรจานั้นในตอนแรกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ยากเนื่องจากผู้บาดเจ็บต้องการค่าเสียหายค่อนข้างสูง โดยเรียกร้องค่ารักษาพยาบาล และค่าสินไหมทดแทนจำนวน 10,000 บาท ซึ่งถือว่าค่อนข้างสูงเทียบกับอาการบาดเจ็บ แต่ภายหลังพนักงานสอบสวนได้ให้คำแนะนำและเปรียบเทียบกับคดีอื่นที่เคยมีการเรียกร้องมาแล้วว่าคดีลักษณะนี้เรียกกันก็แค่อย่างมา 5,000 บาท ขึ้นอยู่กับการรักษาและค่ารักษาที่จ่ายไปจริง และการขาดจากงานจริง นายวินัย จึงได้ขอเรียกร้องค่าเสียหายตนเป็นเงิน 3,000 บาท นายเทพ จึงยินยอมจ่ายค่าเสียหายดังกล่าว โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีความเข้าใจกันและจบกันด้วยดี

ผลสรุป

นายพิทักษ์ ถูกปรับเงิน จำนวน 400 บาท

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

คดีนี้พนักงานสอบสวนเป็นคนกลางใช้อำนาจตามกฎหมายชี้ขาดว่าฝ่ายใดเป็นผู้ทำผิด และให้คำแนะนำแก่คู่กรณีในการเจรจาทกลงกัน แต่ไม่ได้สั่ง หรือบังคับให้ฝ่ายผิดต้องชดใช้ค่าเสียหายแต่อย่างใด

กรณีศึกษาที่ 12 : รถยนต์ขับชนรถจักรยานยนต์ได้รับบาดเจ็บ

พฤติการณ์แห่งคดี

เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 เวลาประมาณ 07.30 น. ร้อยตำรวจเอกศักดิ์ชาย (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด ได้รับแจ้งอุบัติเหตุจราจร นางสาว วรรณภัทร (นามสมมติ) อายุ 39 ปี ได้ขับรถยนต์ คันหมายเลขทะเบียน ศด - 3691 กรุงเทพมหานคร ไปตามถนนสิรินธรขาเข้าจากตลิ่งชันมุ่งหน้าสี่แยกบางพลัด เมื่อมาถึงบริเวณที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าได้มีรถจักรยานยนต์ คันหมายเลขทะเบียน ขกก-627 นครปฐม ซึ่งมี นางสาวปนัดดา (นามสมมติ) เป็นผู้ขับขี่ และ นางสาวพิมพ์พา (นามสมมติ) เป็นผู้ซ้อนท้ายมาด้วย โดย นางสาวปนัดดา ได้ขับขี่เปลี่ยนช่องทางเดินโดยกะทันหัน เป็นเหตุให้รถทั้ง 2 คัน เฉี่ยวชนกัน ได้รับความเสียหาย

ร้อยตำรวจเอกศักดิ์ชาย ได้ทำการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้วเห็นว่าของ นางสาวปนัดดา เป็นฝ่ายประมาท จึงได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ ว่า “ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนรถผู้อื่นได้รับความเสียหาย” นางสาวปนัดดา ทราบข้อกล่าวหาแล้วให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา จึงได้เปรียบเทียบปรับ นางสาวปนัดดา ผู้ต้องหาโดย ผู้เสียหายยินยอม เป็นเงินจำนวน 400 บาท คดีจึงเป็นอันยุติไป

ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมาย

ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เฉี่ยวชนผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ทรัพย์สินเสียหาย ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43(4),157 ปรับตั้งแต่ 400 ถึง 1,000 บาท และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390

ความเสียหาย

นางสาวปนัดดา และ นางสาวพิมพา ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลถลอกตามแขนขาเล็กน้อย ไม่มีอาการบาดเจ็บสาหัส

การเจรจา

หลังเกิดเหตุคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้มาตกลงเจรจากันที่ห้องสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด พนักงานสอบสวนได้ให้คู่กรณีทั้งสองให้การว่าแต่ละคนขับขี่มาอย่างไร เพื่อที่พนักงานสอบสวนจะได้พิจารณาว่าใครเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อให้ นางสาวปนัดดา เป็นผู้พูดก่อนปรากฏว่าตนได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ของตนเปลี่ยนช่องทางกะทันหัน โดยไม่ได้ดูให้ดีก่อน จึงชนกับรถยนต์ที่นางสาววรภัทร ขับมา ดังกล่าว และ นางสาววรภัทร ก็ให้การว่าตนขับรถในช่องทางของตนมาดี ๆ ไม่เร็วมาก ทำให้เฉี่ยวชนกับ รถจักรยานยนต์ของ นางสาววรภัทร เป็นเหตุให้มีคนเจ็บ และรถจักรยานยนต์เสียหาย ดังกล่าว เมื่อพนักงานสอบสวนได้ฟังคู่กรณีได้ให้การแล้ว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นางสาวปนัดดาเป็นฝ่ายผิด และจากการที่ตนเป็นฝ่ายได้รับบาดเจ็บด้วย จึงไม่สามารถเรียกร้องใดๆ จากคู่กรณีได้ แต่เมื่อพนักงานสอบสวนได้เปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องกัน นางสาววรภัทร ก็ไม่เรียกร้องอะไร จาก ฝ่าย นางสาวปนัดดา เพราะเห็นว่าได้รับบาดเจ็บและรถจักรยานยนต์ก็ได้รับความเสียหาย ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงกันได้ โดยไม่มีการเรียกร้องใดๆ ต่อกัน

ผลสรุป

นางสาวปนัดดา ผู้ต้องหา ถูกปรับ เป็นเงินจำนวน 400 บาท

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

คดีนี้พนักงานสอบสวนได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายให้การ และแสดงออกเต็มที่ในความต้องการของตนเอง และผู้ต้องหา ซึ่งเป็นฝ่ายที่ตกเป็นผู้บาดเจ็บที่ได้รับความเสียหาย ก็ได้แสดง ความรับผิดชอบในการกระทำตน และไม่เรียกร้องใดๆ จากฝ่ายคู่กรณี

สรุปท้ายบท

การจัดการความขัดแย้งของพนักงานสอบสวนในแต่ละกรณีศึกษา หรือแม้แต่ท้องที่จะมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยของแต่ละพื้นที่ และประสบการณ์ส่วนตัวของพนักงานสอบสวนแต่ละคน ซึ่งในการจัดการความขัดแย้งนั้นเป็นหน้าที่ในการบริการของพนักงานสอบสวนในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้คู่กรณีมีความปรองดอง และเป็นการง่ายต่อการดำเนินคดีในชั้นอัยการ และชั้นศาลต่อไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปของแต่ละคดีในประเด็นของความเสียหายทางแพ่ง และแม้แต่กระทั่งความเสียหายในทางอาญา หากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบในความประมาทของตน อีกทั้งมีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะให้คดีเสร็จสิ้น สร้างความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจต่อพนักงานสอบสวน อันจะทำให้คู่กรณีร้องเรียนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน หรือฟ้องร้องพนักงานสอบสวนได้

ดังนั้น ในการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเพื่อจัดการเจรจาในเรื่องค่าเสียหายทางแพ่งของคู่กรณีในคดีจราจรนั้น ไม่มีรูปแบบตายตัว ในการปฏิบัติ อีกทั้งเป็นหน้าที่ที่เรียกได้ว่าเป็นการบริการต่อประชาชน จนประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งในบางครั้งพนักงานสอบสวนบางท่านไม่ปฏิบัติตามด้วยการบริการอย่างเคร่งครัด ประชาชนก็เข้าใจว่าพนักงานสอบสวนท่านนั้นไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เกิดความไม่เข้าใจกันขึ้น จนนำไปสู่การร้องเรียน หรือฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการจัดการความขัดแย้งคือการให้แต่ละฝ่ายได้สนองความต้องการของตนเองในระดับที่พึงพอใจ และทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษา

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้ง ในคดีอุบัติเหตุจราจร : กรณีศึกษากองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ประการแรก เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน และสังคม และประการที่สอง เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ของพนักงานสอบสวนในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก ซึ่งผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา จำนวน 12 คดี ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ในระหว่างเดือนมกราคม ปี พ.ศ.2548 ถึงเดือนสิงหาคมปี พ.ศ.2550 พบว่า ภาพรวมของการจัดการความขัดแย้งในคดีจราจรทางบกของพนักงานสอบสวน มีรายละเอียดสามารถนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ดังนี้

1.พนักงานสอบสวน : ต้นธารกระบวนการยุติธรรมในการจัดการความขัดแย้ง

พนักงานสอบสวน ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกฎหมายให้อำนาจ และหน้าที่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ¹ เมื่อเกิดการกระทำ ความผิดทางอาญาเกิดขึ้นในท้องที่ที่ตนเองมีอำนาจ และมีหน้าที่ในการสอบสวน โดยกระบวนการในการสอบสวนเริ่มจากการที่พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ และได้สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน อันได้แก่ การสอบสวนปากคำผู้เสียหาย การสอบสวนพยานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมหลักฐานเท่าที่สามารถจะทำได้ จนกระทั่งมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับ ผู้ต้องหา และเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา โดยการสอบสวนผู้ต้องหา และสรุปสำนวนส่ง พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลตามกฎหมายต่อไป

ในการคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกนั้น พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจในการเข้ามาสู่ กระบวนการได้มีหลายวิธี อาทิเช่น การได้รับแจ้งความร้องทุกข์จากคู่กรณี หรือการได้รับแจ้งเหตุ จากพลเมืองดี หรือเจ้าหน้าที่ที่พบเหตุแจ้งให้ทราบ แล้วพนักงานสอบสวนได้เดินทางออกไป ตรวจสอบ เมื่อพนักงานสอบสวนได้เข้าสู่กระบวนการเรียบร้อยแล้ว ก็จะดำเนินการสอบสวนตาม ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรับแจ้งเหตุ และรวบรวมพยานหลักฐาน

นับตั้งแต่การออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การเก็บพยานวัตถุ ร่องรอย พยานหลักฐาน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นๆ ที่น่าจะเกี่ยวข้องในทางคดี จัดการเกี่ยวกับผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต หรือรถคันเกิดเหตุในคดี

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2(6),(11)

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการสอบสวน ณ ที่ตั้งสถานที่ตำรวจ ได้แก่ การสอบสวนปากคำผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือดำเนินการอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดให้คู่กรณีเจรจาไกล่เกลี่ยค่าเสียหาย

ขั้นตอนที่ 4 สรุปสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการ

จากขั้นตอนโดยสังเขปในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนนั้น จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนมีความรับผิดชอบหลักในการจัดให้คู่กรณีไกล่เกลี่ยเรื่องค่าเสียหายกัน โดยในบางคดี

พนักงานสอบสวนมีบทบาทมากในการชี้ขาดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยใช้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นเพียงส่วนเสริมที่อาจจะทำให้การจัดการความขัดแย้งเกิดผลสัมฤทธิ์ช้า หรือเร็วขึ้นเท่านั้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการกระทำของพนักงานสอบสวนจะกระทำการใด ก็ต้องทำด้วยหลักการของเหตุผลด้วยความยุติธรรม และความเป็นธรรมตามกฎหมาย เพราะมิฉะนั้นก็จะไม่สามารถบรรลุถึงความปรองดองได้เลย

2. ผู้เสียหาย

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะมีลักษณะของการได้รับความเสียหายหลายรูปแบบ เช่น

ก. ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง

คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงอันเป็นผลที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นๆ

ข. ผู้ได้รับความเสียหายทางอ้อม

คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใด จากการทำความผิดนั้นๆ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นใดก็ตาม ทั้งทางกาย จิตใจ หรืออื่นๆ

เมื่อได้รับความเสียหายแล้วจะต้องได้รับความเสียหาย และพนักงานสอบสวนได้จัดการเพื่อให้เกิดการเยียวยา ในระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย โดยการเยียวยาต่อผู้เสียหาย มีลักษณะแบ่งแยกได้ดังนี้

1. การชดใช้ในลักษณะนามธรรม เป็นการที่ผู้รับผิดชอบจะต้องกระทำเพื่อชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายด้วยการแสดงออกโดยที่ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องได้รับการชดเชย ไม่ได้รับสิ่งของใดๆ ไว้ อันเป็นการตอบแทนในการชดใช้ค่าเสียหาย เช่น การขอโทษ การขอขมา การจัดงานพิธีบายศรีสู่ขวัญ

2. การชดใช้ในลักษณะรูปธรรม เป็นการที่ผู้รับผิดชอบได้มอบสิ่งของใดๆ อันเป็นการชดใช้เยียวยา แก่ผู้เสียหาย ตามลักษณะของการได้รับความเสียหาย หรือการเจรจาตกลงกันระหว่างทั้งสอง เช่น การชดใช้ด้วยเงิน สิ่งของ การจัดการให้กลับไปสู่สภาพเดิม

3. ผู้ต้องหา หรือผู้กระทำผิด

ในคดีจราจรทางบก สามารถแบ่งเป็น ประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1.คดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิด พรบ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 หรือกฎหมายอื่นเกี่ยวกับรถนั้นๆ โดยไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้อื่น

2.คดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน

3.คดีจราจรที่เกิดจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเกิดความเสียหายต่อชีวิต หรือร่างกาย และหรือทรัพย์สิน

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามประเภทดังกล่าวข้างต้นแล้ว โดยหลักแล้วผู้ต้องหา จะมีความคิดที่จะปฏิเสธไว้ก่อน เมื่อได้รับทราบผลการตัดสินชี้ขาดในทางคดีของพนักงานสอบสวน จนนำไปสู่การที่ตนถูกดำเนินคดีแล้วนั้น ก็จะไม่การต่อสู้คดีจนถึงที่สุด ยกเว้นเสียแต่มีพยานหลักฐานแน่ชัดและยอมรับในพยานหลักฐานและผลการพิจารณาชี้ขาดของพนักงานสอบสวนนั้น การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนต่อผู้กระทำความผิดไม่ว่าคดีใดก็ตามหากผู้กระทำความผิดมีข้อโต้แย้งซึ่งเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่จะกระทำได้ตามกฎหมายนั้น เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความลำบากต่อพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก บางคดีเห็นได้ว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะได้กระทำความผิดจริงแต่พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะเอาผิดได้ก็อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลถึงการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมต่อไป

ลักษณะของผู้กระทำความผิดในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก สามารถสังเคราะห์พฤติกรรมเฉพาะได้ดังนี้

1.ผู้กระทำความผิดสามารถเป็นบุคคลไม่จำกัดลักษณะทางกายภาพ เพศ อายุ อื่นๆ

2.ผู้กระทำความผิดมีส่วนน้อยมากที่จะยอมรับผิดในการกระทำโดยประมาทของตน เพราะด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น อาจจะคิดว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังแล้ว ไม่เกิดจากความประมาทของตน เพราะความเข้าใจในหลักกฎหมายผิดไป หรืออาจจะคิดว่าไม่มีพยานในที่เกิดเหตุที่จะยืนยันการกระทำผิดของตนได้ จึงได้ปฏิเสธไป

3.ผู้กระทำความผิด หรืออาจจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ส่วนใหญ่จะมีผู้ช่วยวิ่งเต้น หรือฝากให้ดูแลในทางคดี

4.ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะผลัดภาระไปให้บริษัทประกันภัย หรือผู้อื่นที่สามารถรับผิดชอบแทนตนได้ เช่น ลูกจ้าง เพื่อน ผู้อื่นที่มีใบอนุญาตขับขี่ แทนผู้กระทำความผิดที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่ เป็นต้น

ในทฤษฎีที่ว่าด้วยลักษณะของผู้กระทำความผิดในบางทฤษฎีนั้น ไม่สามารถนำมาใช้บ่งบอกถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดในคดีจราจรได้ เพราะเหตุผลในลักษณะผู้กระทำความผิด 1 ข้างต้น ซึ่งในบางกรณีเราไม่สามารถที่จะระบุได้ว่าบุคคลลักษณะแบบนี้จะเป็นผู้กระทำความผิดในคดีจราจร แต่เราอาจจะคาดหมายได้ว่าบุคคลที่มีลักษณะเช่นใด หากได้มาเป็นผู้ขับขี่รถอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ผู้ที่ดื่มสุราจนมีอาการมึนเมา หรือผู้ที่อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย หรืออารมณ์โกรธง่าย ดังนั้นการจะชี้ให้ชัด

ว่าผู้ใดจะเป็นผู้กระทำผิดในคดีจราจรก็ได้มีองค์ประกอบในลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางพฤติกรรมมาประกอบด้วย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา สามารถอธิบายลักษณะของความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจรได้ดังนี้

1. ด้านมูลเหตุทางคดีของการเกิดอุบัติเหตุ (สาเหตุของการขัดแย้ง)

1.1 เกิดจากการไม่ได้รับที่แต่ละฝ่ายไม่ได้ประโยชน์ หรือผลประโยชน์ตอบแทนตามที่ตนต้องการ หรือเกิดความสงสัยข้อใจความถูกต้องของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่คนกลาง ในการจัดการความขัดแย้ง และการชดใช้เยียวยา

1.2 ความขัดแย้งเกิดจากการตนไม่ได้รับการตอบสนองอันสืบเนื่องมาจากการประสบการณ์ที่ตนได้มาพบเห็น หรือเห็นตัวอย่างจากคดีอื่นๆ ที่ได้รับแล้วนำมาซึ่งเปรียบเทียบกับลักษณะคดีของตน จนทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในบางประเด็นเกี่ยวกับการตกลงเจรจา

2. สาเหตุที่ทำให้มีผลต่อระดับของความขัดแย้งในคดีจราจร

2.1 ระดับของความขัดแย้งเกิดจากความขัดแย้งของสาเหตุการขัดแย้ง หากแต่ละฝ่ายทราบสาเหตุว่าเกิดจากความประมาทของฝ่ายในแน่ชัด ก็จะทำให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปได้ง่าย

2.2 ระดับความขัดแย้งเกิดจากลักษณะทางอารมณ์ ทางกายภาพของคู่กรณีแต่ละฝ่าย หากฝ่ายใดใช้อารมณ์รุนแรงเข้ามาในการเจรจาก็จะทำให้การจัดการเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

2.3 เกิดจากแต่ละสังคม หรือแต่ละชุมชนจะมีระบบ ระเบียบในการสร้างมาตรฐานของการจัดการ ว่ามีความเข้มงวดมากน้อยเพียงไร

3. ระยะเวลาของการจัดการทางคดี

3.1 การจัดการความขัดแย้งจะจบลงได้ยากหากคู่กรณีแต่ละฝ่ายไม่จำกัดความต้องการของตนให้อยู่ในกรอบที่ชัดเจน

3.2 การจัดการความขัดแย้งจะยืดยาวหากคู่กรณีไม่เห็นพ้องต้องกันเรื่องความต้องการของแต่ละฝ่าย แล้วนำมาหาจุดกึ่งกลางที่สมดุลย์กัน

3.3 การจัดการความขัดแย้งจะสิ้นสุดเร็ว คู่กรณีแต่ละฝ่ายรวมทั้งผู้จัดการความขัดแย้งจะต้องคำนึงถึงผลของการจัดการให้เกิดความปรองดองกัน มากกว่าการจะเอาชนะกันทางกฎหมายเท่านั้น

3.4 การจัดการความขัดแย้ง ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้ทำหน้าที่จัดการความขัดแย้ง ได้แก่ พนักงานสอบสวน คนกลางอื่นๆ

รูปแบบที่จะสามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ได้สำเร็จบ่อยครั้งที่สุด คือ รูปแบบที่ 5 ซึ่งคู่กรณีส่วนใหญ่จะเชื่อในคำวินิจฉัยและยอมรับในอำนาจของผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน ส่วนรูปแบบที่ไม่น่าจะใช้รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ได้สำเร็จที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 ซึ่งการให้แต่ละฝ่ายมีอำนาจในการตัดสินใจเองโดยไม่มีจุดผูกมัดของการเจรจาจะทำให้การเจรจาเกิดปัญหาที่สมประโยชน์กันได้ยากขึ้น ส่วนในรูปแบบอื่นๆ สามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อให้เกิดผลสำเร็จได้ในบางกรณี ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละคดี นั้นๆ ไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจร : กรณีศึกษากองบังคับการตำรวจนครบาล 7 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน และสังคม และ เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ของพนักงานสอบสวนในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก และนำผลการศึกษา นำไปสร้างแนวทางการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจร และใช้เป็นแนวทางที่พนักงานสอบสวนจะนำวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก อีกทั้งเพื่อเสนอแนะข้อมูล องค์ความรู้ และผลการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสังคม โดยส่วนรวม โดยการศึกษาแบบการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์

ขอบเขตการศึกษา เน้นศึกษาเฉพาะคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก ที่เกิดความเสียหายทั้งทางด้านทรัพย์สิน ร่างกายและชีวิต อีกทั้งเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย ในพื้นที่เขตอำนาจสอบสวนของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เพราะเป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์เกิดอุบัติเหตุจราจรสูงพื้นที่หนึ่งของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งผู้วิจัยเริ่มทำการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 ถึงเดือนสิงหาคม 2550

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจร : กรณีศึกษากองบังคับการตำรวจนครบาล 7” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.วิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ของพนักงานสอบสวนในการเจรจาต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก

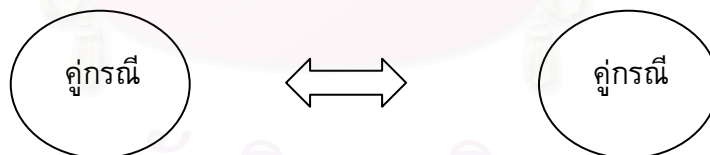
คดีอุบัติเหตุจราจรทางบกเป็นคดีที่มีลักษณะของปัจจัยหลักที่พิเศษคดีหนึ่งในบรรดาที่เกิดขึ้น ซึ่งแต่ละท้องที่จะมีลักษณะของปัจจัยปลีกย่อยที่แตกต่างกันออกไป โดยลักษณะของปัจจัยหลักดังกล่าวสามารถอธิบายโดยใช้หลักโครงสร้างความผิดทางอาญาในส่วนขององค์ประกอบภายนอก อันประกอบด้วย 1.ผู้กระทำ ซึ่งได้แก่ผู้ต้องหาที่กระทำผิดฐานขับซึ่รถประมาท 2. ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต หรือได้รับความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน และมี3. การกระทำผิดด้วยการขับซึ่รถด้วยความประมาท อันปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งทุกๆ คนมีสิทธิที่จะตกเป็นผู้กระทำผิด และหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินได้ แม้ไม่มีเจตนาชั่วร้าย เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะเกิดความประมาท และได้รับผลจากการกระทำประมาทของผู้อื่นโดยไม่รู้ตัวก็ได้

เมื่อเกิดคดีอุบัติเหตุจราจรขึ้นแล้ว ผู้ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในทางคดีแน่นอนก็จะเป็นพนักงานสอบสวน และอีกสถานหนึ่งคือการเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุว่ามีอุบัติเหตุจราจรทางบกแล้วก็ต้องรีบดำเนินการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานโดยการไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการเข้ามาสู่ของคดี เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุก็ต้องจัดการเบื้องต้นในทางการสอบสวน เช่น การตรวจสถานที่เกิดเหตุ เก็บพยานวัตถุ ร่องรอยพยานหลักฐาน หากมีผู้เสียชีวิตก็จะได้แจ้งแพทย์ให้มาร่วมชันสูตรพลิกศพ และช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ รวมทั้งการกระทำทั้งหลายอื่น ๆ ที่จะสามารถทำได้ในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เมื่อพนักงานสอบสวนได้จัดการเบื้องต้นจนเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะดำเนินการสอบสวนปากคำจนได้ข้อสรุปทางคดีแล้วว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็น หรือน่าจะเป็นอย่างไรมากที่สุด เท่าที่พยานหลักฐานที่ได้มา และวินิจฉัยทางคดีเบื้องต้นว่าเป็นความประมาทของฝ่ายใด ซึ่งให้ฝ่ายนั้นได้รับทราบ จนเข้าใจดีแล้ว และหากมีข้อโต้แย้งก็ต้องเข้าสู่กระบวนการชั้นศาลต่อไป

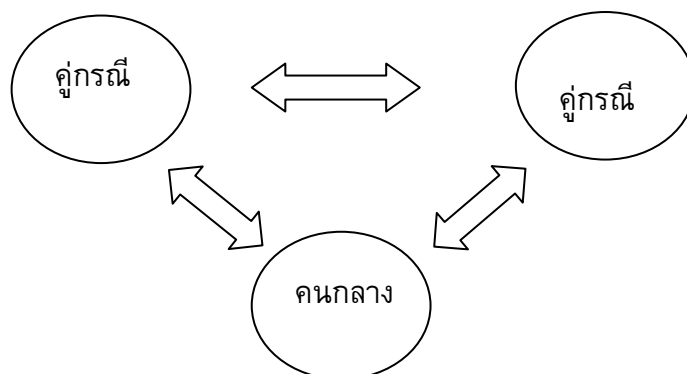
เมื่อได้ข้อสรุปทางคดีเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของค่าเสียหายของฝ่ายที่ได้รับผลร้ายนั้น พนักงานสอบสวนก็จะได้จัดการให้คู่กรณีมีการเจรจากันขึ้น โดยรูปแบบที่สามารถพบเห็นส่วนใหญ่นั้นสามารถจำแนก และสร้างเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพที่ 5.1 แสดงรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของพนักงานสอบสวนในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก

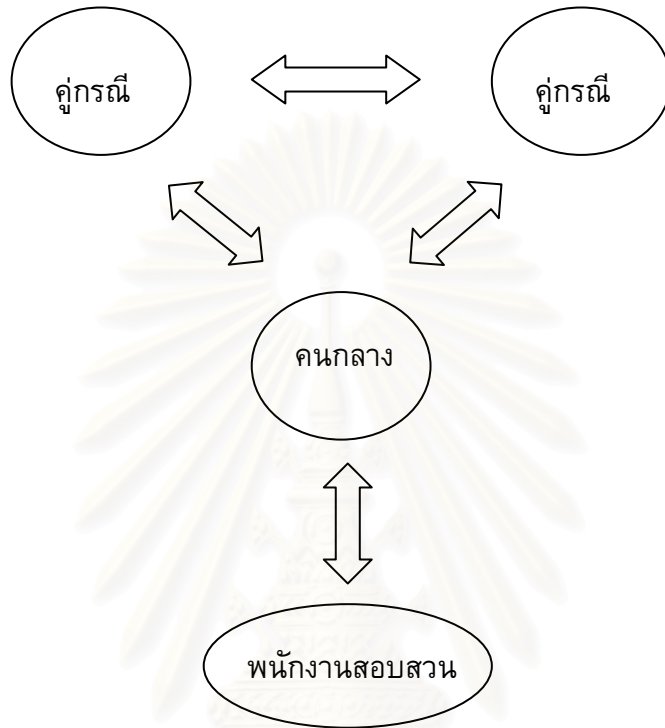
รูปแบบที่ 1 การให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง

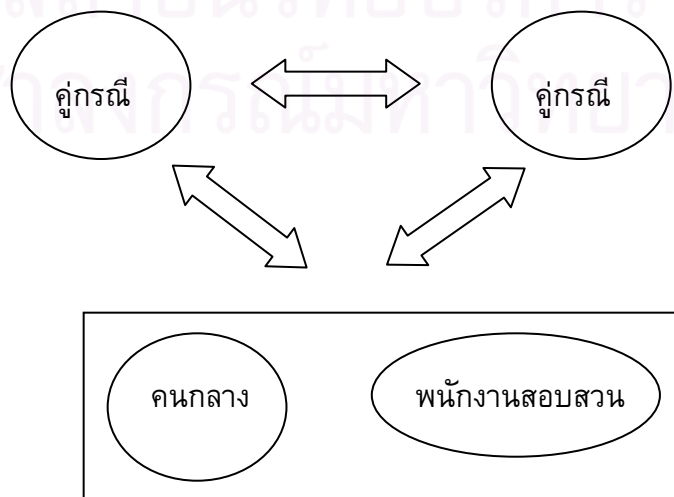
รูปแบบที่ 2 การให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง โดยมีคนกลางซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวน เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

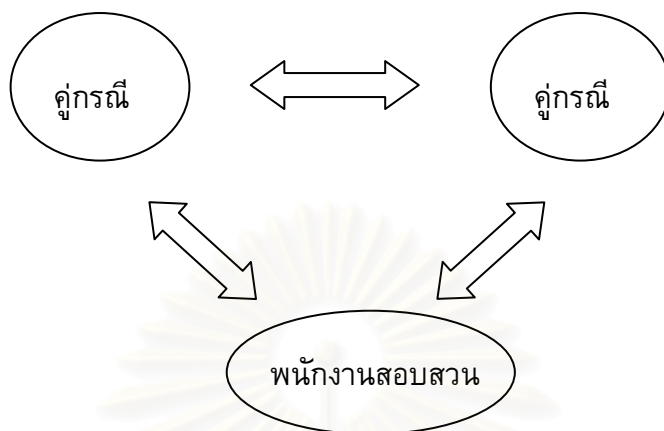
รูปแบบที่ 3 การที่พนักงานสอบสวนได้จัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยมีคนกลางที่มีใช้พนักงานสอบสวน เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

รูปแบบที่ 4 การที่พนักงานสอบสวนได้จัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยมีคนกลางที่มีใช้พนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวน เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

รูปแบบที่ 5 การจัดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และชี้ขาด

2. การสร้างแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรต่อรองค่าเสียหายให้คู่กรณีจราจรทางบก

การสร้างแนวทางในความสมานฉันท์ของคดีจราจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อันได้แก่ การมอบการตัดสินใจให้เป็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมมากที่สุด ตลอดจนทำให้กระบวนการยุติธรรมให้เป็นการกระบวนการเยียวยามากขึ้น และพัฒนาไปสู่อุดมคติที่ต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ และกรอบความคิดของกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น อันเป็นการช่วยลดความเป็นไปได้ในการเกิดการกระทำความผิดซ้ำในอนาคต โดยแนวทางการสร้างความสมานฉันท์ของคดีจราจรที่น่าจะเป็นไปได้ ควรจะเป็นดังนี้

2.1 การให้ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากอุบัติเหตุจราจรทางบกทุกฝ่าย ทั้งที่ได้รับความเสียหายทางด้านร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน แม้กระทั่งทางด้านจิตใจ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการความขัดแย้ง ในชั้นพนักงานสอบสวน และได้รับความพึงพอใจสูงสุดกับผลของการดำเนินการตามกระบวนการนั้น ทั้งนี้ต้องด้วยความสุจริตด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ได้แสดงออกดังนี้

- 2.1.1 ได้ระบายความรู้สึกอันได้รับผลจากการกระทำผิดนั้น
- 2.1.2 มีโอกาสได้รับคำชี้แจงจากผู้กระทำผิดสำหรับคำถามที่ผู้เสียหายยังติดใจอยู่
- 2.1.3 ได้รับความช่วยเหลือ และสงเคราะห์ เพื่อบรรเทาผลร้ายอันเกิดจากการกระทำนั้น

2.1.4 ได้มีโอกาสได้เข้าใจถึงสาเหตุของการกระทำผิด สภาพและความเป็นอยู่ ตลอดจนภูมิหลังจำผู้กระทำผิด เข้าใจถึงความรับผิดชอบของสังคมต่อปัญหาอาชญากรรมที่ผู้เสียหายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

- 2.1.5 การให้คู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้น รวมถึงผู้มี

หน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟู และช่วยเหลือสงเคราะห์ที่ได้มีโอกาสเต็มทีในการเจรจาและแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดใจในสภาพที่มีหลักเกณฑ์ ทุกคนให้ความเคารพในความเสมอภาค ปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตรจึงเป็นบรรยากาศที่ดียิ่งกว่าบรรยากาศที่เคร่งเครียดในศาล

2.1.6 การไกล่เกลี่ยนี้มุ่งส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างคู่กรณี เผื่อระงับสัมพันธภาพให้มั่นคง เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

จากหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การบรรเทาความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม โดยทำให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นจุดศูนย์กลางในกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่เดียวกันก็ฟื้นฟูทั้งผู้กระทำผิด และชุมชนด้วย โดยการบูรณาการผู้กระทำผิดกับสังคมเข้าด้วยกัน ซึ่งสิ่งที่ต้องคำนึงเป็นประการแรก คือ การบรรเทาความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ให้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่นๆ กลับคืน ซึ่งโดยรวมแล้ว หมายถึง การเยียวยาสमानฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้ง ได้แก่ ความรู้สึกเหยื่อที่ถูกโจรกรรมบ้านเรือนทรัพย์สิน จะต้องทุกข์ทรมานเมื่อความเป็นส่วนตัวถูกล่วงละเมิด และรู้สึกไม่ปลอดภัย และเมื่อครั้งหนึ่งของผู้คนถูกทิ้งให้รู้สึกว่ตนขาดอิสรภาพพื้นฐานไป¹

2.2 การทำให้ผู้กระทำผิดที่ซบถประมาณได้เข้าใจว่าการกระทำของตนมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไรบ้างและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น อาจเกิดจากพนักงานสอบสวนหรือคนกลางอื่นที่ผู้กระทำผิดไว้วางใจ ช่วยอธิบาย หรือและโน้มน้าวความรู้สึกของผู้กระทำผิดให้เกิดความเข้าใจดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้แสดงออกดังนี้

2.2.1 แสดงออกซึ่งความรู้สึกสำนึกเสียใจในการกระทำของตน ตลอดจนผลอันเกิดจากการกระทำนั้น

2.2.2 แสดงออกถึงความตระหนักในผลอันเกิดจากการกระทำนั้นที่เกิดแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน

2.2.3 ให้ผู้กระทำผิดได้รับการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะได้รับความช่วยเหลือและสงเคราะห์ในขั้นตอนการควบคุมและสอดส่องต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งโอกาสนี้หากผู้กระทำผิดแสดงความรู้สึกผิดชอบ เสียใจต่อการกระทำของตนและขอขมาผู้เสียหายอาจเป็นการจูงใจให้ได้รับการอภัยจากผู้เสียหาย

2.2.4 ผู้กระทำผิดจักต้องมีความรับผิดชอบ โดยยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ก่อเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย เข้าใจความเสียหายที่เกิดขึ้นในมุมมองอื่นๆ ตระหนักว่าตนเองมีทางเลือกสามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อเยียวยาแก้ไข และลงมือทำการแก้ไข

¹ Braitwaite, J "Restorative justice and a better future" Dorathy J. Killam Memorial Lecture Australian Nation University, Dalhousie, 17

2.3 พนักงานสอบสวน เป็นบุคคลที่สามที่เป็นกลาง มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้ผู้กระทำผิด และฝ่ายผู้เสียหายดำเนินการเจรจาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดในการตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งใดๆ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องแสดงบทบาทหลักของพนักงานสอบสวนในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยมีด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้

2.3.1 ประสานงานเพื่อจัดให้มีการเจรจาไกล่เกลี่ยกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ร่วมกัน

2.3.2 ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดของแต่ละฝ่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และถูกต้องสมควร

2.3.3 บทบาทในการสนับสนุนผู้เข้าประชุมทั้งสองฝ่าย อันได้แก่ การกะประมาณค่าเสียหาย การสร้างความเข้าใจ การมีจินตนาการในทางคดี และการพูดคุยอย่างเป็นอิสระ

2.3.4 บทบาทในการสร้างความเป็นไปได้ในการประชุมครั้งต่อไป ในการสร้างความทรงจำที่ดี และบรรลุผลการประชุม

2.4 กระบวนการภายหลังจากการจัดการความขัดแย้งดังกล่าวเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผลที่ออกมาจากกระบวนการนั้นจะช่วยแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรที่จะช่วยกันเยียวยาความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรมไปพร้อมๆ กับประสานงานเพื่อให้ผู้กระทำผิดบูรณาการกลับคืนสู่สังคมด้วย พิจารณาดูแลแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจรนั้น โดยการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน โดยรวม ตามความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันจากการเกิดอุบัติเหตุ ที่ผู้ได้รับผลร้าย ได้รับความเสียหาย และผู้กระทำความผิดต่างก็ได้รับความรู้สึกว่สิ่งที่เลวร้ายได้สิ้นสุดลงแล้ว และทั้งสองฝ่ายได้กลับคืนเข้าสู่ชุมชนและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยเน้นความสำคัญของการผูกโยงผู้กระทำผิดไว้กับชุมชนของตนอย่างเข้มแข็ง

2.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) ด้วยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนทางตรง และที่ใกล้ชิดที่สุดคือ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้แก่ เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดได้มาร่วมกันเพื่อทำการแก้ไขปัญหาหารือกันว่าจะจัดการอย่างไรต่อความผิดที่เกิดขึ้นแล้วและจะจัดการอย่างไรต่อสิ่งที่ควรจะทำต่อไปในอนาคต

การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก มีความเหมาะสมดังนี้

1.แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม กล่าวคือ สังคมมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิด ในอดีตที่มุ่งเน้นเพียงการแก้แค้นทดแทน การป้องกันปราบปราม และการยับยั้ง จึงไม่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิง

สมานฉันท์มาใช้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการลงโทษผู้กระทำผิด โดยมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ เนื่องจากสภาพความผิดบางกรณีนั้นสามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้

2. สังคมไทยเป็นสังคมที่แฝงแนวคิดพุทธศาสนาอันปรากฏให้เห็นตามวัฒนธรรม และประเพณีของคนไทยต่างๆ สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ในขณะที่แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายโดยการให้อภัยของผู้เสียหาย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในคดีจราจรทางบก จึงเป็นการนำแนวคิดของพุทธศาสนามาใช้นั่นเอง

3. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ใช้เสริมและควบคู่ไปกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีได้

4. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญแก่เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายในการเข้ามีส่วนร่วมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยการเปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติกับผู้กระทำผิดส่งผลให้เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายได้พูด หรือแสดงถึงผลกระทบของอาชญากรรมต่อชีวิตของเขา ให้ได้ถามและได้รับคำตอบที่ต้องการ ทำให้ผู้กระทำผิดได้เรียนรู้ถึงผลกระทบจากการกระทำของเขา และมีความสำนึกที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อเหยื่อโดยตรง เพื่อจะได้หาทางทำแต่สิ่งที่ถูกต้องต่อไป

5. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ในการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อ และชุมชนจากการล่วงละเมิดชีวิตของบุคคลอื่น ส่งผลให้ผู้กระทำผิดได้รับการชดเชยเยียวยาฟื้นฟูความเสียหายได้อย่างเต็มที่

6. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ ทำให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแก้ไข และปรับปรุงตนเองขณะเดียวกันก็เป็นการป้องกันการทำความผิดซ้ำในระดับจิตสำนึก

7. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความปรองดอง และความสมานฉันท์ในสังคม

ดังนั้น การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับผู้กระทำผิดในคดีอุบัติเหตุคดีจราจรทางบกนั้น จึงเป็นเรื่องที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการมองถึงผลกระทบถึงความสงบเรียบร้อยของสังคม การสัญจรไปมาของผู้คนในชุมชน และมีผลกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมอีกด้วย ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดหรือชุมชน จึงต้องเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เป็นการประสานสัมพันธ์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปฏิบัติ โดยเน้นการฟื้นฟูความเสียหายให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม หรือกลับคืนสู่สภาพเดิมมากที่สุด เพื่อการสร้างสรรคความสันติ และความสมานฉันท์ให้กลับคืนสู่สังคมชุมชน ความรู้จักสามัคคี ในสังคมต่อไป

การปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับความผิดในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก ในประเทศไทยนั้น เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ได้พบกันเพื่อการเจรจา เพราะการเจรจาเป็นโอกาสดีที่สุดในการปรับความเข้าใจและปรับสัมพันธภาพกันระหว่างคู่กรณีทั้งสอง ผู้กระทำผิดมีโอกาสเต็มที่ที่จะแสดงออกถึงความรู้สึกสำนึกในการกระทำผิดที่ผิดพลาดของตน ตลอดจนถึงผลอันเกิดจากการกระทำนั้น มีโอกาสแสดงออกถึงความรู้สึกสำนึกตระหนักในผลแห่งความเสียหายที่ตกแก่เหยื่ออาชญากรรม ตกแก่ชุมชน และที่ตกแก่ตัวจำเลยเอง และที่สำคัญที่สุดความสำนึกจากจิตใจที่รับผิด ผู้กระทำผิดพร้อมที่จะขอมาต่อผู้เสียหายและพร้อมที่จะทำให้สิ่งที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้อง แม้จะไม่สามารถชดใช้ทดแทนด้วยเงิน ได้ทั้งหมด ก็พร้อมทดแทนได้ด้วยวิธีใดๆ แม้กับการใช้แรงงานบรรยากาตของการเจรจา เช่นนี้สามารถที่จะโน้มน้าวความรู้สึกที่จะให้อภัยจากผู้เสียหาย การเจรจาที่มีประสิทธิภาพจะทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจกันมากขึ้น เช่นทราบถึงสาเหตุในการกระทำผิด ความเดือดร้อนที่เกิดตามมาจากการกระทำผิดนั้น ฐานะความเป็นอยู่ของผู้กระทำผิด และอื่นๆ อาจช่วยให้ผู้เสียหายมีความรู้สึกอ่อนโยนลง จนให้อภัยแก่จำเลย ความรู้สึกสำนึกรับผิดชอบของผู้กระทำผิด และการให้อภัยของผู้เสียหายเป็นการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างคู่กรณีได้เป็นอย่างดี

สำหรับผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรม ผลการเจรจาจะทำให้มีโอกาสที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย โดยไม่ต้องไปเสียเวลา เสียเงินทองฟ้องร้อง เป็นคดีแพ่ง ขึ้นใหม่อีก มีโอกาสที่จะได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือในการบรรเทาความเดือดร้อนลดความวิตกกังวลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และมีความรู้สึกที่ดีเพิ่มมากขึ้นต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีตัวอย่างมากมาย ผู้เสียหายเห็นสภาพจำเลยได้รับคำขอมา เห็นผู้เกี่ยวข้องที่ต้องพึ่งพาผู้กระทำผิดได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส ผู้เสียหายก็จะให้อภัยและยินดีที่จะเห็นจำเลยได้รับการควบคุมความประพฤติไว้ เพื่อจะได้กลับไปรับภาระเลี้ยงดูครอบครัว และก็มีหลายตัวอย่างที่ผู้เสียหายได้ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้กระทำผิด

ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก โดยใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สามารถที่จะทำได้โดยการนำตัวแทนชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน ผู้อาวุโส ของหมู่บ้าน หรือชุมชน หรือบุคคลที่เคารพนับถือของชุมชน เข้ามาช่วยเจรจา ไกล่เกลี่ย หาทางออกในการแก้ไขปัญหา และช่วยหาทางออกในการบรรเทาผลร้ายแก่เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหาย ชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความต้องการของทั้งเหยื่อ ผู้กระทำผิด และชุมชนไปพร้อมๆ กันด้วย

ด้วยเหตุนี้จึงควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก ในชั้นสอบสวน โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้อำนวยการจัดการความขัดแย้ง เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก

1. พนักงานสอบสวนไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์
2. หน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร
3. ประชาชนไม่เข้าใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
4. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดี
5. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่เปิดช่องทางทางกฎหมายเท่าที่ควร ให้กับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้อย่างเต็มที่
6. เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมสายอื่นๆ ไม่ให้ความสำคัญ และไม่ประสานสอดคล้องในการนำกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ไปใช้
7. ไม่มีกฎหมายหลักที่จะเอื้ออำนวยการทำงานของพนักงานสอบสวนในคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงในตำแหน่ง หน้าที่
8. พนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระในดุลยพินิจการตัดสินใจ การดำเนินคดีที่ตนรับผิดชอบ

ปัญหา และอุปสรรคในการวิจัย

1. พนักงานสอบสวนบางรายคดี ไม่มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล เนื่องจากจะต้องจัดการบริการประชาชน
2. ข้อมูลทางคดีบางเรื่องเป็นความลับทางการสอบสวน จึงยังไม่สามารถเปิดเผยได้
3. ผู้ต้องหา ผู้เสียหายในบางคดีไม่เต็มใจให้ข้อมูล และไม่ยอมตอบคำถามสัมภาษณ์ บางคำถาม อาจจะเกรงว่าจะทำให้คู่กรณีล่วงรู้ความคิด ความต้องการของตน
4. การเก็บข้อมูลในพื้นที่ไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการประสานงานจากผู้ให้ข้อมูลทั้งใน ส่วนของพนักงานสอบสวน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา

ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

1. ควรที่จะมีการศึกษาวิจัย เพิ่มเติมในลักษณะความผิดฐานอื่นๆ เช่น คดีฆาตกรรม คดีความผิดทางเพศ อันมีลักษณะคุณสมบัติเฉพาะทางคดีแตกต่างกันไป
2. ควรศึกษาวิจัย ในสภาพลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ ให้เห็นเด่นชัด หรือเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการความขัดแย้งที่หลากหลาย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด ใน กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. หน้า 5-19
กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ บรรณาธิการ, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.
- กัริมกมล มหัทธินวิศัลย์. การจัดการความขัดแย้งในป่าชุมชนของชาวปกากะญอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ: เอเชีย แปซิฟิก ออฟเซ็ท, 2548.
- ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์. คุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบัญชาการตำรวจนครบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ชาญ วัฒนธรรม. การพัฒนางานสอบสวน. เอกสารวิจัยหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ชำนาญ มีปลอด. พฤติกรรมกรรมการกระทำผิดกฎจราจรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: โฟร์พรีนติ้ง, 2546.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ. อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์, 2531.
- ปิยะ สุขประเสริฐ. ทัศนะของประชาชนต่อประสิทธิภาพของตำรวจระดับสถานีในการบริการประชาชน: การศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

พิศาล มุขแจ้ง. เอกสารประกอบการสอน วิชาหลักอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ปป.(CP)1101.
นครปฐม:โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2541.

พรชัย ชันติ และคณะ. ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร:บุ๊คเน็ต, 2543.

มุฮัมหมัดรอฟีอี มุซอ. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการจัดการความขัดแย้งในชุมชน

มุสลิม : ศึกษากรณีชุมชนบ้านสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วิรัตน์ ราชณรงค์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เป็นปัญหา อุปสรรคในการป้องกัน
และปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ ศึกษาเฉพาะสถานีตำรวจภูธร
จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

วีระสิทธิ์ สทลลักษณะ. ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

สมยศ ศิลป์ยอดม. ผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช, 2546.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:บริษัท
ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), 2539.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อมร ราชณรงค์. องค์ประกอบของการบริหารที่มีอิทธิพลต่อการสอบสวนคดีอาญาของ

พนักงานสอบสวน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานระดับสถานีในกองบัญชาการตำรวจนครบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524.

อนันต์ โตสงวน. รัฐกับการแก้ไขปัญหาจราจร:ศึกษาปัญหาความซับซ้อนและความขัดแย้งในการกำหนดนโยบาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ร่างมติของสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ที่ E/CN.15/2002/L.2/Rev.1, 18 April 2002.

ภาษาอังกฤษ

Braithwaite J. Crime, Shame, and Reintegration. Cambridge: Cambridge University, 1989.

Braithwaite J. Restorative Justice The Handbook of Crime & Punishment. ,pp.323-344. Micheal Tonry(editor), Oxford: Oxford University Press, 1998.

Braithwaite J. Restorative Justice & Responsive Regulation. New York : Oxford University Press, 2002.

Braithwaite J. Juvenile offending : New theory and practice. W Pp.35-42 National Conference on Juvenile Justice, Conference Proceedings no.22 ed. Atkinson, L. and Gerull, S. Canberra : Australian Institute of Criminology, 1993.

Braithwaite J. Restorative justice and a better future. Dorothy J. Killam Memorial Lecture

Australian National University, Dalhousie, 17 October, 1996, Forthcoming in Dalhousie Law Review. P.3.

Braithwaite J. Restorative Justice: Assessing an Immodest Theory and a Pessimistic Theory. In Crime and Justice : A Review of Research. Vol.23 edited by Michael Tonry , Chicago: University of Chicago Press, 1998b.

Coser Lewis A. The Function of Social Conflict. London : Free Press,1956.

Coser Lewis A. Social Conflict and the Theory of Social Change. British Journal of Sociology 8 (September 1957) : 197–207.

Claassen Ron. Four Options for Handling Conflict. 2000; available from <<http://www.fresno.edu/dept/pacs>>

Roach K. Changing punishment at the turn of the century-Restorative Justice on the rise. Canadian Journal of Criminology, July 2000;42 3.

Wachtel T. Reshaping Australian Institutions Conference: Restorative Justice and Civil Society. The Australian National University, Canberra, February 16-18,1999.

Available from : <http://www.djop.moj.go.th/arti3.htm>

Available from : http://www.police.go.th/stat/traffic_1_47.pdf

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ร้อยตำรวจเอกศิริชัย ศรีชัยปัญญา เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2520 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนชุมชนห้วยยาง เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น ต่อมาได้เข้าศึกษาต่อที่ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 37 และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่นที่ 51 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในปีการศึกษา 2547 ในสาขาสังคมวิทยา (แขนงวิชาอาชญาวิทยา และงานยุติธรรม) ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สัญญาบัตร1) สถานีตำรวจนครบาลบางเขน กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย